

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Θέμα : «Ο ρόλος των διεθνών οικονομικών
οργανισμών στη χάραξη κοινωνικής πολιτικής των
κρατών.»**

Σπουδαστής :Κιτμερίδης Πέτρος

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα : «Ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών στη χάραξη της κοινωνικής πολιτικής των κρατών.»

Σπουδαστής :Κιτμερίδης Πέτρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα.....	2
Κεφάλαιο 1	
1.1 Εισαγωγή.....	3
1.2 Παράγοντες και μηχανισμοί της σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής.....	4
1.3 Στόχοι Ανάπτυξης Χιλιετίας.....	8
Κεφάλαιο 2	
2.1 Εισαγωγή.....	10
2.2 DESA.....	11
2.2.1 Τμήμα για την κοινωνική πολιτική και την ανάπτυξη.....	11
2.2.2 ECOSOC.....	12
2.3 ΔΝΤ.....	17
2.3.1 SAP.....	17
2.3.2 PRSP-PRGF.....	19
2.3.3 HIPC.....	23
2.3.4 Σχέσεις BWI-ΜΚΟ.....	25
2.3.5 Δίκτυ ασφαλείας.....	27
2.3.6 Κοινωνική ασφάλιση.....	31
2.4 Παγκόσμια Τράπεζα.....	33
2.4.1 Ρόλος του κράτους.....	36
2.4.2 Κοινωνική Προστασία.....	38
2.4.3 Εφαρμογή Συνταξιοδοτικών Προγραμμάτων.....	43
2.4.4 Συναίνεση Μοντερρέυ-MDG.....	44
2.5 ΠΟΕ.....	47
2.5.1 TRIPs.....	48
2.5.2 GATS.....	49
2.5.3 Κοινωνική Ρήτρα.....	51
2.6 ΟΟΣΑ.....	54
2.6.1 Η στρατηγική για την απασχόληση.....	54
2.6.2 Κοινωνική Ασφάλιση.....	59
Κεφάλαιο 3	
3.1 Εισαγωγή.....	69
3.2 Παγκοσμιοποιημένη κοινωνική πολιτική και ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών	70
Συντομογραφίες.....	73
Βιβλιογραφία	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Πρόλογος

Στις μέρες μας οι αποφάσεις που λαμβάνονται και αφορούν τον τρόπο και την ποιότητα ζωής των πολιτών έχουν ξεφύγει από την εθνική τους διάσταση . Ενεργό ρόλο πλέον καλούνται να διαδραματίσουν οι διεθνείς οργανισμοί. Η γνώση και αφομοίωση των κοινωνικών πολιτικών που ακολουθούνται από τους διεθνείς αυτούς οργανισμούς αποτελούν για ένα κράτος απαραίτητο όρο σχεδιασμού και υλοποιήσεως της κοινωνικής του πολιτικής . Το γεγονός αυτό δεν οφείλεται μόνο στο ότι τα κράτη που μετέχουν στους οργανισμούς αυτούς έχουν υπογράψει συμβάσεις αλλά στο ότι οι οργανισμοί αυτοί αντιπροσωπεύουν σύγχρονες σκέψεις με πολύτιμη εμπειρία , πληροφοριακό υλικό και ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, οπότε οι απόψεις τους και τα αποτελέσματα των οργανισμών αυτών πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψη . Η μελέτη των υπερεθνικών κοινωνικών πολιτικών που ακολουθούνται σήμερα είναι σημαντική για κάθε ενεργό πολίτη αφού επηρεάζει τη ζωή του άμεσα .

Αντικείμενο της πτυχιακής αυτής εργασίας είναι οι κοινωνικές πολιτικές των παγκόσμιων οικονομικών οργανισμών όπως του **Ο.Ο.Σ.Α.**, του **Δ.Ν.Τ.**, της **Παγκόσμιας Τράπεζας** ,της **Π.Ο.Ε.**, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους επηρεάζουν την εθνική πολιτική των κρατών που μετέχουν σε αυτούς, διερευνά ποιοι είναι οι βασικοί άξονες πολιτικής που ακολουθούν .

Το πρώτο κεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας διαρθρώνεται σε τρία υποκεφάλαια :

α) Στο δεύτερο υποκεφάλαιο αναλύονται τα αίτια ,οι παράγοντες και το γενικότερο κλίμα που δημιουργούν τις παγκοσμιοποιημένες πολιτικές κατευθύνσεις των οργανισμών και επιχειρείται μια εισαγωγή του αναγνώστη στο σύγχρονο διεθνοποιημένο περιβάλλον.

β) Στο τρίτο υποκεφάλαιο περιλαμβάνονται οι στόχοι ανάπτυξης της χιλιετίας των Η.Ε., οι οποίοι υπογράφηκαν από όλους τους παγκόσμιους οικονομικούς οργανισμούς και αποτελούν τον κατευθυντήριο οδηγό στις στρατηγικές κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζουν .

1.2 Παράγοντες και μηχανισμοί κοινωνικής πολιτικής

Η **Κοινωνική πολιτική** του σύγχρονου εθνικού κράτους αποσκοπεί στην επέμβαση στην ελεύθερη αγορά με στόχο να αναδιανείμει το εισόδημα ,να προστατέψει τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις και να αύξηση τη συνολική κοινωνική ευημερία . Για να ασκήσει κοινωνική πολιτική το κράτος χρησιμοποιεί κυρίως τρεις τρόπους : 1) τη μεταφορά του εισοδήματος από τους ενεργούς εργαζόμενους σε αυτούς που αντιμετωπίζουν κοινωνικούς κινδύνους και δεν συμμετέχουν πλέον στην παραγωγή ,2)τη ρύθμιση των συνθηκών και όρων συμμετοχής των εργαζόμενων στην αγορά εργασίας και 3)την πρόβλεψη για την παροχή πόρων και μέσων επιβίωσης στους πολίτες που έχουν αποκλειστεί από την αγορά εργασίας .

Σήμερα στον παγκόσμιο χάρτη υπάρχουν διάφορα μοντέλα κοινωνικής πολιτικής που ακολουθούνται από τα κράτη . Πολλοί προσπάθησαν ομαδοποιήσουν τα κράτη που ακολουθούν συγκεκριμένα μοντέλα πολιτικής .

Τα **μοντέλα κοινωνικής πολιτικής** που ακολουθούνται σήμερα στον ανεπτυγμένο κόσμο είναι¹:

1) το **φιλελεύθερο** ,αγγλοσαξονικό που κυριαρχεί η οικονομία της αγοράς και η δημόσια κοινωνική προστασία είναι σχετικά μικρή. Σε αυτά τα κράτη την μερίδα του λέοντος καταλαμβάνει ο ιδιωτικός τομέας(Αγγλία, Αμερική)

2) το **συντηρητικό** μοντέλο τύπου Μπίσμαρκ όπου κυριαρχεί η κοινωνική οικονομία της αγοράς , η κοινωνική προστασία καλύπτεται από το κράτος και είναι δικαίωμα που εκβάλλει από την εργασία του πολίτη (Γερμανία , Γαλλία)

3) το **σοσιαλδημοκρατικό** με υψηλές κοινωνικές δαπάνες και την καθολικότητα των παροχών που χορηγούνται στη βάση της ιδιότητας του πολίτη . (Σουηδία, Δανία)

Στα τρία αυτά μοντέλα κοινωνικής πολιτικής περιλαμβάνονται και αλλά όπως αυτά των πρώην σοσιαλιστικών χωρών ,το μοντέλο των νοτιοευρωπαϊκών κρατών με κύρια χαρακτηριστικά τις αυξημένες συνταξιοδοτικές απολαβές και μεγάλης σημασίας που έχει οικογένειας . Μοντελοποιήσεις επιχειρήθηκαν και στις χώρες τις Ασίας (κομφουκιανό μοντέλο), τις Λατινικής Αμερικής (πλήρες φιλελεύθερο καθεστώς του κοινωνικού κράτους) .

Τα μοντέλα που προαναφέρθηκαν ακολουθούνται από πολλά αναπτυγμένα αλλά και αναπτυσσόμενα κράτη . Τα τελευταία χρόνια όμως δίπλα στην εθνική κοινωνική πολιτική που χαράσσουν τα κράτη άρχισαν να προβάλλουν δυναμικά και οι υπερεθνικές κοινωνικές πολιτικές που χαράσσονται πλέον από μεγάλους παγκόσμιους η περιφερειακούς οργανισμούς . Στο παγκόσμιο χάρτη οι αναπτυγμένες χώρες με ισχυρά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας προσπαθούν να διατηρήσουν τη θέση τους , αντίθετα οι αναπτυσσόμενες χώρες με όπλο τα φθηνά εργατικά χέρια , επιδιώκουν την ανάπτυξη και

¹ Σακελλαροπούλος Θ.(2001),Υπερεθνικές κοινωνικές πολιτικές την εποχή της παγκοσμιοποίησης, Κριτική, σελ.19

την ευημερία . Μέσα σε αυτό το περιβάλλον συντελείται εδώ και λίγα χρόνια η **παγκοσμιοποίηση** ,η διαδικασία της παγκόσμιας ολοκλήρωσης όπου διαφορετικής κουλτούρας , οικονομίας και γενικότερα βιοθεωρίας , έθνη υπόκεινται σε διεθνείς επιδράσεις ,αναδομούνται και συντίθενται σε νέα συνολικά διεθνή η περιφερειακά μορφώματα με διαφορετικούς μηχανισμούς κίνησης και εξέλιξης από ότι στο παρελθόν .

Η ρύθμιση και ο έλεγχος της παγκοσμιοποίησης αποδεικνύεται εξαιρετικά δυσχερής . Εξαιτίας των αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων που έχουν μεταξύ τους τα κράτη οι οργανώσεις , οι επιχειρήσεις και της στενής σχέσης που έχουν οι κοινωνικοί , οικονομικοί, και πολιτικοί τομείς . Η καθιέρωση ενός παγκόσμιου ρυθμιστικού πλαισίου και αρχών αναμένεται να είναι μια μακρόχρονη διαδικασία. Ιδιαίτερα για τα κοινωνικά προβλήματα απαιτείται η διατύπωση λύσεων και πολιτικών με υπερεθνικό χαρακτήρα .

Λόγω της φύσης του κοινωνικό πολιτικού συστήματος που κυριαρχεί στις μέρες μας οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην χάραξη εθνικής πολιτικής από τα κράτη . Οι σημαντικότερες αλλαγές από την επιρροή που έχουν οι οργανισμοί πάνω στα κράτη είναι οι εξής²:

1)Αυξάνεται ο πόλος των υπερεθνικών θεσμών και των οργανώσεων στη διατύπωση και εφαρμογή των εθνικών κοινωνικών πολιτικών κοινωνικών . Αυτό οφείλεται στο άνοιγμα των αγορών και την παγκοσμιοποίηση και φέρνει σε δύσκολη θέση χώρες με ισχυρά κοινωνικά συστήματα προστασίας . διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί καλούνται να παρέμβουν ώστε να επηρεάσουν τις ανεπτυγμένες χώρες .

2)Εμφανίζονται νέες μορφές υπερεθνικής κοινωνικής παρέμβασης η υπερεθνική κοινωνική πολιτική παίρνει τρεις μορφές

α)Πολιτικές που αποβλέπουν στη ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου ,της δράσης των επιχειρήσεων και της διεθνούς διακινήσεις κεφαλαίων με στόχο την διατήρηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις ανεπτυγμένες χώρες

β)Πολιτικές που στοχεύουν στην αναδιανομή πόρων

γ)Πολιτικές όπου στοχεύσουν στην παροχή πολιτικής βοήθειας

3)Τα θέματα κοινωνικής πολιτικής σήμερα πολιτικοποιούνται όλο και πιο πολύ στην παγκόσμια πολιτική .Πολλά κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα έχουν περίοπτη θέση στις συζητήσεις των G7/8 ,στο ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα . Η εξήγηση βρίσκεται στις εντεινόμενες ανησυχίες των πολιτικών ηγετών για την παγκόσμια οικονομία , την φτώχεια την μετανάστευση , φαινόμενα που έχουν να κάνουν με την κοινωνική και οικολογική σταθερότητα

Η σημαντικότερη αιτία εμφάνισης των υπερεθνικών πολιτικών και των αλλαγών που έχουν επιφέρει όπως έχει αναφερθεί είναι η παγκοσμιοποίηση .

Ερευνώντας τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης πάνω στα κράτη εντοπίζονται επτά πεδία μεταβολών.

1) Η παγκοσμιοποίηση εξασθενεί την ικανότητα των κρατών να επιδιώξουν την πλήρη απασχόληση και την οικονομική ανάπτυξη με τις παραδοσιακές πολιτικές .

---

² Σακελλαροπουλος Θ.(2001),Υπερεθνικές κοινωνικές πολιτικές την εποχή της παγκοσμιοποίησης, Κριτική, σελ.23

2) Εκβάλλει σε μεγαλύτερες ανισότητες στα ημερομίσθια και στις συνθήκες εργασίας γιατί προκαλεί μεγαλύτερη ελαστικοποίηση της αγοράς εργασίας ,μειώνει τα ημερομίσθια και υποβαθμίζει τις συνθήκες εργασίας .

3)Ασκει πιέσεις στα συστήματα κοινωνικής προστασίας και στη χρηματοδότηση τους , δίνοντας προτεραιότητα στη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων του δημοσίου χρέους και της φορολογίας σαν στόχους που πρέπει να έχει η εθνική πολιτική .

4)Εξασθενεί τις ιδεολογικές βάσεις της κοινωνικής προστασίας και των εθνικών ελάχιστων πρότυπων , υπονομεύοντας την εθνική αλληλεγγύη και νομιμοποιώντας την ανισότητα αμοιβών .

5)Υπονομεύει τη βάση της κοινωνικής συνεργασίας και της τριμερούς εκπροσώπησης , μεταθέτοντας το συσχετισμό δυνάμεων σε όφελος του κεφαλαίου, σε βάρος της εργασίας και του κράτους .

6)Περιορίζει τις εναλλακτικές πολιτικές των κρατών και αντιτίθεται σε αριστερές πολιτικές , διακηρύσσοντας το τέλος των ιδεολογιών .

Η λογική της παγκοσμιοποίησης έρχεται σε αντίθεση με τη λογική των εθνικών κρατών . Η κοινωνική πολιτική είναι το κύριο ζήτημα αντιπαράθεσης μεταξύ του παγκοσμιοποιημένου κοινωνικοπολιτικού συστήματος και του σύγχρονου δημοκρατικού κράτους.

Υπάρχουν όμως και άλλα αιτία για την ενδυνάμωση του ρόλου που καλούνται να διαδραματίσουν στις μέρες μας οι υπερεθνικοί οργανισμοί. Η κατάρρευση του πρώην σοσιαλιστικού μπλοκ όπως και στην αποδυνάμωση των εθνικών κρατών για τη δημιουργία περιφερειακών ενώσεων .

Στη βάση των παραπάνω διαπιστώσεων υπάρχει μια κοινή και αποδεκτή αλήθεια . Η εποχή του κοινωνικού κράτους έχει περάσει ανεπιστρεπτί . Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζονται από τα συστήματα της κοινωνικής προστασίας σήμερα, οι αυξανόμενοι ρυθμοί αστάθειας, η υψηλή ανεργία των ανθρώπων, αντιπαραβάλλονται συχνά με τη «χρυσή εποχή» των τριών δεκαετιών μετά από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Οι κοινωνικές πολιτικές που σχεδιάστηκαν για μια περίοδο όπου υπήρξε πλήρης απασχόληση, και όπου υπήρχε διάχυτος ο κοινωνικός προβληματισμός να εξασφαλιστούν οι ηλικιωμένοι άνθρωποι και να ωφεληθούν από τους καρπούς της οικονομικής ανάπτυξης με τη χρησιμοποίηση των φόρων και τη μεταφορά του εισοδήματος σε αυτούς από τον πληθυσμό που ήταν σε ηλικία επαγγελματικής απασχόλησης. Η κρίση προέρχεται από τη γήρανση πληθυσμών, την κρίση του θεσμού της οικογένειας ως κοινωνική μονάδα, την υψηλή και επίμονη ανεργία . Βασικοί μηχανισμοί ρυθμίσεις , κενυσιανές πολιτικές , επιτόκια ,δημοσιονομικά πλεονάσματα , δημόσιες δαπάνες υψηλή φορολόγηση δεν μπορούν να λειτουργήσουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον επηρεάζονται άμεσα από το διεθνές περιβάλλον και τις παγκόσμιες κοινωνικές πολιτικές που ακολουθούνται .

Ομαδοποιώντας τις πολιτικές αυτές με βάση το χώρο προελεύσεως τους διακρίνουμε τέσσερις κατηγορίες αυτές είναι :

α)Οι εθνικές και τοπικές κοινωνίες που επηρεάζονται άμεσα από τους διεθνείς και τοπικούς οργανισμούς

β)Οι περιφερειακοί οργανισμοί όπως είναι η Ε.Ε. ή ο Ν.Α.Φ.Τ.Α, ASEAN

γ)Οι μεγαλύτεροι και διεθνείς ή παγκόσμιοι οργανισμοί όπως του Ο.Ο.Σ.Α. της Παγκόσμιας Τράπεζας , της Π.Ο.Ε.

δ)Οι διεθνείς παρεμβάσεις της κοινωνίας των πολιτών που εκφράζονται μέσα από τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις .

Η συγκεκριμένη πτυχιακή όμως επικεντρώνεται στους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς και στις κοινωνικές πολιτικές που ασκούνται από αυτούς ,σε αυτή τη κατηγορία δεν συμπεριλήφθηκαν η ομάδα των χωρών που ανήκουν στη G7/8 και αυτό οφείλεται στο ότι παρά την μεγάλη ισχύ που έχουν οι αποφάσεις του δεν είναι ένας καθαρά διεθνής οργανισμός αλλά μια κλειστή ομάδα (λίγκα) καθώς και περιφερειακοί οργανισμοί τύπου NAFTA ή ΕΕ. Στην εργασία κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθεί το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των ΗΕ γιατί αν και λειτουργεί μέσα στους κόλπους του έχει ένα θεσμοθετημένο πλαίσιο και λαμβάνουν μέρος κράτη από όλο το κόσμο.

1.3 Στόχοι ανάπτυξης για την χιλιετία

Η προέλευση των στόχων ανάπτυξης χιλιετίας (MDGs) βρίσκεται στη Διακήρυξη της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών, η οποία υιοθετήθηκε και από τα 189 κράτη μέλη των Η.Ε στις 8 Σεπτεμβρίου 2000. Η Διακήρυξη ενσωμάτωνε πολλές υποχρεώσεις για τη βελτίωση ενός μεγάλου μέρους της ανθρωπότητας που ζει κάτω από την ένδεια και την πείνα στο νέο αιώνα. Ο στόχος της Διακήρυξης ήταν να προωθηθεί «μια ευρεία προσέγγιση και μια συντονισμένη στρατηγική, ώστε να αντιμετωπιστούν πολλά προβλήματα ταυτόχρονα από ένα ευρύ μέτωπο». Η Διακήρυξη θέτει ως στόχο να μειωθεί στο μισό ο αριθμός ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από ένα δολάριο ημερησίως, μέχρι το έτος 2015..

Στη συνέχεια η γραμματεία των Η.Ε συνέταξε έναν κατάλογο που περιελάμβανε οκτώ στόχους που ονομάζονται **στόχοι ανάπτυξης για την χιλιετία** (MDGs), κάθε ένας από τους οποίους συνοδεύθηκαν από συγκεκριμένους δείκτες. Αυτοί οι στόχοι τέθηκαν για το έτος 2015 σε σχέση με τη διεθνή κατάσταση επικρατούσα το 1990..Οι στόχοι ανάπτυξης χιλιετίας είναι οι εξής :

1 Καταπολέμηση της ακραίας ένδεια και πείνας. Μείωση στο μισό το ποσοστό των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από ένα δολάριο ημερησίως, μείωση στο μισό του ποσοστού των ανθρώπων που πάσχουν από την πείνα.

2 Καθιέρωση της καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

3 Προώθηση της ισότητας του γένους στην εκπαίδευση . Εξάλειψη της διαφοράς γένους στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση κατά προτίμηση μέχρι το 2005, και σε όλα τα επίπεδα μέχρι το 2015.

4 Μείωση της παιδικής θνησιμότητας .Μείωση στα δύο τρίτα του ποσοστού θνησιμότητας μεταξύ των παιδιών κάτω από πέντε.

5 Βελτίωση της μητρικής υγείας. Μείωση μέχρι τα τρία τέταρτα της αναλογίας της μητρικής θνησιμότητας.

6 Στάση αρχικά και έπειτα μείωση του ποσοστού VIH/AIDS αγώνα, ελονοσία, και άλλες ασθένειες .

7 Διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος .

8 Ανάπτυξη της παγκόσμιας συνεργασίας για την ανάπτυξη. Περιλαμβάνει μια δέσμευση για την παγκόσμια συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων ,ΜΚΟ και άλλων διεθνών οργανισμών . Κάλυψη των αναγκών των φτωχών και αναπτυσσόμενων χωρών για την ανάπτυξη τους . Αυτός ο στόχος περιλαμβάνει την λήψη μέτρων για να κατασταθεί το χρέος βιώσιμο μακροπρόθεσμα σε συνεργασία με τις χώρες, να αναπτύξει την παραγωγική εργασία για τη νεολαία, σε συνεργασία με τις φαρμακοβιομηχανίες, να παρέχεται η πρόσβαση στα προσιτά και αναγκαία φάρμακα, σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, να παρέχει τα οφέλη των νέων τεχνολογιών τεχνολογία, ειδικά της ενημέρωσης και των επικοινωνιών.

Αυτοί οι στόχοι συζητούνται μέχρι σήμερα και διεθνώς και εθνικά, με πολλές οργανώσεις που σκέφτονται πώς να τους περιλάβουν στις διάφορες παγκόσμιες ή

εθνικές στρατηγικές. Οι MDGs έχουν υιοθετηθεί από παγκόσμιους οργανισμούς ,ΜΚΟ, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (CSOs), καθώς και σύσσωμα τα Η.Ε.

Η σπουδαιότητα τους έγκειται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά έστω και γενικευμένα έγινε μια προσπάθεια με τη συμφωνία όλων για την καταπολέμηση της ένδειας . Σημαντικό είναι και το γεγονός ότι για πρώτη φορά επίσημα υπάρχει η πρόβλεψη για την συνδρομή όλων στην επίτευξη τους καθώς και για συνεργασία για την παγκόσμια ανάπτυξη (αρθ. 8). Επίσης δεν πρέπει να παραβλέπεται και το γεγονός ότι σαν όρος για την παγκόσμια ανάπτυξη και την εξαφάνιση της ενδείας προβλέπεται η προστασία του περιβάλλοντος(αρθ.7) καθώς και η καταπολέμηση του αναλφαβητισμού (αρθ.2,3) .

Οι παγκόσμιοι οικονομικοί οργανισμοί ήταν οι πρώτοι στο σύνολο τους που υιοθέτησαν τους MDGs κατευθείαν και τους προσαρμόσαν στις στρατηγικές τους . Στην έκθεση "**A better world for all**", που δημοσιεύτηκε από τη γραμματεία των Η.Ε, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), την Παγκόσμια Τράπεζα (WB) και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σημειώνεται η συναίνεση τους και η συνδρομή τους για την πάταξη της ένδειας . Το άμεσο ενδιαφέρον που έδειξαν οι οικονομικοί οργανισμοί για την επίτευξη των MDGs από πολλούς εξηγείται ως η προσπάθεια για την περαιτέρω προώθηση των πολιτικών τους για φιλελευθεροποίηση των φτωχών και αναπτυσσόμενων αγορών .

Ενδιαφέρον έχει και η δήλωση³ που έγινε στη Διακήρυξη της Κοπεγχάγης ότι «η εξόντωση της ένδειας είναι όχι μόνο μια ηθική προσταγή, αλλά και πολιτική, δεδομένου ότι το διεθνές σύστημα δεν θα είναι σε θέση να στηριχτεί πολύ περισσότερο στις τεράστιες ανισότητες.»

---

³ UN,http://www.un.org/mdg/declaration_copenhagen

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Εισαγωγή

Ο ρόλος των διεθνών και υπερεθνικών οικονομικών οργανισμών είναι πολύ σημαντικός σήμερα. Σημαντικότερος απ' ό,τι συνήθως νομίζεται. Στα πλαίσιά τους συζητώνται και αποφασίζονται οι βασικές κατευθύνσεις οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, όχι μόνο σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και σε εθνικό. Η παρέμβασή τους εκδηλώνεται σε τρία κυρίως επίπεδα:

α) Συμμετέχουν πλέον ενεργώς στη διαμόρφωση και επηρεασμό των εθνικών αντιλήψεων και πολιτικών για κοινωνικά θέματα μέσω των επιστημονικών ερευνών και δημοσιεύσεων, των συνεδρίων, ημερίδων, της οργάνωσης τακτικών συναντήσεων υπουργών, πολιτικών και τεχνοκρατών που καλούνται κατόπιν να διαμορφώσουν το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο στη χώρα τους.

β) Θέτουν κανόνες συμπεριφοράς και ρυθμίζουν δεσμευτικά οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα σε παγκόσμιο επίπεδο, με σοβαρότατες συνέπειες για την ευημερία των πολιτών των χωρών της παγκόσμιας κοινότητας.

γ) Συμμετέχουν ή αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες διεθνούς αναδιανομής πόρων, όταν τα εθνικά κράτη απέχουν ή αδυνατούν να το πράξουν.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται και αναλύονται οι σημερινοί παγκόσμιοι οικονομικοί οργανισμοί (DESA, ΔΝΤ, ΠΤ, ΠΟΕ, ΟΟΣΑ).

Καταδεικνύεται ο ρόλος τους τα κοινωνικά προγράμματα τους, οι πολιτικές τους καθώς και οι κριτικές που ασκούνται.

2.2 DESA

Το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων (DESA) της γραμματείας Ηνωμένων Εθνών είναι ένας ζωτικής σημασίας οργανισμός μεταξύ των παγκόσμιων πολιτικών στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα και της εθνικής δράσης. Το τμήμα εργάζεται σε τρεις κύριες περιοχές:

(α) συντάσσει, παράγει και αναλύει ένα ευρύ φάσμα των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στοιχείων και των πληροφοριών στα οποία τα κρατικά μέλη των Ηνωμένων Εθνών επισύρουν την προσοχή στα κοινά προβλήματα αναθεώρησης και στην εκτίμηση των πολιτικών τους επιλογών

(β) διευκολύνει τις διαπραγματεύσεις των κρατών μελών σε πολλούς διακυβερνητικούς οργανισμούς στα κοινά σχέδια δράσης για να εξετάσει τις τρέχουσες ή αναδυόμενες παγκόσμιες προκλήσεις και

(γ) συμβουλεύει τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις για τα μέσα ,τα πολιτικά πλαίσια που αναπτύσσονται στις διασκέψεις και τις συνομιλίες κορυφής Ηνωμένων Εθνών στα προγράμματα στο επίπεδο χωρών και, μέσω της τεχνικής βοήθειας, βοηθά στη χάραξη εθνικών πολιτικών .

Ο οργανισμός αυτός αν και εντάσσεται στον ΟΗΕ έχει έναν ενεργό ρόλο στη χάραξη κοινωνικής πολιτικής και έχει στενή συνεργασία με τον ΠΟΕ , την ΠΤ ,την ΔΝΤ και ΟΟΣΑ. Το κυριότερα τμήματα του οργανισμού που ασχολούνται με τη χάραξη κοινωνικής πολιτικής και διαδραματίζουν έναν ενεργό ρόλο στις παγκόσμιες εξελίξεις είναι:

2.2.1 Τμήμα για την Κοινωνική Πολιτική και την Ανάπτυξη

Ο κύριος στόχος του **τμήματος για την κοινωνική πολιτική και την ανάπτυξη** είναι να ενισχύσει τη διεθνή συνεργασία για την κοινωνική ανάπτυξη, στα πλαίσια του περιεκτικού και λεπτομερούς πλαισίου των υποχρεώσεων και τις πολιτικές για τη δράση από τις κυβερνήσεις, τις διακυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις που παρέχονται από τη «Διακήρυξη της Κοπεγχάγης σχετικά με την Κοινωνική Ανάπτυξη» και το «Πρόγραμμα Δράσης της Παγκόσμιας Συνόδου Κορυφής για την Κοινωνική Ανάπτυξη», με ιδιαίτερη προσοχή στα τρία θεμελιώδη ζητήματα: της καταπολέμησης της ένδειας, της παραγωγής απασχόλησης και της κοινωνικής ολοκλήρωσης, στη συμβολή « για τη δημιουργία μιας διεθνούς κοινότητας που επιτρέπει την οικοδόμηση ασφαλούς, ελεύθερης και αρμονικής κοινωνίας που προσφέρει ευκαιρίες και υψηλότερο βιοτικό επίπεδο» .

Οι εργασίες του τμήματος είναι οι εξής :

α) Έλεγχος των εθνικών και παγκόσμιων κοινωνικοοικονομικών τάσεων , παροχή βοήθειας στις χώρες ώστε να αντιμετωπίζουν αναδυόμενα ζητήματα, και αξιολόγηση των επιπτώσεων τους στην κοινωνική πολιτική στα εθνικά και διεθνή επίπεδα. Για αυτόν τον σκοπό αυτό: προωθεί τους κοινούς κανόνες και αναπτύσσει τις πολιτικές, τα προγράμματα και τις κοινές ενέργειες που στοχεύουν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των στόχων της Παγκόσμιας Συνόδου Κορυφής για την Κοινωνική Ανάπτυξη (π.χ. εξαφάνιση την ένδειας, προώθηση πλήρους απασχόλησης και ενίσχυση της κοινωνικής ολοκλήρωσης).

β) Παροχή ουσιαστικής υποστήριξης στις ετήσιες συνόδους της Επιτροπής για την Κοινωνική Ανάπτυξη, και διευκολύνει στη διαπραγμάτευση των συμφωνηθέντων στρατηγικών, των ψηφισμάτων, των διεθνών προτύπων και των κανόνων μέσω της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της γενικής συνέλευσης ή άλλων διακυβερνητικών φόρουμ.

γ) Υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων και του διάλογο στους στόχους, στρατηγικές, πολιτικές και προγράμματα, ειδικότερα μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων για την Κοινωνική Ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των επιχειρησιακών ομάδων, των ενώσεων, των ακαδημαϊκών και της κοινωνίας πολιτών.

δ) Υποστήριξη για την επεξεργασία μιας Στρατηγικής για τη Γήρανση στον εικοστό πρώτο αιώνα ως συνέχεια στην τήρηση του του διεθνούς έτους 1999 ηλικιωμένων ατόμων και για τον έλεγχο της εφαρμογής των τυποποιημένων κανόνων Ηνωμένων Εθνών και για την εξίσωση των ευκαιριών για τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες.

ε) Παροχή βοήθειας με βάση τη συνέχιση στη Διακήρυξη της Λισσαβόνας σχετικά με τις πολιτικές νεολαίας και τα προγράμματα, που υιοθετείται στην παγκόσμια διάσκεψη των Υπουργών αρμόδιων για τη νεολαία τον Αύγουστο του 1998.

στ) Βοήθεια των αναπτυσσόμενων χώρων και των χώρων με μεταβατικές οικονομίες, ύστερα από αίτημά τους, για την ενίσχυση της ικανότητά τους για το προγραμματισμό και τη διαχείριση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξής τους μέσω των τεχνικών γνωμοδοτικών υπηρεσιών, κατάρτιση των δραστηριοτήτων (συμπεριλαμβανομένων διεθνών εργαστηρίων και των σεμιναρίων) και των προγραμμάτων τομέων.

2.2.2.Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ECOSOC)

Η ECOSOC συντονίζει την εργασία 14 ειδικευμένων αντιπροσωπειών των Η.Ε, 10 λειτουργικών επιτροπών και πέντε περιφερειακών επιτροπών και λαμβάνει τις εκθέσεις και συστάσεις πολιτικής ζητημάτων στο σύστημα των Η.Ε και στα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο του χάρτη των Η.Ε, η ECOSOC είναι αρμόδια για την προώθηση του υψηλότερου βιοτικού επιπέδου, την πλήρη απασχόληση, και την οικονομική και

κοινωνική πρόοδο, τον προσδιορισμό των λύσεων στα διεθνή οικονομικά, κοινωνικά και προβλήματα υγείας, διευκόλυνση της διεθνούς πολιτιστικής και εκπαιδευτικής συνεργασίας και τον καθολικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Η ECOSOC συσκέπτεται με ακαδημαϊκούς, αντιπροσώπους επιχειρησιακού τομέα και περισσότερες από 2.100 εγγραμμένες ΜΚΟ. Το Συμβούλιο οργανώνει μια τεσσάρων εβδομάδων σύνοδο κάθε Ιούλιο, που εναλλάσσεται μεταξύ της Νέας Υόρκης και της Γενεύης. Η σύνοδος περιλαμβάνει ένα υψηλού επιπέδου τμήμα, στο οποίο οι εθνικοί υπουργοί γραφείων και οι προϊστάμενοι των διεθνών αντιπροσωπειών στρέφουν την προσοχή τους σε ένα επιλεγμένο θέμα παγκόσμιας κοινωνικής ή οικονομικής σημασίας. Το Συμβούλιο θα υιοθετήσει μια υπουργική δήλωση, που παρέχει τις πολιτικές οδηγίες και τις συστάσεις για τη δράση.

Η πολιτική ηγεσία που βρίσκεται στην κορυφή ECOSOC έχει έναν καθοδηγητικό ρόλο στις βασικές στρατηγικές που ακολουθούνται τα τελευταία χρόνια. Το υψηλού επιπέδου τμήμα του οργανισμού το 1999 εξέδωσε ένα «μανιφέστο για την καταπολέμηση της ένδειας», η οποία αποτελεί το «πρόγONO» της διατύπωσης των **στόχων ανάπτυξης χιλιετίας (MDG)** που εγκρίθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής χιλιετίας των Η.Ε στη Νέα Υόρκη. Το 2004, η εκτίμηση της ECOSOC για την αφρικανική ανάπτυξη οδήγησε στην πρώτη επίσημη διεθνή επικύρωση της νέας συνεργασίας για την ανάπτυξη της Αφρικής (NEPAD). Έκτος όμως από τις ουσιαστικές συνόδους, η ECOSOC ξεκίνησε το 1998 μια συνάντηση που πραγματοποιείται κάθε Απρίλη με τους υπουργούς χρηματοδότησης που διευθύνουν τις βασικές επιτροπές των οργάνων του Bretton Woods. Οι συνεδριάσεις προορίζονται να επιτρέψουν έναν ελεύθερης ροής διάλογο μεταξύ των Υπουργών των Οικονομικών που επιστρέφουν από τις συνεδριάσεις της Ουάσιγκτον, αφ' ενός, και τη συνεργασία Υπουργών Ανάπτυξης καθώς επίσης και τους υπουργούς και τους υψηλού επιπέδου ανώτερους υπαλλήλους των εξωτερικών υποθέσεων, αφ' ετέρου άλλη.

Η πρώτη συνεδρίαση, που πραγματοποιήθηκε το 1998 είχε ως θέμα την ασιατική οικονομική κρίση, και οι υπουργοί συζήτησαν πώς να διατηρήσουν και να εστιάσουν της προσπάθειες τους στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και στην αντιστροφή του κλίματος των οικονομικών και χρηματικών αναταραχών. Η συνεδρίαση του 1999 εξέτασε τη λειτουργία των διεθνών χρηματιστικών αγορών και τη σταθερότητα στη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη, στο ευρύτερο πλαίσιο των ζητημάτων σχετικών με την προώθηση της αποκατάστασης, την εξασφάλιση διατομεακής συνοχής και τη συνεργασία όλων των υπευθύνων στη διαδικασία ανάπτυξης. Το 2000, η συνεδρίαση συζήτησε το θέμα της ενίσχυσης των διεθνών οικονομικών ρυθμίσεων και της πάταξης της ένδειας. Το 2001, η συνεδρίαση αντιμετώπισε δύο θέματα: (α) χρηματοδότηση ανάπτυξης, ειδικότερα για την καταπολέμηση της ένδειας και επίσημη Βοήθεια για την Ανάπτυξη, και (β) ένα σχέδιο που δεν αντιτίθεται στο διεθνές οικονομικό σύστημα: τη δημόσια και ιδιωτική αρμοδιότητα για την πρόληψη

των οικονομικών κρίσεων. Το θέμα της συνεδρίασης του 2002 ήταν «διάλογος στην έκβαση της Διεθνούς Διάσκεψης σχετικά με τη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη και των συνεδριάσεων της Επιτροπής ανάπτυξης και της διεθνούς Νομισματικής και οικονομικής Επιτροπής.» Αυτές οι διαβουλεύσεις άρχισαν τη διοργανική συνεργασία και προετοίμασαν το έδαφος για την Διεθνή Διάσκεψη σχετικά με τη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη, που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2002 στο Μοντερρέυ, Μεξικό. Σε εκείνη την διάσκεψη, ορίστηκε στην ECOSOC ένας πρωταγωνιστικός ρόλος στον έλεγχο και την αξιολόγηση της συνέχισης στη συναίνεση του Μοντερρέυ.

Η διάσκεψη αναγνώρισε τη σύνδεση μεταξύ της χρηματοδότησης της ανάπτυξης και της επίτευξης των συμφωνημένων σε διεθνές επίπεδο σκοπών και των στόχων ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που περιλήφθηκαν στη Διακήρυξη χιλιετίας. Το έγγραφο έκβασης που συζητήθηκε στην τελική προπαρασκευαστική συνεδρίαση της Επιτροπής στη Νέα Υόρκη τον Ιανουάριο του 2002 (η "συναίνεση του Μοντερρέυ") εγκρίθηκε επισήμως στη διάσκεψη, και οι συζητήσεις εστίασαν πρώτα στα πώς να εφαρμοστεί η συναίνεση

Η Τράπεζα, το ΔΝΤ και ο ΠΟΕ συνεχίζουν να διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία FfD και συμμετέχουν ενεργά σε όλες τις δραστηριότητες διασκέψεων. Εν περιλήψει, στο Μοντερρέυ, οι αναπτυσσόμενες χώρες αναγνώρισαν ότι πρέπει να πάρουν την ευθύνη για την καλή διακυβέρνηση και τις υγιείς πολιτικές. Αυτοί οι ηγέτες έχουν δεσμευτεί στην εφαρμογή των υγιών οικονομικών πολιτικών, την αντιμετώπιση της δωροδοκίας, την υποβολή της καλής διακυβέρνησης θέσεων, την επένδυση στους ανθρώπους τους, και την καθιέρωση ενός κλίματος επένδυσης για να προσελκύσουν το ιδιωτικό κεφάλαιο.

Υπήρξε ευρεία συναίνεση ότι η προσέγγιση PRSP μπορεί να παρέχει το εποπτικό πλαίσιο για συνοχή στις πολιτικές και τις συνεργασίες χωρών. Στη συνέχεια, η διεθνής κοινότητα δεσμεύτηκε να εντείνει τις προσπάθειές της ώστε να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να πραγματοποιήσουν τους διεθνώς-συμφωνηθέντες στόχους ανάπτυξης από⁴:

α) επιβεβαίωσε ότι οι πόροι ενίσχυσης ταιριάζουν με τη δέσμευση για την πρόοδο στις πολιτικές μεταρρυθμίσεις εκ μέρους των αναπτυσσόμενων χωρών

β) κατάργηση των εμπορικών περιορισμών που βλάπτουν το φτωχότερο, αλλά παράλληλα και υποστήριξη στις αναπτυσσόμενες χώρες στην εξέταση των περιορισμών που τους αποτρέπουν από το να πραγματοποιήσουν τα πλήρη οφέλη από το εμπόριο και την επένδυση

γ) εφαρμογή της πρωτοβουλίας HIPC έτσι ώστε να υπάρχει μια λύση στο βαρύ χρέος των χαμηλών εισοδημάτων χωρών και

δ) έμφαση για μια νέα συνεργασία στη δημιουργία υποδομής, που χρησιμοποιεί τη δύναμη της οικονομίας της γνώσης.

Σύμφωνα με την καθοδήγηση της Επιτροπής Ανάπτυξης, διάφορα ευρέα θέματα απεικονίστηκαν στο έγγραφο έκβασης και στις ακόλουθες συζητήσεις στο

⁴ DESA, "The Monterrey Consensus" .Report For Monterrey Summit 2002,New York ,2002,σελ10

Μοντερρέν:

1) Πολιτικές. Η συναίνεση του Μοντερρέν ενισχύει τη συμφωνία για τις πολιτικές που απαιτούνται μέσα στις αναπτυσσόμενες χώρες για να κινητοποιήσουν τους εσωτερικούς πόρους, να προσελκύσουν την ιδιωτική επένδυση και να χρησιμοποιήσουν την βοήθεια αποτελεσματικά. Επιβεβαιώνει τη σημασία των υγιών πολιτικών και την καλή διακυβέρνηση για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και υπογραμμίζει την ιδιοκτησία και τη συνεργασία χωρών στα προγράμματα που ακολουθούνται, συμπεριλαμβανομένης της εναρμόνιση σε PRSPs.

2) Ευκαιρίες. Αφού υπογραμμίζεται ότι για όλες τις χώρες, το εμπόριο είναι μια βασική πηγή ευκαιριών ανάπτυξης. Η ενισχυμένη πρόσβαση στην αγορά και η αποτελεσματική συμμετοχή από τις αναπτυσσόμενες χώρες στην ημερήσια διάταξη ανάπτυξης της Doha είναι ουσιαστικές στο να εξασφαλίσουν ότι τα οφέλη της παγκοσμιοποίησης φθάνουν σε όλες τις χώρες.

3) Πόροι. Η συναίνεση του Μοντερρέν αναγνωρίζει ότι απαιτούνται ουσιαστικές αυξήσεις στην οικονομική βοήθεια για να επιτρέψουν στις φτωχότερες χώρες να περιορίσουν την ένδεια στο μισό και να επιτύχουν τους διεθνώς-συμφωνηθέντες στόχους ανάπτυξης. Οι ανακοινώσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ΗΠΑ πριν από ότι η ΕΕ ωθεί τη βοήθεια της στο 0,39 τοις εκατό του εισοδήματος μέχρι το 2006 και την ανακοίνωση των ΗΠΑ μιας αύξησης στη «Βοήθεια για την Ανάπτυξη» σε 5 δισεκατομμύρια \$ μέσα σε τρία έτη αποτελούν σημαντικά βήματα σε αυτήν την κατεύθυνση.

4) Όργανα. Ένα βασικό θέμα ήταν η ανάγκη για τη δημιουργία υποδομής, για να ενισχύσει τη θεσμική απόδοση σε κάθε μια από τις περιοχές που καλύφθηκαν από την ημερήσια διάταξη FfD (π.χ., για να κινητοποιήσει και να χρησιμοποιήσει τους εσωτερικούς πόρους αποτελεσματικότερα, για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος επένδυσης, για να επιτρέψει στις αναπτυσσόμενες χώρες για να έχει πρόσβαση στις ευκαιρίες εμπορικού, για τη διαχείριση εξωτερικού χρέους, κ.λ.π.)

5) Ζητήματα και συμμετοχή από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Το έγγραφο έκβασης FfD ακολουθεί γενικά το ανακοινωθέν της Επιτροπής Ανάπτυξης. Αν και υπήρξαν μερικές κλήσεις για τις νέες θεσμικές πρωτοβουλίες ή ρυθμίσεις στη διάσκεψη, το ευρύτερα αναγνωρισμένο σημείο ήταν η στενή συνεργασία μεταξύ των Η.Ε και των θεσμικών οργάνων του Bretton Woods στη διαδικασία FfD κατά τη διάρκεια των προηγούμενων δύο ετών, τα οποία πρέπει να διευκολύνουν την περαιτέρω συνεργασία στα διεθνή και επίπεδα χωρών στην εφαρμογή μερικών πτυχών της συναίνεσης του Μοντερρέν. Εντούτοις, υπήρξε μια ισχυρή επιθυμία να ενισχυθεί η συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών, που εξασφαλίζουν ότι οι διεθνείς συζητήσεις και οι αποφάσεις είναι πλήρως εν γνώσει της προοπτικής των αναπτυσσόμενων χωρών. Υπήρξαν επίσης κλήσεις για τη βελτίωση της παγκοσμιας οικονομικής διακυβέρνησης (η συνοχή και η συνέπεια των διεθνών νομισματικών, οικονομικών πολιτικών, των συστημάτων εμπορικών συναλλαγών) με τη βοήθεια της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των υπαρχόντων οργάνων.

6) Έλεγχος και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας. Όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η βελτιωμένη αποτελεσματικότητα ανάπτυξης σημαίνει μια συστηματική προσέγγιση στον έλεγχο των ενεργειών όλων των συμβαλλόμενων μερών.

Αυτή η συνεδρίαση του ECOSOC έχει θεωρηθεί σημαντική για την εμβάθυνση του διαλόγου μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών και των οργάνων του Bretton Woods, και για την ενίσχυση της συνεργασίας τους για την επίτευξη των στόχων ανάπτυξης που συμφωνούνται στις παγκόσμιες διασκέψεις της δεκαετίας του '90. Υπάρχουν όμως και οι φωνές κριτικής των ΜΚΟ που υποστηρίζουν ότι αυτή η συνεργασία στην ουσία είναι σιωπηρή συγκατάβαση του οργανισμού των ΗΕ στην διείσδυση των πολυεθνικών στις φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες και στη προσπάθεια της Τράπεζας, του ΔΝΤ και του ΠΟΕ στη περαιτέρω φιλελευθεροποίηση της αγοράς. Σύμφωνα με αυτή την άποψη οι συγκεκριμένοι παγκόσμιοι οικονομικοί οργανισμοί εντείνουν την ένδεια, απομυζούν ακόμα περισσότερο τις φτωχές χώρες με αποτέλεσμα να αυξάνουν την ένδεια και όλα αυτά με τις «ευλογίες» των επίσημων οργάνων του ΟΗΕ.

2.3 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ) είναι θεσμοί του συστήματος του Μπρέτον Γουντς, που χρησιμοποιήθηκε ευρέως για τη σταθεροποίηση των διεθνών νομισματικών (συναλλαγματικές ισοτιμίες) και οικονομικών σχέσεων, μεταπολεμικά. Το ΔΝΤ είναι το παγκόσμιο κεντρικό διεθνές νομισματικό όργανο, έχει την ευθύνη για την αποτελεσματική επιτήρηση σε θέματα των μακροοικονομικών πολιτικών των μελών του της συναλλαγματικής ισοτιμίας και. Κατά συνέπεια, ένας από τους βασικούς στόχους του ΔΝΤ είναι να ενισχυθούν οι χώρες να ακολουθήσουν τις υγιείς μακροοικονομικές πολιτικές που στοχεύουν στη συνεχή οικονομική ανάπτυξη.

Συμβουλεύει τα μέλη για τις οικονομικές και χρηματικές πολιτικές και προωθεί τον πολιτικό συντονισμό μεταξύ των σημαντικότερων βιομηχανικών χωρών. Το ΔΝΤ παρέχει επίσης το προσωρινό ισοζύγιο πληρωμών χρηματοδοτώντας στα μέλη για να τους βοηθήσει για να διορθώσει τις εξωτερικές δυσκολίες πληρωμών τους. Η χρηματοδοτική συνδρομή έχει παρασχεθεί στις βιομηχανικές χώρες για να πραγματοποιήσουν οικονομικές μεταρρυθμίσεις αλλά και το μετασχηματισμό και την αποκατάσταση των οικονομιών της αγοράς στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, και στη ρύθμιση και στη δομική αλλαγή των οικονομιών της Αφρικής, της Ασίας, και της λατινικής Αμερικής. Στην παροχή της οικονομικής ενίσχυσης, το ΔΝΤ δίνει προσοχή στις κοινωνικές πτυχές της οικονομικής ρύθμισης.

Η αυξανόμενη έμφαση που δίνει το ΔΝΤ στα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής έχει προκύψει από μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι η μακροοικονομική και διαρθρωτική πολιτική έχει σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις, οι οποίες στη συνέχεια επηρεάζουν τα οικονομικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης και την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Σκοπός του ΔΝΤ είναι να προωθήσει τη διεθνή νομισματική συνεργασία, την ισορροπημένη αύξηση του διεθνούς εμπορίου, και ένα σταθερό σύστημα των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η πραγματοποίηση αυτού του σκοπού είναι η αρχική συμβολή στη βιώσιμη οικονομική και ανθρώπινη ανάπτυξη. Στη συνέχιση του, εντούτοις, το ΔΝΤ αναγνωρίζει ότι το μέγεθος και η ποιότητα των κοινωνικών εξόδων μπορούν να έχουν επιπτώσεις στη μακροπρόθεσμη μείωση ή αύξηση της ένδειας και πρέπει να περιλαμβάνει τις πολιτικές που εξετάζουν άμεσα την ένδεια και τους κοινωνικούς προβληματισμούς προκειμένου να υποστηρίξει αυτούς τους στόχους.

2.3.1.SAP

Τη δεκαετία του '70 και '80 υλοποίησαν τα λεγόμενα **Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής (SAP)** με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής είναι οικονομικές πολιτικές που οι χώρες έπρεπε να ακολουθήσουν προκειμένου να είναι κατάλληλες για τα δάνεια της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και να ενισχυθούν ώστε να κάνουν τις επιστροφές χρέους σε άλλα παλαιότερα χρέη σε εμπορικές τράπεζες, άλλες κυβερνήσεις και την Παγκόσμια Τράπεζα. Αν και τα SAPs σχεδιάζονταν για μεμονωμένες χώρες, έχουν τις κοινά κατευθυντήριες αρχές και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που περιλαμβάνουν την φιλελευθεροποίηση της αγοράς. Τα SAPs απαιτούσαν γενικά από τις χώρες την υποτίμηση των νομισμάτων τους έναντι του δολαρίου, περιορισμούς των εισαγωγών και εξαγωγών τους, ισορρόπηση του προϋπολογισμού και μη υπέρβαση του και κατάργηση του ελέγχου τιμών και των κρατικών επιχορηγήσεων. Η υποτίμηση καθιστούσε τα αγαθά τους φτηνότερα για τους αλλοδαπούς για να αγοραστούν και καθιστούσε θεωρητικά τις ξένες εισαγωγές ακριβότερες. Σε γενικές γραμμές έπρεπε η χώρα να ήταν ιδιαίτερος προσεκτική στην αγορά του ακριβού ξένου εξοπλισμού.

Η εξισορρόπηση των εθνικών προϋπολογισμών μπορεί να γίνει με την αύξηση των φόρων, τους οποίους συστήνει. Κατά συνέπεια, συχνό αποτέλεσμα των SAPs είναι βαθιές περικοπές στα προγράμματα όπως την εκπαίδευση, την υγειονομική και κοινωνική περίθαλψη, και τη διακοπή παροχής των επιχορηγήσεων με σκοπό να ελέγξουν την τιμή βασικών ειδών διατροφής όπως το γάλα. Έτσι τα SAPs έβλαπταν τους φτωχούς παρά τους ωφελούν, επειδή εξαρτώνται από αυτές τις υπηρεσίες και επιχορηγήσεις. Τα SAPs ενθαρρύνουν τις χώρες να εστιάσουν στην παραγωγή και την εξαγωγή των αρχικών προϊόντων όπως το κακάο και τον καφέ για να κερδίσουν το συνάλλαγμα. Αλλά αυτά τα προϊόντα έχουν «ακανόνιστες» τιμές υποκείμενες στις ιδιοτροπίες των παγκόσμιων αγορών που μπορούν να συμπίεσουν τις τιμές όταν έχουν επενδύσει οι χώρες σε αυτές τις αποκαλούμενες «συγκομιδές μετρητών». Με την υποτίμηση του νομίσματος και ταυτόχρονα την αφαίρεση των ελέγχων τιμών, η άμεση επίδραση ενός SAP είναι γενικά οι τιμές επάνω τρεις ή τέσσερις φορές, αυξάνοντας την ένδεια σε τέτοιο βαθμό ώστε οι ταραχές είναι ένα συχνό αποτέλεσμα.

Έτσι ενώ τα SAPs συνδέθηκαν με χρηματοδοτήσεις και δάνεια για διάφορα έργα στις αναπτυσσόμενες χώρες το πλαίσιο τους και οι όροι αυτής της βοήθειας, συνεπάγονταν την εφαρμογή νεοφιλελεύθερων και μονεταριστικών αρχών στην οικονομική τους πολιτική. Για να πληρώσουν τα δάνεια οι χώρες που εφαρμόζονται τα SAPs εκποιούσαν τις δημόσιες επιχειρήσεις (ιδιωτικοποιήσεις) και έκοβαν τις κρατικές δαπάνες για τις κοινωνικές υπηρεσίες όπως την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, τη φροντίδα των παιδιών, και τις συντάξεις. Τα SAPs απαιτούσαν ότι οι χώρες θα απορυθμίσουν την οικονομία τους και θα ανοιχτούν στο «ελεύθερο

εμπόριο», επίσης περιλάμβαναν το κόσμιμο των επιχορηγήσεων στις τοπικές βιομηχανίες και των εμπορικών περιορισμών και των δασμολογίων. Οι χώρες συνήθως άνοιγαν τις οικονομίες τους στην ξένη επιχείρηση (συνήθως πολυεθνικές από τις δυτικές χώρες), αφαιρούσαν τους περιορισμούς στις ξένες επενδύσεις, και επέτρεπαν την πρόσβαση εταιριών στους φυσικούς πόρους της χώρας. Η μεγάλη πλειοψηφία των κερδών δημιουργούνται από τις πολυεθνικές και μεταφερόταν εκτός των χώρων. Τα SAPs ενθάρρυναν την προσανατολισμένη αύξηση προς τις εξαγωγές (πωλώντας φτηνά πρώτες ύλες ή προϊόντα στην παγκόσμια αγορά, όπως τις συγκομιδές μετρητών, τα ενδύματα, ή τα τσιπ υπολογιστών) για να παραγάγουν το σκληρό νόμισμα. Στόχος ήταν η μείωση του πληθωρισμού που εθεωρείτο βασικός όρος της οικονομικής ανάπτυξης.

Η κριτική που ασκήθηκε στα SAP ήταν δριμύτατη. Υποστηρίχθηκε ότι όχι μόνο δεν συνέβαλαν στην ανάπτυξη, αλλά αντίθετα υπονόμευσαν το αναπτυξιακό μέλλον αυτών των χωρών καθώς κατέστρεψαν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έντασης εργασίας, οδήγησαν σε υπερχρέωση, αύξησαν τις κοινωνικές ανισότητες και τη φτώχεια. Σε πολλές χώρες όπου το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα είχαν επιβάλει τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής (SAPs), οι άνθρωποι είχαν δει την επιδείνωση στο βιοτικό επίπεδό τους, τη μειωμένη πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, τη μόλυνση του περιβάλλοντος, και τα αυξημένα ποσοστά ανεργίας. Εν γένει, το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα SAPs μετέτρεπαν τις χώρες σε «μηχανές επιστροφής δανείου»⁵.

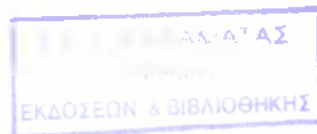
Αυτή η κριτική έγινε εν μέρει παραδεκτή από το ΔΝΤ τη δεκαετία του '90 καθώς αναγνωρίστηκαν λάθη, κενά και κοινωνικές ανισορροπίες στα SAP. Έγινε επίσης δεκτό ότι η συνεισφορά του Ταμείου στη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής παρέμβασης ήταν και είναι περιορισμένη καθώς δεν συνδέει τα δάνεια που παρέχει με όρους για αναδιανομή εισοδήματος, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα. Παράλληλα υπογραμμίστηκε ότι η διαδικασία οικονομικών μεταρρυθμίσεων απαιτεί κοινωνική πολιτική σε βάθος που θα περιλαμβάνει δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας για την προστασία των φτωχών, πολιτικές απασχόλησης που θα παράγουν θέσεις εργασίας και γενικά κοινωνικές δαπάνες με αποτελεσματικότητα (IMF, 1995).

Ο όρος «Πρόγραμμα Διαρθρωτικής Προσαρμογής» έχει κερδίσει μια τέτοια αρνητική υποδήλωση που ώθησε την Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ προώθησαν μια νέα πρωτοβουλία, η πρωτοβουλία στρατηγικής μείωσης ένδειας, και κάνουν τις χώρες να αναπτύξουν τα έγγραφα στρατηγικής μείωσης ένδειας (PRSP). Ενώ το όνομα έχει αλλάξει, με PRGF, οι θεσμοί του Μπρετόν Γουντς αναγκάζουν ακόμα πολλές χώρες να υιοθετήσουν τους ίδιους τύπους πολιτικών με τα SAPs.

---

⁵ Johanson P. "The truth about the SAPs", www.isp.org/bibliary/articles.htm,

2.3.2 PRSP-PRGF

Η κοινωνική πολιτική στους κόλπους του ΔΝΤ απεικονίζει σήμερα δύο ευρείες τάσεις: την εμφάνιση των ανοικτότερων και συμμετεχουσών μορφών χάραξης πολιτικής που περιλαμβάνουν το ΔΝΤ με τα διάφορα στοιχεία της κοινωνίας πολιτών (ακαδημαϊκοί, θρησκευτικοί ηγέτες, επιχειρησιακές ομάδες, εργατικά συνδικάτα, και ΜΚΟ) και μια αυξανόμενη αναγνώριση και υποστήριξη για τα ρυθμιστικά προγράμματα. Για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες μέλη, το ΔΝΤ έχει τοποθετήσει τα Έγγραφα Στρατηγικής Μείωσης Ένδειας (PRSPs) στο κέντρο των προσπαθειών του για την πάταξη της ένδειας και την οικονομική ανάκαμψη τους. Από στις αρχές του 2001 τριάντα ένα χώρες είχαν παραγάγει PRSPs, με την υποστήριξη του ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα, τις τράπεζες περιφερειακής ανάπτυξης, και λοιπούς χορηγούς. Τα Έγγραφα Στρατηγικής Μείωσης Ένδειας (PRSP) περιγράφουν τις μακροοικονομικές, δομικές και κοινωνικές πολιτικές μιας χώρας και τα προγράμματα για να προωθηθεί η αύξηση και να μειωθεί η ένδεια, καθώς επίσης και τις σχετικές εξωτερικές ανάγκες χρηματοδότησης. Τα PRSPs προετοιμάζονται από τις κυβερνήσεις μέσω μιας συμμετέχουσας διαδικασίας που περιλαμβάνει την αστικούς κοινωνία και τους συνεργάτες ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της Παγκόσμιας Τράπεζας και του διεθνούς νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ).

Στη συνέχεια οι χώρες με τη βοήθεια του ΔΝΤ και της ΠΤ αφού καταρτίσουν το PRSP, δηλαδή το στρατηγικό σχεδιασμό για τη πάταξη της ένδειας εντάσσονται στα Προγράμματα Μείωσης της Ένδειας και Δυνατότητας Ανάπτυξης (PRGF). Τα PRGF είναι ο δανεισμός με δυνατότητα χαμηλού επιτοκίου του ΔΝΤ για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες. Τα υποστηριγμένα προγράμματα PRGF βασίζονται σε κύριες στρατηγικές για τη μείωση της ένδειας. Τον Σεπτέμβριο του 1999, το ΔΝΤ ανέπτυξε μια νέα στρατηγική που είναι αντίθετη στην φτώχεια για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες.

Ως τμήμα αυτής της κίνησης, το ΔΝΤ ολοκλήρωσε την **Ενισχυμένη Δυνατότητα Διαρθρωτικής Προσαρμογής (ESAF)** και την αντικατέστησε με μια νέα, τη δυνατότητα δανεισμού για τις χαμηλού εισοδήματος χώρες, που καλείται **Μείωση Ένδειας και Δυνατότητα Ανάπτυξης (PRGF)**. Ο στόχος πυρήνων του PRGF είναι να προωθήσει τις πολιτικές που στρέφονται σαφώς στη μείωση της ένδειας και στη δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξης, ως αποτέλεσμα της καλύτερης διαχείρισης της εθνικής ιδιοκτησίας. Περισσότερο από μια αλλαγή στο όνομα, η νέα δυνατότητα φέρνει διάφορες καινοτομίες με σκοπό να εξασφαλίσει ότι τα συγκεκριμένα προγράμματα είναι υπέρ των φτωχών και σύμφωνα με τη στρατηγική κάθε χώρας για την πάταξη της φτώχειας. Αυτές οι καινοτομίες συμπληρώνονται από μια ισχυρότερη συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και το συνεχή αντίκτυπο των προσπαθειών για την ανάπτυξη.

Η αντικατάσταση του ESAF από PRGF αυξάνει τις προσδοκίες για το ρόλο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στις παγκόσμιες κοινωνικές πολιτικές βοήθειας

για τις φτωχότερες χώρες. Για να επιτύχει αυτό, τα PRGF υποστηριγμένα προγράμματα προέρχονται από το PRSPs, και αντιπαραβάλλονται εύκολα με τα ESAF υποστηριγμένα προγράμματα

Το PRGF εφαρμόζει ρητά τη μείωση ένδειας έναν κεντρικό στόχο, ενώ κάτω από την ένδεια του ESAF η μείωση ήταν υπονοούμενη. Ως εκ τούτου, οι πολιτικές πρέπει τώρα να ζυγιστούν από την άποψη της συμβολής τους στη μείωση ένδειας. Οι βασικές αλλαγές στα PRGF είναι οι εξής⁶ :

-Η σχέση με τη στρατηγική της χώρας είναι διαφορετική: Τα συγκεκριμένα μέτρα που υποστηρίζονται από μια ρύθμιση δανείου PRGF πρέπει να προέλθουν από τη στρατηγική μείωσης ένδειας που περιγράφεται στο PRSP της χώρας, το οποίο είναι επίσης η βάση για όλη την άλλη επίσημη υποστήριξη πιστωτών. Το PRGF είναι επομένως μέρος μιας συνεπέστερης, οδηγημένης προσέγγισης στις πολιτικές μείωσης της ένδειας σύμφωνα με τη χώρα που εφαρμόζεται, με τα μακροοικονομικά στοιχεία του οικονομικού προγράμματος που ενσωματώνεται καλύτερα απ'ό,τι στο παρελθόν.

-Ο τρόπος που τα προγράμματα καταρτίζονται είναι διαφορετικός: Οι εργασίες πολιτικού πλαισίου (PFP), η βάση των ρυθμίσεων δανείου του ESAF, προετοιμάστηκαν από κοινού από τους ανώτερους υπαλλήλους χωρών και το ΔΝΤ και το προσωπικό Παγκόσμιας Τράπεζας χωρίς ευρύτερες διαβουλεύσεις. Με τα PRSPs, και την εφαρμογή έτσι των PRGF υποστηριγμένων πολιτικών προγραμμάτων, η χώρα ενσωματώνει τις συνεισφορές στο πολιτικό σχέδιο από σε ολόκληρη την κοινωνία. Επειδή τα PRGF έγγραφα δημοσιεύονται εκτενέστερα απ'ό,τι τα ESAF, τα προγράμματα είναι πιο διαφανή, επιτρέποντας σε άλλους χορηγούς να χρησιμοποιήσουν PRSPs ως βάση της υποστήριξής τους επίσης.

- Η φύση της τήρησης ορισμένων προϋποθέσεων είναι διαφορετική: Η έμφαση του PRGF στην ηγεσία των χωρών που δίνονται τα δάνεια και η ενισχυμένη συνεργασία με την Τράπεζα σημαίνουν ότι η τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων του ΔΝΤ είναι λιγότερο εκτενής και περισσότερο εστιάζουν στους τομείς πυρήνων του Ταμείου της ευθύνης από πριν.

-Η σύνδεση με την Παγκόσμια Τράπεζα είναι διαφορετική: η Τράπεζα και το Ταμείο αξιολογούν από κοινού το PRSP, το οποίο χρησιμεύει έπειτα ως η βάση για τον παραχωρητικό δανεισμό και από τα δύο όργανα. Ο συγκεκριμένος τρόπος, με τα δύο όργανα που προσαρμόζουν τη βοήθεια, και εγκαθιστούν τους αντίστοιχους τομείς αρμοδιότητάς τους για την υποστήριξη της στρατηγικής των PRSPs είναι αποδοτικότερος. Κατά συνέπεια, υπάρχει και περισσότερη συνεργασία και ένα σαφέστερο τμήμα εργασίας.

-Μερικές αλλαγές είναι ήδη εμφανείς με διάφορους τρόπους: η μεγαλύτερη διαφάνεια, οι φτωχοί μετατοπίζονται στις δημόσιες δαπάνες, περισσότεροι εστιάζουν στη διακυβέρνηση και την υπευθυνότητα για τους δημόσιους πόρους, βελτιωμένη τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων και προθυμία από μερικούς χορηγούς (όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ευρωπαϊκή Ένωση), για να χρησιμοποιήσει το PRSP ως

⁶ IMF, www.imf.org/search/prsp/role.htm.

βάση για την ενίσχυσή τους. Άλλες αλλαγές εμφανίζονται και θα γίνουν εμφανέστερες κατά τη διάρκεια του χρόνου, καθώς πολλά PRSPs τώρα ολοκληρώνονται

Συνολικά 77 χαμηλού εισοδήματος χώρες μέλη είναι επιλέξιμες για τη βοήθεια PRGF ως σήμερα . Η επιλεξιμότητα είναι βασισμένη κυρίως στο κατά κεφαλήν εισόδημα και την επιλεξιμότητα μιας χώρας κάτω από τη Διεθνή Ένωση Ανάπτυξης (IDA), το παραχωρητικό παράθυρο της Παγκόσμιας Τράπεζας (το τρέχον σημείο διακοπών για την επιλεξιμότητα IDA είναι ένα κατά κεφαλήν ΑΕΠ \$885). Μια επιλέξιμη χώρα μπορεί να δανειστεί μέχρι ένα μέγιστο 140 τοις εκατό της ποσόστωσης ΔΝΤ της στο πλαίσιο μιας τρίχρονης συμφωνίας, αν και αυτό το όριο μπορεί να αυξηθεί κάτω από τις εξαιρετικές περιστάσεις σε ένα μέγιστο 185 τοις εκατό της ποσόστωσης. Τα μέγιστα ποσά δεν αποτελούν μια εξουσιοδότηση, και το ποσό που θα παραχωρεί θα εξαρτηθεί από την ανάγκη ισοζυγίου πληρωμών του μέλους, τη δύναμη του ρυθμιστικού προγράμματός του, τη πίστωση Ταμείων, και το αρχείο του για τέτοια χρήση στο παρελθόν. Τα δάνεια κάτω από το PRGF φέρνουν ένα ετήσιο επιτόκιο 0,5 τοις εκατό, με τις επιστροφές που γίνονται ανά εξάμηνο, αρχίζοντας από πέντε έτη και τελειώνουν δέκα έτη μετά από την εκταμίευση

Η δριμύτατη κριτική που δέχτηκαν οι θεσμοί του Μπρέτον Γουντς έφερε και αλλαγές στο τρόπο που συντάσσονται τα PRSPs. Πέντε αρχές πυρήνων κρύβονται σήμερα κάτω από την προσέγγιση PRSP. Οι στρατηγικές μείωσης ένδειας πρέπει να είναι:

1) καθορισμένες ανάλογα με τη χώρα, προωθώντας την εθνική ιδιοκτησία των στρατηγικών μέσω μιας ευρείας βάσης συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών.

2) το αποτέλεσμα-προσανατολισμένο και συγκεντρωμένο σε αποτελέσματα που θα ωφελήσουν τους φτωχούς

3) περιεκτικές ως προς την αναγνώριση της πολυδιάστατης φύσης της ένδειας

4) προσανατολισμένες στην συνεργασία, περιλαμβάνοντας τη συντονισμένη συμμετοχή των συνεργατών ανάπτυξης (κυβέρνηση, εσωτερικοί συμμετοχοί, και εξωτερικοί χορηγοί)

5) και βασισμένες σε μια μακροπρόθεσμη προοπτική για τη μείωση ένδειας.

Το ΔΝΤ και η ΠΤ έχουν ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση των PRSP αλλά και στη παρακολούθηση της εφαρμογής των προγραμμάτων από τις χώρες . Συντονίζουν τις προσπάθειες , δίνουν στις χώρες χρονικά περιθώρια για την προετοιμασία των ετήσιων εκθέσεων προόδου ,πιέζουν για να μειωθούν τα διοικητικά κόστη και προτείνουν αναθεωρήσεις στη στρατηγική όπου χρειάζεται . Κάθε χώρα αποφασίζει η ίδια για τη κατάλληλη περιοδικότητα για ανανέωση η ενημέρωση του PRSP σε μια χρονική περίοδο πέντε ετών . Επίσης οι οργανισμοί αυτοί διατηρούνε και κλιμάκια εμπειρογνομόνων που συντάσσουν εκθέσεις αξιολόγησης για το βαθμό ανάπτυξης του PRSP και την αποτελεσματικότητά τους . Σύμφωνα με αυτά τα δύο όργανα, τα PRSPs είναι καθορισμένα ανάλογα με τη χώρα και απεικονίζουν τις προτεραιότητες κάθε χώρας στην πάλη ενάντια στην ένδεια. Επιμένουν ότι τα PRSPs συντάσσονται

μέσω μιας μεγάλης συμμετέχουσας διαδικασίας που περιλαμβάνει την κυβέρνηση, τις αστικές οργανώσεις κοινωνίας (CSOs) και τον ιδιωτικό τομέα.

Προκειμένου να βελτιωθούν περαιτέρω οι διαδικασίες και να ανταποκριθούν στις ανάγκες των χωρών, οι βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες του Ταμείου είναι: να βοηθήσει τις χώρες να σχεδιάσουν ρεαλιστικά, όμως εύκαμπτα, μακροοικονομικά πλαίσια συνδεδεμένα με τις εθνικούς στρατηγικές και τους προϋπολογισμούς. Να εστιάσει στους παράγοντες ανάπτυξης και στο πώς οι πολιτικές έχουν επιπτώσεις στην ανάπτυξη και στο διανεμητικό αντίκτυπο της. Να ενισχύσει τη διαχείριση δημόσιων δαπανών και την κοινωνική ανάλυση στον αντίκτυπο των πολιτικών επιλογών. Να συνεργαστεί με άλλους χορηγούς για την καλύτερα-συντονισμένη βοήθεια που θα συνδράμει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και θα οργανώσει ορθολογικά την υποστήριξη για την εφαρμογή PRSP.

Υπάρχει όμως και μια μερίδα επικριτών για τα Έγγραφα Στρατηγικής Μείωσης της Ένδειας και γενικότερα σε βάρος της ΠΤ και του ΔΝΤ. Τονίζουν ότι αυτά φορτώνονται με μύθους και ότι σε πολλές περιπτώσεις η «συμμετέχουσα διαδικασία» που χρειάζεται για τη σύνταξη ενός PRSP που επικαλείται το ΔΝΤ και η ΠΤ είναι μια πλάνη. Σε πολλές περιπτώσεις υποστηρίζεται ότι τα CSO's έχουν ματαιωθεί με τη διαδικασία και χρησιμοποιούνται περισσότερο σαν άλλοθι. Οι κυβερνήσεις που υποβάλλουν PRSP's στα όργανα του Μπρεττον Γουντς κάθε άλλο παρά βοηθούν στην καταπολέμηση της ενδείας. Τα δημοκρατικά εκλεγμένα κοινοβούλια σε πολλές περιπτώσεις έχουν παρακαμφθεί. Επίσης υποστηρίζεται ότι για να επικυρωθούν από τους θεσμούς του Μπρετόν Γουντς τα PRSP's πρέπει να είναι σύμφωνα με τις πολιτικές τους.

2.3.3.HIPC

Για τις βαριά χρεωμένες χώρες το ΔΝΤ και η ΠΤ έχουν υιοθετήσει μια νέα πρωτοβουλία, καλείται **Βαρύτατα Χρεωμένες Φτωχές Χώρες (HIPC)** και είναι μια προσέγγιση στη μείωση χρέους για τις χρεωμένες χώρες που ακολουθούν τα υποστηριγμένα προγράμματα προσαρμογής και μεταρρύθμισης του ΔΝΤ και της ΠΤ (είναι μέρος των PRSPs). Μέχρι σήμερα, έχουν εγκριθεί για 27 χώρες, (23 τους στην Αφρική) και παρέχουν 32 δισεκατομμύρια \$ (παρόντες όροι καθαροί αξίας) στην ανακούφιση χρέους κατά τη διάρκεια του χρόνου.

Η πρωτοβουλία HIPC προωθήθηκε αρχικά το 1996 από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα, με στόχο ότι καμία φτωχή χώρα δεν αντιμετωπίζει ένα φορτίο χρέους που δεν μπορεί να διαχειριστεί. Η πρωτοβουλία συνεπάγεται από τη συντονισμένη δράση της διεθνής οικονομικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των πολύπλευρων οργανώσεων και των κυβερνήσεων, για να μειώσει σε ανεκτικά επίπεδα τα φορτία εξωτερικού χρέους των βαρύτερα χρεωμένων φτωχών χωρών. Μετά από μια περιεκτική αναθεώρηση τον Σεπτέμβριο του 1999, διάφορες τροποποιήσεις εγκρίθηκαν για να παρέχουν τη γρηγορότερη, βαθύτερη και ευρύτερη

ανακούφιση χρέους για να ενισχύσουν τις συνδέσεις μεταξύ της ανακούφισης χρέους, της μείωσης ένδειας και των κοινωνικών πολιτικών. Οι συνεχείς προσπάθειες των χωρών προς τη μακροοικονομική ρύθμιση και τη δομική και κοινωνική πολιτική μεταρρύθμιση-συμπεριλαμβανομένου των υψηλότερων εξόδων στα κοινωνικά προγράμματα τομέα όπως τη βασική υγεία και εκπαίδευση-είναι τώρα κεντρικές στην ενισχυμένη πρωτοβουλία .

Για να εισέλθει μια χώρα στο HIPC, πρέπει:

- Να αντιμετωπίζει ένα μη αποδεκτό φορτίο χρέους, πέρα από τους παραδοσιακά διαθέσιμους μηχανισμούς ανακούφισης χρέους
- Να καθιερώσει ενός αρχείο υγιών πολιτικών μεταρρύθμισης μέσω των υποστηριγμένων προγραμμάτων του ΔΝΤ και της ΠΤ .
- Να αναπτύξει ένα έγγραφο Στρατηγικής Μείωσης Ένδειας (PRSP)

μέσω μιας συμμετέχουσας διαδικασίας σε ευρεία βάση (και μια προσωρινή στρατηγική είναι επαρκής για να αρχίσει τη διαδικασία).

Το πρώτο βήμα είναι να πραγματοποιηθεί μια ανάλυση ικανότητας υποστήριξης χρέους για να καθορίσει τις ανάγκες ανακούφισης χρέους της χώρας.

Μόλις σημειώσει μια χώρα ικανοποιητική πρόοδο στην ικανοποίηση των κριτηρίων για την ανακούφιση χρέους, τα Εκτελεστικά Συμβούλια του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας αποφασίζουν τυπικά σχετικά με την επιλεξιμότητα μιας χώρας, και η διεθνής κοινότητα δεσμεύεται στη μείωση του χρέους όταν το χρέος πλησίαση αυτό που καλείται **σημείο απόφασης**.

Μόλις φθάσει μια χώρα στο κατώτατο όριο ικανότητας υποστήριξης , μπορεί αμέσως να αρχίσει η προσωρινή ανακούφιση από τα χρέη της. Προκειμένου να παραληφθεί η πλήρης και αμετάκλητη μείωση του διαθέσιμου χρέους κάτω από την πρωτοβουλία HIPC, η χώρα πρέπει να καθιερώσει ένα ακόμα αρχείο που θα βεβαιώνει τη σωστή εκτέλεση του προγράμματος .Το μήκος αυτής της δεύτερης περιόδου εξαρτάται από:

α) την ικανοποιητική εφαρμογή των βασικών πολιτικών μεταρρυθμίσεων που συμφωνούνται στο σημείο απόφασης,

β)τη συντήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, και

γ) την υιοθέτηση και την εφαρμογή για τουλάχιστον ένα έτος του PRSP. Μόλις ικανοποιήσει μια χώρα αυτά τα κριτήρια, μπορεί να φθάσει στο **σημείο ολοκλήρωσης**, τότε αναμένεται από τους δανειστές η πλήρη ανακούφιση του χρέους που δεσμεύεται στο σημείο απόφασης.

Η κριτική που δέχεται αυτή η πρωτοβουλία του ΔΝΤ και της ΠΤ προέρχεται κυρίως από της μη- κυβερνητικές οργανώσεις και αριστερές οργανώσεις .

Υποστηρίζεται ότι η πρωτοβουλία HIPC δεν δίνει το ικανοποιητικό βάρος στους στόχους μείωσης ένδειας αλλά είναι ένας τρόπος για μεγαλύτερη οικονομική εξάρτηση από τους θεσμούς του Bretton Woods.

Κατηγορούν επίσης την πρωτοβουλία HIPC ότι είναι μια απρόθυμη απάντηση του πλούσιου κόσμου στα σημαντικά προβλήματα χρέους των φτωχών χωρών και

αντιπροτείνουν για ηθικούς λόγους, ότι η σωστή απόφαση θα ήταν μια απεριόριστη ακύρωση όλων των χρεών που οφείλονται από ΗIPC. Η περίοδος απόδοσης για να λάβει τη βοήθεια ΗIPC είναι πάρα πολύ μεγάλη, και καθυστερεί όχι απαραίτητα την παραλαβή της ανακούφισης χρέους με υψηλό κόστος από την άποψη των κοινωνικών υπηρεσιών. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας κάτω από την πρωτοβουλία ΗIPC είναι υπερβολικά περιοριστικά. Ο περιορισμός στις φτωχές χώρες κάτω από το λειτουργικό επίπεδο του κατά κεφαλήν εισοδήματος αποκλείει μερικές ιδιαίτερα χρεωμένες χώρες που θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την ανακούφιση.

Τα εξωτερικά ακροατήρια δεν λαμβάνουν την ικανοποιητική πρόσβαση στις βασικές πληροφορίες και τα έγγραφα για την πρωτοβουλία ΗIPC, ούτε περιλαμβάνονται επαρκώς στη συζήτηση για την ανακούφιση χρέους ΗIPC για τις μεμονωμένες χώρες.

2.3.4. Σχέσεις BWI-MKO

Μια άλλη κριτική⁷ προέρχεται από τη κοινότητα των Μη Κυβερνητικών Οργανισμών (ΜΚΟ). Η κοινότητα των ΜΚΟ ανησυχεί για τον αντίκτυπο της χρηματοδότησης της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ με μικρότερους ΜΚΟ, ειδικά εκείνων που δραστηριοποιούνται στις χώρες τρίτων κόσμων. Υπάρχει η έντονη ανησυχία ότι οι BWI, με τον τεράστιο πλούτο τους, είναι σε θέση στο να εξαγοράσουν μικρούς σε επίπεδο βάσης ΜΚΟ στο νότο, για να κερδίσουν τη νομιμότητα για τα προγράμματά τους. Εκείνοι που υποστηρίζουν τα προγράμματα των θεσμών του Μπρετον Γουντς υποστηρίζουν ότι αυτή η διαδικασία του διάλογου και της συνεργασίας καθιστά την Τράπεζα και το ΔΝΤ ευαίσθητα στις ανάγκες των ανθρώπων στο τοπικό επίπεδο. Σύμφωνα με έγγραφα της Τράπεζας, τα στελέχη της κατέβαλαν ειδική προσπάθεια να συμμετέχουν τοπικοί ΜΚΟ στις διαδικασίες της, λαμβάνοντας υπόψη «την παρουσία και την από πρώτο χέρι γνώση τους των αναγκών των φτωχών». Οι δεσμεύσεις των ΔΝΤ και της ΠΤ σε αυτά τα προγράμματα έχουν αυξηθεί με ταχύ ρυθμό, έτσι ώστε το 1994 τα μισά προγράμματα τις τράπεζας ήταν παροχές με συμμετοχή ΜΚΟ. Το 1991 και το 1993, το ποσοστό ήταν περίπου 30%. Στην περίοδο 1973-1988, το ποσοστό ήταν ακριβώς 6%.

Έχουν αναπτύξει, από κοινού ΠΤ και ΔΝΤ διάφορα προγράμματα για να προαχθεί στενότερα η συνεργασία BWI-MKO. Αυτά τα προγράμματα περιλαμβάνουν το «κοινωνικά δάνεια» για να χρηματοδοτήσουν σε κοινοτικό επίπεδο έργα, άμεσες συμβάσεις με ΜΚΟ για να εκτελεστούν τμήματα των έργων δανείου, ειδικά προγράμματα επιχορήγησης και «νέες πρωτοβουλίες συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της συμμετοχής ΜΚΟ στις Διεθνείς Διασκέψεις. Για να προαγάγει την εργασία της σε αυτήν την περιοχή, η Τράπεζα έχει

⁷ Doh, Jonathan P., and Hildy Teegen. Globalization and NGOs: Transforming Business, Governments, and Society. Westport, CT: Praeger, 2003, σελ 23

ιδρύσει μια νέα μονάδα ΜΚΟ, η οποία διατηρεί τα εκτενή βασισμένα σε υπολογιστή αρχεία για την δραστηριότητα των ΜΚΟ. Το ίδρυμα οικονομικής ανάπτυξης της ΔΝΤ δίνει ειδικά επιμορφωτικά προγράμματα για τους αντιπροσώπους των ΜΚΟ, και εκατομμύρια δολάρια ρέουν από το συγκεκριμένο οργανισμό στα χέρια ΜΚΟ. Η σχέση ΒWΙ-ΜΚΟ είναι τόσο στενή επειδή είναι μέρος του ιδιωτικού τομέα και οι δραστηριότητές τους είναι συχνά υποκατάστατο του κράτους. Συμβολίζουν τον «εθελοντισμό» στις προσεγγίσεις στα κοινωνικά προβλήματα σε αντιδιαστολή με αυτούς που υποστηρίζουν κολεκτιβιστικές πολιτικές.

Αλλά φαίνεται από τις συνεργασίες του ΔΝΤ και της ΠΤ ότι προτιμούν ορισμένα είδη ΜΚΟ πέρα από άλλους. Κρίνοντας από τους ΜΚΟ που επιλέγουν να έχουν στενές επαφές φαίνεται να προτιμούν περιβαλλοντικούς ΜΚΟ από συνδικάτα, ή εξαρτημένους σε επίπεδο βάσης από μεγάλους και ανεξάρτητους οργανισμούς. Έχουν ενσωματώσει πολλούς ΜΚΟ σε συμβουλευτικές επιτροπές ή οργανισμούς διαλόγου.

Ήδη από τα μέσα του 1970 έθεσαν σε λειτουργία τις «ομάδες εμπειρογνομώνων» στο οποίο προσκάλεσαν τους εμπειρογνώμονες διάφορων ΜΚΟ σε θέματα όπως τη δασονομία, την ύδρευση και την ενέργεια. Το 1981, έγινε ένα βήμα πέρα με την ίδρυση της Επιτροπής ΒWΙ-ΜΚΟ και συμμετείχαν στη συγχρηματοδότηση μερικών τοπικών προγραμμάτων με τους εταίρους των ΜΚΟ της. Οι σημαντικότερες διασκέψεις από την πλευρά ΜΚΟ ήταν στη Γενεύη το «Διεθνές Συμβούλιο των εθελοντικών αντιπροσωπειών» και στις Βρυξέλλες «η Διεθνή Συνεργασία για τη Ανάπτυξη». Άλλοι ΜΚΟ επέκριναν αυτές τις νέες ρυθμίσεις ως μυστικοπαθείς και μη αντιπροσωπευτικές και κατήγγειλαν εκείνους που συμμετείχαν στην Επιτροπή. Ένα άλλο όχημα για τον πολιτικό διάλογο της Τράπεζας και του ΔΝΤ είναι το «Συμβούλιο της Παγκόσμιας Περιβαλλοντικής Δυνατότητας», το οποίο έχει έναν μικρό αριθμό μελών ΜΚΟ. Μισθώνουν επίσης το προσωπικό ΜΚΟ και λαμβάνουν μέρος σε ένα πρόγραμμα από το οποίο φέρνουν το προσωπικό ΜΚΟ στην Τράπεζα και το ΔΝΤ, δηλαδή σε ένα πρόγραμμα «ανταλλαγής».

Οι οργανισμοί του Μπρετον Γουντς ενέτειναν τις προσπάθειές τους στο μέτωπο των ΜΚΟ το 1995 με την υποστήριξη της διάσκεψης των Βρυξελλών σχετικά με την πείνα, την ένδεια και για τη γεωργική ανάπτυξη το Νοέμβριο. Η διάσκεψη είχε πάνω από 1000 αντιπροσώπους των ομάδων ενίσχυσης και NGOs. Κατάρτισε ένα πέντε σημείων «πρόγραμμα δράσης», το οποίο περιελάμβανε «συμμαχία» μεταξύ των διεθνών αντιπροσωπειών, κυβερνήσεων και οργανώσεων σε επίπεδο βάσης. Η διάσκεψη αποφάσισε ότι η κύρια αδυναμία στις τρέχουσες διεθνείς και εθνικές ενέργειες είναι να εξαλειφθεί η πείνα και η ένδεια και να "ενισχυθεί η συμμετοχή από τους φτωχούς στις αποφάσεις που έχουν επιπτώσεις στην καθημερινότητά τους.

Έχουν υποστηρίξει επίσης τις περιφερειακές συνεδριάσεις με ΜΚΟ. Στις 24 Απριλίου 1996, η μεγαλύτερη τέτοια συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στην Ασία, συγκέντρωσε 70 ΜΚΟ στο πανεπιστήμιο των Φιλιππίνων. Μια μικρότερη συνεδρίαση ήταν πραγματοποιημένη στο Δελχί. Οργάνωσαν επίσης τις

περιφερειακές συνεδριάσεις στην Αφρική και στη λατινική Αμερική και τις Καραϊβικές Θάλασσες. Σε όλες τις περιπτώσεις προσπάθησε να στρατολογήσει τους ΜΚΟ σε αυτό που καλεί «διάλογο πολιτικής» (policy dialogue).

2.3.5 Δίκτυ Ασφαλείας

Το κοινωνικό πρόγραμμα του ΔΝΤ αποτυπώθηκε στην έκθεσή του προς την Παγκόσμια Διάσκεψη για την κοινωνική ανάπτυξη, το 1995, με τίτλο **Social Dimensions of the IMF's Policy Dialogue** (IMF, 1995). Στο ζήτημα της ανεργίας το ΔΝΤ υπογραμμίζει τη σημασία των μεταρρυθμίσεων των αγορών εργασίας, της μείωσης του κόστους εργασίας και των υψηλών φόρων, ασφαλιστικών εισφορών, της αναθεώρησης του εργατικού δικαίου και των απαγορευτικών πρακτικών. Παράλληλα υπογραμμίζει τη σημασία καλύτερης εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για τη βελτίωση των δεξιοτήτων των εργαζομένων και την επίτευξη υψηλής παραγωγικότητας. Αυτά τα μέτρα που από σκοπούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και τον πολλαπλασιασμό των θέσεων εργασίας θα πρέπει να συνοδεύονται από αντίστοιχες φορολογικές και δημοσιονομικές προσαρμογές, με σκοπό να αντιμετωπιστούν τα πιθανά κοινωνικά προβλήματα που θα προκύψουν.

Τον πυρήνα της βραχυπρόθεσμης κοινωνικής πολιτικής του ΔΝΤ αποτελεί το **δίχτυ ασφάλειας (safety net)**. Τα δίκτυα ασφάλειας είναι επίσημα και άτυπα μέτρα που προστατεύουν τους ανθρώπους από τα χειρότερα αποτελέσματα του χαμηλού εισοδήματος και της ένδειας. Η κοινωνική πτυχή της πολιτικής των δικτύων ασφάλειας αποσκοπεί πρώτιστα για τα επίσημα προγράμματα με σκοπό να επιτρέψουν ή να αντικαταστήσουν το εισόδημα. Αυτά περιλαμβάνουν:

- Μεταφορές μετρητών .Οι μεταφορές μετρητών μπορούν να οριστούν ως η παροχή βοήθειας υπό μορφή μετρητών στους φτωχούς ή σε εκείνους που αντιμετωπίζουν έναν πιθανό κίνδυνο, ελλείψει της μεταφοράς, να περιέλθουν στην ένδεια. Δύο συνήθως χρησιμοποιημένα προγράμματα μεταφορών μετρητών υπάρχουν :η γενικότερη κοινωνική βοήθεια μετρητών και η πιο συγκεκριμένη, οικογενειακή βοήθεια (άτυπη μεταφορά μετρητών).

- Προγράμματα σχετικά με τρόφιμα .Τα βασισμένα σε τρόφιμα προγράμματα υποστηρίζουν την επαρκή κατανάλωση των φτωχών νοικοκυριών και συμβάλλουν στη ανάδειξη του κοινωνικού έργου λόγω της φύσης αυτής της βοήθειας . Διαφέρουν από τα άλλα προγράμματα του δικτύου ασφάλειας δεδομένου ότι αυτά είναι συνδεδεμένα με την εξασφάλιση τροφίμων, είτε άμεσα, είτε μέσω, δελτίων ή κουπονιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αγοράσουν τα τρόφιμα. Οι πιο κοινοί τύποι των συγκεκριμένων προγραμμάτων είναι συμπληρωματικά προγράμματα σίτισης, προγράμματα τροφίμων για την εργασία, και κουπόνια τροφίμων, αποδείξεις και δελτία και επιχορηγήσεις τιμών καταναλωτικών τροφίμων. Τα συμπληρωματικά προγράμματα σίτισης παρέχουν μια άμεση μεταφορά των τροφίμων στις οικογένειες ή τα άτομα στόχων.

-Καθορισμένες τιμές και άλλες επιχορηγήσεις .Πολλές κυβερνήσεις χρησιμοποιούν τον έλεγχο των τιμών και τη φορολογική επιδότηση για να επιτύχουν τους στόχους κοινωνικής προστασίας εκτός από τις άμεσες εισοδηματικές μεταφορές .Η λογική για τη χρησιμοποίηση τέτοιων επιχορηγήσεων αντί για μεταφορές μετρητών είναι βασισμένη, εν μέρει, στη δυνατότητα να μετατοπιστεί η καταναλωτική συμπεριφορά καθώς επίσης και σε άλλες διοικητικές εκτιμήσεις. Ενώ αυτές οι επιχορηγήσεις οδηγούν στην αυξανόμενη κατανάλωση προς προϊόντα που είναι σύμφωνα με τους πολιτικούς στόχους, μπορούν επίσης να διαστρεβλώσουν τα κίνητρα παραγωγής. Ακόμα, οι κυβερνήσεις μπορούν επίσης να επιλέξουν τις επιχορηγήσεις τιμών επειδή είναι ευκολότερες να διαχειριστούν από τις εισοδηματικές μεταφορές.

Η πιο κοινή μορφή επιχορήγησης τιμών είναι η άμεση επιχορήγηση. Εντούτοις, διάφορα άλλα μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να τις επιχορηγήσεις τιμών. Αυτά είναι: απαλλαγές στην προστιθέμενη αξία ή άλλους φόρους επί των πωλήσεων ,οι έμμεσες επιχορηγήσεις τιμών (όπως για τη μεταφορά ή την αποθήκευση) και διπλές συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι οποίες περιλαμβάνουν τους φόρους εξαγωγής, τις ποσοστώσεις παραγωγών, τις επιχορηγήσεις στη μεταφορά και την αποθήκευση, και τις εγχώριες πωλήσεις προϊόντων κάτω από το διεθνές κόστος ευκαιρίας. Διανεμημένες επιχορηγήσεις (ποσοστώσεις), που περιλαμβάνουν τα παράλληλα κανάλια αγοράς για το γενικό πληθυσμό, στοχοθετημένη πρόσβαση στα επιδοτούμενα αγαθά, και τα δελτία, αποδείξεις, και τα γραμματόσημα, χρησιμοποιούνται επίσης για να επιτύχουν τους ίδιους στόχους κοινωνικής προστασίας.

-Δημόσια έργα. Τα προγράμματα δημόσιων έργων είναι σημαντικές επεμβάσεις στις αναπτυσσόμενες καθώς επίσης και αναπτυσσόμενες χώρες για πολλά έτη για να αντιμετωπίσουν τον καιρό και τους σχετικούς οικονομικούς κλονισμούς. Αυτά τα προγράμματα παρέχουν χαρακτηριστικά στους ανειδίκευτους χειρώνακτες τη βραχυπρόθεσμη απασχόληση στα έργα όπως η οδική κατασκευή και η συντήρηση, η υποδομή άρδευσης, η αναδάσωση, και η συντήρηση εδάφους. Αυτός ο τύπος προγράμματος έχει χρησιμοποιηθεί σε πολλές χώρες (Μπαγκλαντές, Ινδία, Αιθιοπία, Κένυα, Ζιμπάμπουε, Νότια Αφρική, Τανζανία, και Γκάνα, κ.λπ.). Η λογική για τα προγράμματα δημόσιων έργων στηρίζεται σε έξι εκτιμήσεις. Κατ' αρχάς, τα προγράμματα αυτά είναι ότι παρέχουν τις εισοδηματικές μεταφορές στις φτωχές οικογένειες κατά τη διάρκεια των κρίσιμων χρόνων. Δεύτερον, τα προγράμματα επιτρέπουν στις οικογένειες για να συναντήσουν οποιαδήποτε ελλείμματα κατανάλωσης που μπορούν να δοκιμάσουν. Τρίτον, τα καλά σχεδιασμένα προγράμματα δημιουργούν την αναγκαία υποδομή και ελαχιστοποιούν έτσι την ανταλλαγή των δημόσιων εξόδων στις εισοδηματικές μεταφορές έναντι των δημόσιων εξόδων στην ανάπτυξη. Τέταρτο, τα ανθεκτικά προτερήματα που αυτά τα προγράμματα έχουν είναι η δυνατότητα να παραγάγουν τα οφέλη απασχόλησης καθώς η αναγκαία υποδομή αναπτύσσεται. Πέμπτον, τα προγράμματα μπορούν εύκολα να στοχεύσουν στις συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές που έχουν τα υψηλά

ποσοστά ανεργίας και ένδειας. Τέλος, σε πολλές χώρες, αυτός ο τύπος προγράμματος έχει βοηθήσει πολλούς μικρής κλίμακας ιδιωτικούς αναδόχους να αυξηθούν. Σημαντικό ρόλο στην επιτυχία του προγράμματος διαδραματίζουν τα χαρακτηριστικά σχεδιασμού της και το επίπεδο του ποσοστού αμοιβών

-Μικροπίστώσεις. Ένας σημαντικός περιορισμός στη συμμετοχή και τη συμβολή των φτωχών και τρωτών οικογενειών στην οικονομική ανάπτυξη είναι απέναντι στην οικονομική πίστωση. Η πρόσβαση στις οικονομικές υπηρεσίες επιτρέπει στα άτομα και στις οικογένειες να κατορθώσει να αντιμετωπίσει καλύτερα τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες, για να επενδύσει σε μια επιχείρηση ή ένα σπίτι, ή για να αντιμετωπίσει ή να ασφαλίσει ενάντια στους απροσδόκητους κλονισμούς. Εντούτοις, οι επίσημοι οικονομικοί μεσάζοντες όπως οι εμπορικές τράπεζες συχνά δεν εξυπηρετούν τις φτωχές οικογένειες για λόγους που περιλαμβάνουν την έλλειψη βασικών όρων δανεισμού, υψηλών δαπανών των μικρών συναλλαγών, και γεωγραφικής απομόνωσης. Η πρόσβαση των φτωχών οικογενειών στις οικονομικές υπηρεσίες είναι γενικά περιορισμένη στις άτυπα μεταφορές ή τα δάνεια, είτε χωριστά είτε μέσω των λεσχών αποταμίευσης, της περιστρεφόμενων αποταμίευσης και των πιστωτικών ενώσεων, και των αμοιβαίων ασφαλιστικών κοινωνιών.

Μετά από τις επιτυχίες μερικών περιορισμένων πιστωτικών προγραμμάτων για μικρές επιχειρήσεις που υποστηριζόταν από τις κυβερνήσεις και τους χορηγούς τη δεκαετία του '50 ως δεκαετία του '80, μια πιο ειδικευμένη βιομηχανία «μικροχρηματοδότησης» έχει προκύψει βαθμιαία. Τα όργανα που παρέχουν την μικροχρηματοδότηση και τις πιστωτικές υπηρεσίες ποικίλουν, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων (NGOs), πιστωτικές ενώσεις, μη-τραπεζικοί οικονομικοί μεσάζοντες, και εμπορικές τράπεζες. Τα δάνεια και η πίστωση είναι χαρακτηριστικά μικρά. Παρέχονται στα ποικίλα πλαίσια, είτε στα άτομα είτε τις ομάδες, που κυμαίνονται από την προσωπική μικροπίστωση, ως τη μικρή επιχειρηματική υποστήριξη και την αγροτική χρηματοδότηση. Μεταξύ των συνεχόμενων προκλήσεων που αντιμετωπίζονται με την ανάπτυξη των κοινωνιών και της διεθνούς κοινότητας είναι να βρεθούν τρόποι να χτιστεί η ικανότητα του τομέα της χρηματοδότησης μικροϋπολογιστών και να συμπληρωθούν τα υπάρχοντα άτυπα και ιδιωτικά όργανα, ώστε να προωθήσουν την πρόσβαση σε εκείνες τις αγορές για τους φτωχούς.

Τα βασικά προγράμματα ενός δικτύου ασφαλείας είναι τα προαναφερθέντα υπάρχουν όμως και δευτερεύοντα προγράμματα που ακολουθούνται, ανάμεσα τους περιλαμβάνονται τα μέσα ώστε να εξασφαλιστεί πρόσβαση των ανθρώπων σε ουσιαστικές δημόσιες υπηρεσίες, όπως: σχολικές υποτροφίες, αμοιβές για τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, θέρμανση στα κρύα κλίματα.

Οι άτυπες (ή οι ιδιωτικές) ρυθμίσεις των δικτύων ασφάλειας είναι επίσης σημαντικές στην προστασία του οικιακού εισοδήματος, και συμπληρώνουν τους επίσημους μηχανισμούς, οι άτυπες ρυθμίσεις περιλαμβάνουν την οικονομική και κοινωνική βοήθεια μεταξύ των πολιτών. Τα κοινωνικά δίκτυα ασφάλειας μπορούν να

διακριθούν από τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης παράδοσης ή κοινωνικής ασφάλειας, τα οποία είναι πιο σχετικά με τις αναπτυσσόμενες χώρες ή με τα οργανωμένα τμήματα του εργατικού δυναμικού στις αναπτυσσόμενες χώρες. Τα πρώτα γενικά (αλλά όχι πάντα) συνδέονται με μια μεταφορά του εισοδήματος στους φτωχούς, ενώ τα τελευταία συσχετίζονται κατά ένα μεγάλο μέρος με τις αποδοχές και είναι συμβάλλουσας φύσης .

Τα προγράμματα των δικτύων ασφάλειας έχουν **τρεις βασικές λειτουργίες** στην οικονομική πολιτική. Ο παραδοσιακός ρόλος τους είναι να ανακαταναείμουν το εισόδημα και τους πόρους στον ενδεή στην κοινωνία, που βοηθά τους για να υπερνικήσει τη βραχυπρόθεσμη ένδεια. Ένας πιο πρόσφατα προσδιορισμένος ρόλος για τα δίκτυα ασφάλειας είναι να ενισχυθούν οι οικογένειες ώστε να διαχειριστούν τον κίνδυνο. Τα δίκτυα ασφάλειας μπορούν να αυξήσουν τις επιλογές για τους φτωχούς. Η γνώση ότι τα δίκτυα ασφάλειας υπάρχουν μπορεί να επιτρέψει στις οικογένειες να πάρουν τις πρωτοβουλίες που υφίστανται για μερικούς κινδύνους, αλλά φέρνουν ενδεχομένως υψηλότερες επιστροφές. Επίσης τα δίκτυα ασφάλειας μειώνουν την ανάγκη να ληφθούν οι εσπευσμένες αποφάσεις που θα μικραίνουν τις πιθανότητες για ένδεια μακροπρόθεσμα. Στο εθνικό επίπεδο, μακριά από τις οικιακές ανησυχίες, τα αποτελεσματικά δίκτυα ασφάλειας μπορούν να συμβάλουν στην επιλογή μιας κοινωνίας πιο αποτελεσματικών πολιτικών και σε άλλους τομείς . Μπορούν να διευρύνουν την υποστήριξη για την υγιή φορολογική και εμπορική πολιτική, καθώς επίσης και να επιτρέψουν το σχεδιασμό άλλων κοινωνικών πολιτικών και προγραμμάτων που επικεντρώνονται στην αποδοτικότητα.

Μακροπρόθεσμος στόχος είναι η πραγματική αύξηση των κοινωνικών δαπανών, με επικέντρωση στη βασική εκπαίδευση και υγεία, ενώ σε μερικές περιπτώσεις μπορούν να μεταφερθούν πόροι από την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την προωθημένη ιατρική φροντίδα.

Τα δίκτυα ασφαλείας εφαρμόζονται από την ΠΤ και από το Δ.Ν.Τ. παρ'αυτά μια σύγκριση του ΔΝΤ με το πρόγραμμα της Παγκόσμιας τράπεζας για το **δίχτυ ασφάλειας**, δίνει σημαντικές **διαφορές**:

α) ΤΟ ΔΝΤ δεν συνδέει τα δάνεια με κοινωνικούς όρους όπως η ΠΤ.

β) Η τελευταία δημοσιοποιεί συχνά το συμβουλευτικό της έργο στις κυβερνήσεις. ΤΟ ΔΝΤ δεν το κάνει ποτέ.

γ) Ενώ η ΠΤ προωθεί γενικευμένα προγράμματα κοινωνικής βοήθειας (λόγω της αδυναμίας να ελέγξει κοινωνίες με υψηλό βαθμό εξισωτισμού και χαμηλό βαθμό εκχρηματισμού), το ΔΝΤ επιμένει στην επικέντρωση και στον έλεγχο.

δ) ΤΟ ΔΝΤ διστάζει να συνδέσει συντάξεις ή παροχές με αυτόματες τιμαριθμικές αναπροσαρμογές (ΑΤΑ), σε περίπτωση πληθωρισμού, ή τα ημερομίσθια, διότι αυτό θα επέτρεπε στους συνταξιούχους να συμμετάσχουν στη νέα οικονομική ανάπτυξη. Η ΠΤ συχνά υποστήριξε τέτοιες συνδέσεις των συντάξεων.

2.3.6. Κοινωνική Ασφάλιση

Σε σχέση με την **Κοινωνική Ασφάλιση**, το ΔΝΤ έχει αναπτύξει δική του στρατηγική, η οποία διαφέρει από τη βραχυπρόθεσμη πολιτική του δικτύου ασφάλειας. Αυτή η διαφορά υπογραμμίζεται έμπρακτα κυρίως όσον αφορά στο μακροπρόθεσμο χαρακτήρα της. Πυρήνας των αντιλήψεων του ΔΝΤ είναι ότι η κοινωνική ασφάλιση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνον ως απλή παροχή αλλά και με όρους δημοσιονομικού και αναδιανεμητικού κόστους. Η παραγνώριση αυτής της αρχής οδήγησε στην κρίση του κράτους-πρόνοιας. Διότι οι γενναιόδωρες παροχές που δόθηκαν μεταπολεμικά, καθαρά για πολιτικούς λόγους, δεν είχαν καμία σχέση είτε με τις εισφορές που πληρώθηκαν, είτε με τις πραγματικές ανάγκες⁸. Στην ίδια κατεύθυνση, δηλ. την επιβάρυνση του υπάρχοντος συστήματος, οδήγησαν υπερβολικές απαιτήσεις για πληρωμές ασθενειών, ανεξέλεγκτες παροχές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, πρόωρη συνταξιοδότηση, αναπηρικές συντάξεις.

Οι προτάσεις μεταρρύθμισης ή ανασυγκρότησης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους:

α) Το ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο: οικογενειακές ή κοινοτικές δομές λειτουργούν πολύ καλά ως άτυπα συνταξιοδοτικά οχήματα σε πολλές χώρες του Τρίτου Κόσμου. Εσπευσμένη εισαγωγή καθολικών και μεγάλων συνταξιοδοτικών αλλαγών μπορεί να κάνει ζημιά. Από την άλλη, σε χώρες όπου τα νοικοκυριά διαχωρίζονται ξαφνικά από τα κρατικά μέσα παραγωγής (π.χ. πρώην ΕΣΣΔ) χρειάζονται επειγόντως τη διαμόρφωση ενός δικτύου ασφάλειας.

β) Τα συνταξιοδοτικά οχήματα δεν πρέπει να διαταράσσουν την αποτελεσματική κατανομή πόρων σε μια οικονομία ούτε να μετατρέπονται σε αντικίνητρα για την αποταμίευση ή την απασχόληση.

γ) Πρέπει να ενισχυθεί η σύνδεση μεταξύ παροχών και εισφορών, αν και οι τελευταίες πρέπει να διατηρηθούν σχετικά χαμηλά.

δ) Την αποφυγή σπατάλης πόρων μέσω εισαγωγής τέλους χρήσης στις περιπτώσεις ιατροφαρμακευτικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

ε) Το σαφή θεσμικό διαχωρισμό των στοιχείων της κοινωνικής ασφάλισης, Π.χ. μεταξύ συντάξεων, εισφορών για υγεία κ.λπ.

στ) Το σύστημα πρέπει μακροχρόνια να είναι οικονομικά αυτοτροφοδοτούμενο, δηλ. η μελλοντική αξία των σημερινών εισφορών να καλύπτει τις μελλοντικές παροχές.

Κατά τον Deacon⁹, οι προτάσεις του ΔΝΤ αφήνουν ευρύτατο χώρο και υποδεικνύουν ένα μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης βασισμένο στις εξατομικευμένες παροχές και τα ιδιωτικά επενδυτικά-συνταξιοδοτικά ταμεία. Διάκειται ευνοϊκά στη διαμόρφωση κεφαλαιοποιητικών ασφαλιστικών συστημάτων τύπου Χιλής, ενώ για

⁸ Kopits, "Towards a cost-effective social security system." The implication for social security structural adjustment policies, ISSA, Geneva, σελ105-106

⁹ Deacon B. "Global Social Policy." Sage, London, 1997, σελ64.

την καταπολέμηση της φτώχειας προτείνει την κατόπιν ελέγχων παροχή βοήθειας στους φτωχούς. Η επικέντρωση και ο έλεγχος των παροχών αναδεικνύεται σε βασική αρχή μεταρρύθμισης των τους προκαλούν και αμφισβητούν κοινωνικές πολιτικές καθολικού χαρακτήρα τύπου Μπίσμαρκ.

Συνοψίζοντας την πολιτική του ΔΝΤ κατά τη δεκαετία του '90, δεν μπορούμε να διαπιστώσουμε την εφαρμογή μιας καθαρής νεοφιλελεύθερης στρατηγικής, όπως τη δεκαετία του '70 και '80. Οι οικονομικές επιτυχίες των τίγρεων της Ασίας ,που με την εφαρμογή παρεμβατικών πολιτικών πέτυχαν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μαζί με τις αποτυχίες των SAP και την αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων, συνέβαλλαν σε αναπροσανατολισμό και διορθώσεις στις πολιτικές του, όπως, π.χ., την προτίμηση για πιο σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες στις διεθνείς συναλλαγές, μερική διαγραφή των χρεών χωρών του Τρίτου Κόσμου και μεγαλύτερη προσοχή στις κοινωνικές συνέπειες των προτεινόμενων οικονομικών πολιτικών¹⁰ . Μια πλήρης εκτίμηση όμως του ρόλου του ΔΝΤ δεν μπορεί να προκύψει παρά μόνο σε συνδυασμό με την πολιτική της Παγκόσμιας Τράπεζας

---

¹⁰ Deacon B. "Global Social Policy." Sage, London, 1997,σελ61-65

2.4 Παγκόσμια Τράπεζα

Η κύρια αποστολή της Παγκόσμιας Τράπεζας έγκειται στην παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες με σκοπό να μειώσουν τη φτώχεια και να βελτιώσουν το επίπεδο ζωής τους. Αυτή η στρατηγική διατυπώθηκε το 1990 στην ετήσια Παγκόσμια Έκθεση Ανάπτυξης. Ως μέσα για την επίτευξη αυτού του σκοπού αναφέρονται: α) η επιταχυνόμενη ανάπτυξη που θα βασίζεται κυρίως στην εργασία, β) η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και γ) η παροχή δικτύων ασφάλειας γι'αυτούς που δεν θα ωφεληθούν από την ανάπτυξη. Η στρατηγική αυτή εξακολουθεί να καθοδηγεί έως σήμερα τη δραστηριότητα της ΠΤ όπως φαίνεται και από την τελευταία ετήσια έκθεση 2000-2001, που έχει ως επίκεντρο και πάλι τη φτώχεια.

Ωστόσο, νέα σημαντικά ζητήματα έχουν προστεθεί σ' αυτήν τη στρατηγική, όπως η αδυναμία των φτωχών να αντεπεξέλθουν στα οικονομικά σοκ, ο ρόλος των θεσμών στην εφαρμογή των πολιτικών και την παροχή υπηρεσιών, η αναγνώριση του ρόλου της συμμετοχής των πολιτών, οργανώσεων κ.λπ., δηλ. του κοινωνικού κεφαλαίου. Εκτός όμως αυτού του παρεμβατικού ρόλου, σημαντικός είναι ο ρόλος της Τράπεζας σε επίπεδο συμβούλου. Οι αντιλήψεις της για κοινωνικοπολιτικά θέματα, τα μοντέλα που αναπτύσσουν τα επιτελεία της, π.χ. για τις συντάξεις, έχουν επηρεάσει και επηρεάζουν άμεσα και ευθέως τις κοινωνικές πολιτικές των εθνικών κυβερνήσεων.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, ένας σαφής αναπροσανατολισμός σημειώνεται στην πολιτική και την πρακτική της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ο ακραίος οικονομικός φιλελευθερισμός της δεκαετίας '70 εγκαταλείπεται και κοινωνικές πολιτικές που αποβλέπουν σε πιο ισορροπημένες μεταρρυθμίσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες και τις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης εγκαινιάζονται. Αυτή η προσέγγιση που έχει ως πυρήνα τα **κοινωνικά δίκτυα ασφάλειας** αποκλήθηκε και κοινωνικός φιλελευθερισμός ή φιλελευθερισμός με κοινωνικό πρόσωπο. Αποτελεί λογική και ιδεολογική συνέπεια των αρχών της ΠΤ και του φιλελεύθερου δόγματος για ελεύθερο εμπόριο, απορρύθμιση των αγορών εργασίας και ιδιωτικοποιήσεις¹¹.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση όλων των ερευνητών αλλά καταφαίνεται και από τις δημοσιεύσεις της Τράπεζας, ότι ο αναπροσανατολισμός αυτός οφείλεται σε τρεις παράγοντες: Πρώτον, στην κριτική για τα αποτελέσματα των SAP. Ότι δηλαδή τα προγράμματα διαρθρωτικής αναπροσαρμογής αύξησαν τη φτώχεια και τις κοινωνικές ανισότητες στις χώρες όπου εφαρμόστηκαν. Δεύτερον, στις οικονομικές επιτυχίες του κρατικού παρεμβατισμού στις «τίγρεις» της Νοτιοανατολικής Ασίας (Ταϊβάν, Χονγκ-Κονγκ, Ν.Κορέα κ.λ.π.). Και τρίτον, στις προϋπάρχουσες κοινωνικές εγγυήσεις των χωρών του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού, που επηρέασαν και αναδιαμόρφωσαν τη σκέψη και τις αναζητήσεις των στελεχών της Τράπεζας σχετικά με τις κατάλληλες

¹¹ Burden T., Social Policy and Welfare. Λονδίνο, Pluto press, σελ.213.

κοινωνικές πολιτικές που έπρεπε να εφαρμόσει η ΠΤ σ' αυτές τις χώρες για τη μετάβασή τους στην οικονομία της αγοράς

Οι νέοι κοινωνικοί προσανατολισμοί της ΠΤ καταφαίνονται σε τρία επίπεδα: Στην αλλαγή του χαρακτήρα των χρηματοδοτήσεων και των δανείων, στη μεγαλύτερη αποδοχή μικτών αρχών και τύπων κοινωνικής πολιτικής και, τέλος, στη διαμόρφωση της στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας.

Η ΠΤ κατηγορήθηκε ότι οι χρηματοδοτήσεις και τα δάνεια που παρείχε στα πλαίσια των SAP απέβλεπαν στη διεκπεραίωση μεγάλων εντυπωσιακών έργων με μικρή σημασία για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Ο σκοπός της ανάπτυξης όχι μόνο δεν επιτυγχανόταν έτσι, αλλά οι κοινωνικές ανισότητες διευρύνονταν και η φτώχεια αυξανόταν.

Η πίεση της κριτικής οδήγησε σε αλλαγή των προτεραιοτήτων αλλά και του προέδρου της μετά το 1987. Ένα ευρύτατο φάσμα από κοινωνικές πολιτικές ήλθε να συμπληρώσει τους οικονομικούς της στόχους. Η χρηματοδότηση μικρότερων έργων, κρίσιμων για την επιβίωση και ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών αυξήθηκε, ενώ προτεραιότητα δόθηκε σε δάνεια για το περιβάλλον, την αυτοτροφοδοτούμενη γεωργία και τη διατήρηση των φυσικών πόρων. Κατακόρυφα αυξήθηκε και η χρηματοδότηση προγραμμάτων με κοινωνικές σκοπιμότητες, κυρίως για την καταπολέμηση της φτώχειας. Την τριετία 1990-1992, αυτή η χρηματοδότηση έφθασε το 50% των συνολικών δανείων από 5% που ήταν την περίοδο 1984-1986.

Η στρατηγική για την καταπολέμηση της φτώχειας μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου κοινωνικής ασφάλειας αποτέλεσε, ωστόσο, τον κεντρικό στόχο της πολιτικής της τράπεζας τη δεκαετία του '90. «Investing in people is the core of the World Bank's work» διακήρυξε το 1995 ένας αντιπρόεδρος της. Για τις αναπτυσσόμενες χώρες, η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα, τουλάχιστον έως ότου οι περιορισμοί που υφίστανται και η απόλυτη φτώχεια στην οποία ζουν εκατομμύρια άνθρωποι δεν θα αποτελούν πλέον εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη.

Αυτή η στρατηγική αποτέλεσε την απάντηση της ΠΤ στην αύξουσα κριτική που αντιμετώπισε τη δεκαετία του '80. Μια σειρά δημοσιεύματα ανέλυσαν και εξειδίκευσαν αυτή τη στρατηγική: **H World Development Report. Poverty** (1990), **Assistance Strategies to Reduce Poverty** (1991), το εγχειρίδιο **Poverty Reduction** (1992), και **Implementing the World Bank's Strategy to Reduce Poverty: Progress and Challenges** (1993).

Σημαντικές ιδεολογικές και θεωρητικές αναπροσαρμογές σημειώθηκαν στο εσωτερικό της Τράπεζας και στις αντιλήψεις για την κοινωνική πολιτική, το ρόλο του κράτους κ.λ.π. Συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι οι επεμβάσεις κοινωνικής προστασίας συμβάλλουν στην αλληλεγγύη, την κοινωνική συνοχή, και την κοινωνική σταθερότητα μιας χώρας. Καλά σχεδιασμένες και εφαρμοσμένες, αυτές οι επεμβάσεις υποστηρίζουν σημαντικά τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.. Η στρατηγική της Παγκόσμιας Τράπεζας:

-Επεμβάσεις στην αγοράς εργασίας . Βοηθά τις κυβερνήσεις και τα άτομα να αντιμετωπίσουν τις τεχνολογικές προκλήσεις ενός μεταβαλλόμενου κόσμου με την εφαρμογή προγραμμάτων αυξήσεων ικανότητας, βελτιώσεις στη λειτουργία των αγορών εργασίας, και ανάπτυξη των ενεργών προγραμμάτων αγοράς εργασίας.

- Συντάξεις που βοηθούν τις κυβερνήσεις να φροντίσουν τους παλαιότερους και γηράσκοντες πληθυσμούς τους μέσω της δημιουργίας ή των βελτιώσεων στην ιδιωτική συνταξιοδοτική παροχή, την υποχρεωτική αποταμίευση και τα δημόσια σχέδια εισοδηματικής υποστήριξης γήρατος.

-Κοινωνικά δίκτυα ασφάλειας που είναι τα προγράμματα που έχουν σκοπό να παρέχουν στόχευσαν στην εισοδηματική υποστήριξη και την πρόσβαση στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες στις φτωχότερες ομάδες πληθυσμών, ή και εκείνων που χρειάζονται τη βοήθεια μετά από τις οικονομικές μειώσεις, τις φυσικές καταστροφές, ή άλλα γεγονότα που θέτουν σημαντικούς κινδύνους.

-Κοινωνικά Ταμεία - αντιπροσωπείες που χρηματοδοτούν ή επιχορηγούν μικρής κλίμακας προγράμματα για την ενίσχυση των φτωχών κοινοτήτων να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν τα προγράμματά τους .

Η πρόταση για το δίκτυο κοινωνικής ασφάλειας είναι ίσως η μόνη κοινή προσέγγιση που επικρατεί στο επιτελείο της ΠΤ σε σχέση με την πληθώρα των απόψεων που υπάρχουν για άλλα θέματα. Το περιεχόμενο και οι επιμέρους πλευρές του δικτύου ασφάλειας περιγράφηκαν παραπάνω για το ΔΝΤ. Άλλωστε, οι δύο αυτοί οργανισμοί συνεργάζονται στενότερα. Ενδιαφέρον, ωστόσο, από την άποψη της πολιτικής έχει η επισήμανση ότι στη διαδικασία της Διαρθρωτικής Προσαρμογής εμφανίζεται ένα διπλό ζήτημα ισότητας:

Πρώτον, το ζήτημα των πολύ φτωχών, κυρίως αγροτών. Δηλαδή πώς αυτά τα στρώματα μπορούν να προστατευτούν από τη διαδικασία προσαρμογής χωρίς να υπονομευθεί η ίδια η διαδικασία. Και δεύτερον, πώς μπορεί να εξουδετερωθεί η αντίδραση των κανονικών εργαζομένων, των συνδικάτων και των μεσαίων στρωμάτων που είναι απρόθυμοι να πληρώσουν το κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται αυτή η διαδικασία, δηλαδή τη μείωση της κοινωνικής προστασίας που απολάμβαναν έως σήμερα¹² .

Σ' αυτήν τη διπλή πρόκληση ΔΝΤ και ΠΤ ενθαρρύνουν τις κυβερνήσεις να αντισταθούν στις πιέσεις των συνδικάτων και της μεσαίας τάξης οικοδομώντας δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας για τους φτωχότερους (αγρότες, ανέργους, αποκλεισμένους, μειονότητες κ.λπ.), διοχετεύοντας προς αυτούς τμήμα των κοινωνικών πόρων αλλά και ευκαιριών που μέχρι εκείνη τη στιγμή απολάμβαναν τα στρώματα με την κοινωνική και οργανωμένη πολιτική δύναμη. Σ' αυτή τη στρατηγική, σημαντικό ρόλο καλούνται να παίξουν οι ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις), με την έννοια της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των πόρων, αφού βρίσκονται πιο κοντά στους φτωχούς από τα επίσημα κυβερνητικά όργανα.

---

¹² Nelson J.M., "Poverty, Equity and the Politics of Adjustment" The Politics of Economic Adjustment, Princeton University Press ,Princeton, 1992 σελ.232-244

Παράλληλα, στις ετήσιες εκθέσεις ή άλλες δημοσιεύσεις της Τράπεζας για την παγκόσμια ανάπτυξη τίθενται νέες ή αναθεωρούνται παλαιότερες αντιλήψεις: Στο πολύ ενδιαφέρον κείμενο **Embracing the Future (1994)**, που σημειώνει μια στροφή της Τράπεζας, η Τράπεζα θέτει ως στόχο την προαγωγή της ανθρώπινης και κοινωνικής ευημερίας. Αυτός ο στόχος περιλαμβάνει υποστήριξη των συνδικάτων, ενθάρρυνση της κοινωνικής προστασίας και μια στρατηγική απασχόλησης που σκοπεύει τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Στο επίκεντρο της προσοχής της θέτει πλέον τη μείωση της φτώχειας, και κρίνεται κάτω από αυτό το πρίσμα, στην έκθεση **The Worldbank's Strategy for Reducing Poverty and Hunger (1995)** προτείνεται το σύστημα των μικρών δανείων για την ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων και δημιουργείται ειδικό κονδύλιο γι' αυτό ύψους 200 εκατ. δολαρίων.

2.4.1. Ρόλος του Κράτους

Στην ετήσια έκθεση του 1993 συνεργάζεται με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και καταπιάνεται με το θέμα της υγείας εισάγοντας καινούργιες μετρήσεις (1993). Σε έκθεση του 1994 ασχολείται με την ανώτατη εκπαίδευση. Προτείνει δίδακτρα για τους σπουδαστές των εύπορων οικογενειών, ενώ για τους φτωχότερους δάνεια ή δωρεάν επιδοτήσεις. Ευνοϊκά βλέπει και την ιδιωτική χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης, στην οποία συμπεριλαμβάνει και ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων. Το 1997, στην ετήσια έκθεσή της **The State in a Changing World (1997)** εγκαταλείπει την αντίληψη για το «ελάχιστο» κράτος υπέρ του «αποτελεσματικού» κράτους που έχει ως αποστολή τις επενδύσεις στις κοινωνικές υπηρεσίες και κοινωνικές υποδομές

Στην συγκεκριμένη έκθεση το κράτος έχει έναν σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη ως συνεργάτη, καταλύτη, και βοηθό. Ένα αποτελεσματικό και όχι ένα μινιμαλιστικό κράτος απαιτείται για να παρέχει τα αγαθά και τις υπηρεσίες όπως και κανόνες και όργανα που να επιτρέπουν στις αγορές να ακμάσουν και τους ανθρώπους για να ανεβάσουν το επίπεδο ζωής τους. Το κράτος σε αυτή την έκθεση είναι στο επίκεντρο.

Ενώ πολλές κυβερνήσεις συνεχίζουν να καταπιάνονται με προκλήσεις όπως τη μείωση της ένδειας και την ενθάρρυνση βιώσιμης ανάπτυξης, υπάρχουν και οι νέες προκλήσεις που προκύπτουν, όπως: η γρήγορη προσαρμοστικότητα σε νέες τεχνολογίας, η επίλυση δημογραφικών προβλημάτων, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της παγκοσμιοποίησης των αγορών, και μιας μετατόπισης σε περισσότερη δημοκρατική κυβέρνηση. Στην έκθεση σημειώνεται ότι το μάθημα των πρόσφατων ετών είναι ότι το κράτος δεν θα μπορούσε να πραγματοποιήσει τις δεσμεύσεις του και ότι οι οικονομίες των αναπτυσσόμενων και αναπτυσσομένων κρατών πρέπει να κάνουν μετατόπιση από το κράτος που είναι οδηγημένο προγραμματισμό σε ένα κράτος αποτελεσματικό που θα θέτει τα θεσμικά πλαίσια και

τις εγγυήσεις για την ανάπτυξη τις οικονομίας .Σημειώνεται ότι¹³ «ακόμη και οι μικτές οικονομίες του βιομηχανικού κόσμου, σε απάντηση στις αποτυχίες της κρατικής επέμβασης, δείχνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους μηχανισμούς αγοράς».

Προέκυπτε μέσα από τις αποτυχίες των προγραμματισμένων οικονομιών το «λογικό» συμπέρασμα ότι το ιδανικό κράτος είναι το μινιμαλιστικό, αλλά, όπως φαίνεται στην έκθεση του 1997 για τη Παγκόσμια Ανάπτυξη της ΠΤ , αυτή η ακραία άποψη δεν συμφωνεί με το περιεχόμενο της που υποστηρίζει ότι ένα μινιμαλιστικό κράτος δεν θα έκανε καμία ζημιά, αλλά δεν θα μπορούσε να κάνει καλό. Η ανάπτυξη απαιτεί ένα αποτελεσματικό κράτος που μπορεί να διαδραματίσει έναν καταλυτικό ρόλο, που ενθαρρύνει και που συμπληρώνει τις δραστηριότητες των ατόμων και των ιδιωτικών επιχειρήσεων .Στην έκθεση υποστηρίζεται ότι μια καλή κυβέρνηση δεν είναι μια πολυτέλεια αλλά μια ζωτικής σημασίας ανάγκη, χωρίς την οποία δεν μπορεί να υπάρξει καμία ανάπτυξη, οικονομική ή κοινωνική. Λαμβάνοντας υπόψη το αυξανόμενο χάσμα μεταξύ των απαιτήσεων στα κράτη και των τελευταίων οι ικανότητες, τα κράτη να γίνουν αξιόπιστοι και αποτελεσματικοί «σύμμαχοι» για την ανάπτυξη.

Η έκθεση **“The state in a changing world”** προτείνει μια διμερή στρατηγική¹⁴. Αυξανόμενη κρατική ικανότητα με την αναζωογόνηση των δημόσιων οργάνων. Αυτό σημαίνει θέσπιση αποτελεσματικών κανόνων και περιορισμών για τον έλεγχο στις αυθαίρετες κρατικές ενέργειες και την καταπολέμηση της δωροδοκίας , εισαγωγή του ανταγωνισμού στα κρατικά όργανα για να αυξήσουν την αποδοτικότητά τους, κίνητρα στους δημόσιους ανώτερους υπαλλήλους για να βελτιώσουν την απόδοση. Η πρώτη προτεραιότητα των κρατών είναι να υιοθετήσουν κάποιες βασικές αρχές όπως καθιέρωση ενός ιδρύματος του νόμου, διατήρηση ενός ορθού πολιτικού περιβάλλοντος, επενδύοντας στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και την υποδομή, την προστασία των αδυνάτων και στην προστασία του περιβάλλοντος. Αν και η σημασία αυτών των βασικών αρχών για την ανάπτυξη από καιρό είναι ευρέως αποδεκτές , οι νέες ιδέες πρέπει να προκύψουν σε συνεργασία των δραστηριοτήτων αγοράς και κυβέρνησης στην επίτευξη τους. Υποστηρίζεται επίσης ότι οι αγορές και οι κυβερνήσεις είναι συμπληρωματικές δυνάμεις σε ένα οικονομικό σύστημα και όχι αλληλοσυγκρουόμενες και ότι το κράτος είναι απαραίτητο για την τοποθέτηση σε ισχύ των κατάλληλων θεσμικών θεμελίων για τις αγορές. Για να επιτύχει τη σταθερή και βιώσιμη ανάπτυξη, το κράτος πρέπει να δώσει υψηλή προτεραιότητα στις κοινωνικές και θεσμικές βασικές αρχές. Μόνο τότε μπορούν οι δημόσιες πολιτικές να εξασφαλίσουν ότι η αύξηση μοιράζεται προς όλους τους πολίτες και ότι συμβάλλουν στη μείωση της ένδειας και της ανισότητας.

¹³ World Bank , World Development Report”. The State in a Changing World, Washington, 1997,σελ.24

¹⁴ World Bank, “World Development Report”. The State in a Changing World, Washington, 1997 ,σελ12

Η πρόταση για το δίχτυ κοινωνικής ασφάλειας είναι ίσως η μόνη κοινή προσέγγιση που επικρατεί στο επιτελείο της ΠΤ σε σχέση με την πληθώρα των απόψεων που υπάρχουν για άλλα θέματα. Το περιεχόμενο και οι επιμέρους πλευρές του δικτύου ασφάλειας περιγράφηκαν παραπάνω για το ΔΝΤ. Άλλωστε, οι δύο αυτοί οργανισμοί συνεργάζονται στενότερα. Ενδιαφέρον, ωστόσο, από την άποψη της πολιτικής έχει η επισήμανση ότι στη διαδικασία της Διαρθρωτικής Προσαρμογής εμφανίζεται ένα διπλό ζήτημα ισότητας:

Πρώτον, το ζήτημα των πολύ φτωχών, κυρίως αγροτών. Δηλαδή πώς αυτά τα στρώματα μπορούν να προστατευτούν από τη διαδικασία προσαρμογής χωρίς να υπονομευθεί η ίδια η διαδικασία. Και δεύτερον, πώς μπορεί να εξουδετερωθεί η αντίδραση των κανονικών εργαζομένων, των συνδικάτων και των μεσαίων στρωμάτων που είναι απρόθυμοι να πληρώσουν το κοινωνικό κόστος που συνεπάγεται αυτή η διαδικασία, δηλαδή τη μείωση της κοινωνικής προστασίας που απολάμβαναν έως σήμερα¹⁵.

Σ' αυτήν τη διπλή πρόκληση ΔΝΤ και ΠΤ ενθαρρύνουν τις κυβερνήσεις να αντισταθούν στις πιέσεις των συνδικάτων και της μεσαίας τάξης οικοδομώντας δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας για τους φτωχότερους (αγρότες, ανέργους, αποκλεισμένους, μειονότητες κ.λπ.), διοχετεύοντας προς αυτούς τμήμα των κοινωνικών πόρων αλλά και ευκαιριών που μέχρι εκείνη τη στιγμή απολάμβαναν τα στρώματα με την κοινωνική και οργανωμένη πολιτική δύναμη. Σ' αυτή τη στρατηγική, σημαντικό ρόλο καλούνται να παίξουν οι ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις), με την έννοια της αποτελεσματικότερης αξιοποίησης των πόρων, αφού βρίσκονται πιο κοντά στους φτωχούς από τα επίσημα κυβερνητικά όργανα.

2.4.2. Κοινωνική Προστασία

Ο σημαντικός ρόλος της ΠΤ στο ζήτημα της κοινωνικής ασφάλισης και των συντάξεων δεν οφείλεται όμως μόνο στη δυνατότητα να συνδέει την πολιτική της με τα δάνεια και τις χρηματοδοτήσεις. Οφείλεται και στο πολύ σοβαρό, επιστημονικά τεκμηριωμένο και πειστικό σχέδιο που έχει επεξεργαστεί για το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης.

Η κοινωνική προστασία είναι ένα πολύ δυναμικό χαρτοφυλάκιο της Παγκόσμιας Τράπεζας. Ενώ τα στοιχεία της κοινωνικής προστασίας είναι πάντα παρόντα στις δραστηριότητες τράπεζας, οι πρόσφατες οικονομικές αναπτύξεις έχουν φέρει την ανάγκη των κατάλληλων κοινωνικών δικτύων ασφάλειας, των προγραμμάτων αγοράς εργασίας, και των εισοδηματικών σχεδίων αποχώρησης σε αιχμηρότερη εστίαση. Αυτά περιλαμβάνουν την αναδιάρθρωση της Ανατολικής Ευρώπης που αρχίζουν στις αρχές της δεκαετίας του '90 και της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στην ανατολική Ασία. Κατά συνέπεια, ο δανεισμός τράπεζας

¹⁵ Nelson J.M., "Poverty, Equity and the Politics of Adjustment" The Politics of Economic Adjustment, Princeton University Press, Princeton, 1992 σελ.232-244

στην περιοχή κοινωνικής προστασίας έχει αυξηθεί σχεδόν έξι φορές από το 1992, και υπολογίζεται ότι υπερβαίνει το 13% του συνολικού δανεισμού Τράπεζας .

Στη πρώτη σημαντική μελέτη που συντάσσεται για την επικείμενη συνταξιοδοτική κρίση ,**Averting the Old Age-Crisis: Policies to Protect the Old and Promote Growth**, η Παγκόσμια Τράπεζα, το 1994 αναλύει τα ζητήματα που έχουν επιπτώσεις στην εισοδηματική ασφάλεια των ηλικιωμένων στις αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες . Στη μελέτη υποστηρίζεται ότι η δημογραφική μεταβολή έχει οδηγήσει σε ένα αυξανόμενο ποσοστό των ηλικιωμένων στο γενικότερο πληθυσμό των χωρών . Τα παραδοσιακά μέσα της υποστήριξης για τα γηρατειά , όπως οι συνεκτικές οικογένειες, αποδυναμώνουν. Εν τω μεταξύ, τα επίσημα συστήματα, όπως οι υποστηριγμένες κυβερνητικά συντάξεις, έχουν αποδειχθεί ασταθής .

Αυτή η μελέτη, είναι η πρώτη περιεκτική και σφαιρική εξέταση της ασφάλειας των γηρατειών, προτείνει λύσεις σε τέτοια ζητήματα. Αξιολογεί τις πολιτικές επιλογές για αυτές τις λύσεις χρησιμοποιώντας δύο κριτήρια: τον αντίκτυπό τους στην ηλικία και τον αντίκτυπό τους στην οικονομία συνολικά. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι απέναντι στη δημογραφική πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι γηράσκουσες κοινωνίες μας, τα παραδοσιακά κρατικά διανεμητικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να μεταρρυθμιστούν και ότι ένας συνδυασμός διαφορετικών πολιτικών εισοδηματικής ασφάλειας είναι αποτελεσματικότερος από οποιαδήποτε ενιαία προσέγγιση και ότι όλες οι χώρες πρέπει να αρχίσουν για τους γηράσκοντες πληθυσμούς τους τώρα.

Στη θέση τους προτείνεται η υιοθέτηση πολυεπίπεδων, πολυαξονικών συστημάτων που θα περιλαμβάνουν τρεις τύπους συντάξεων ή πυλώνες:

α) μια βασική, υποχρεωτική, δημόσια διευθυνόμενη, σύνταξη (καθορισμένης παροχής) διανεμητικού χαρακτήρα,

β) μια υποχρεωτική, ιδιωτικά διευθυνόμενη, σύνταξη (καθορισμένης εισφοράς) κεφαλαιοποιητικής βάσης και

γ) μια συμπληρωματική, προαιρετική και ιδιωτική σύνταξη κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα.

Ο πρώτος πυλώνας (δημόσια σύνταξη) έχει την περιορισμένη αποστολή να προστατεύει τους ηλικιωμένους από τη φτώχεια και τους άλλους κοινωνικούς κινδύνους. Στηριζόμενος στη φορολογική εξουσία της κυβέρνησης, μπορεί ν' αρχίσει να πληρώνει συντάξεις αμέσως μετά την αποχώρηση του εργαζομένου, ν' αναδιανέμει εισόδημα υπέρ των φτωχών, ν' ασφαλίζει τους συνταξιούχους από τους κινδύνους της οικονομικής ύφεσης, του πληθωρισμού, των χαμηλών αποδόσεων των επενδυμένων κεφαλαίων, τις αποτυχίες των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Έχοντας περιορισμένους στόχους, η κρατική αυτή σύνταξη μπορεί να συμβάλει στη μείωση της φορολογίας και του μη μισθολογικού κόστους εργασίας, να ελαφρώσει το δημόσιο προϋπολογισμό και να εμποδίσει στρεβλώσεις στη μεταφορά πόρων στο εσωτερικό ή μεταξύ των γενεών.

Ο δεύτερος υποχρεωτικός στυλοβάτης θα μπορούσε να λάβει δύο εναλλακτικές μορφές : προσωπικοί λογαριασμοί αποταμίευσης ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, επαγγελματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα. Προβλέπεται πλήρης κεφαλαιοποιητική βάση και ιδιωτική διαχείριση. Το κράτος θέτει μόνο το ρυθμιστικό πλαίσιο. Οι παροχές συνδέονται στενά με τις εισφορές στα πλαίσια της αποταμιευτικής επενδυτικής λειτουργίας τους. Αυτά τα χαρακτηριστικά βοηθούν το σύστημα ν' αποφεύγει τις επιπλοκές στις οποίες είναι εκτεθειμένα τα κρατικά συστήματα, συμβάλλει στη συσσώρευση κεφαλαίου και την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών, ενώ μειώνει αποτελεσματικά την πολιτική πίεση για επέκταση του πρώτου πυλώνα. Η οικονομική αύξηση στην οποία συμβάλλει, βοηθά την περαιτέρω χρηματοδότηση του δημόσιου πυλώνα. Σε καθεμία περίπτωση, τα υποχρεωτικά προγράμματα απαιτούν τον προσεκτικό θεσμικό πλαίσιο .

Ο τρίτος πυλώνας αφορά προσωπικά ή επαγγελματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα που παρέχουν πρόσθετο εισόδημα ή προστασία σ' αυτούς που το επιθυμούν. Στηρίζονται αποκλειστικά σε κεφαλαιοποιητική βάση.

Το μοντέλο των τριών πυλώνων επινοήθηκε ως εναλλακτική λύση στο τρόπο λειτουργίας των κρατικών συνταξιοδοτικών συστημάτων . Η κριτική που ασκήθηκε στα τελευταία και στους «μύθους» συγκρότησής τους συνίσταται στο ότι δεν εξασφαλίζουν το μέλλον και την απασχόληση των νέων, λειτουργούν άνισα υπέρ των μεσαίων και ανώτερων εισοδηματικών ομάδων, οι παροχές μεταβάλλονται σύμφωνα με τη βούληση των πολιτικών, δεν προστατεύονται από κινδύνους όπως ο πληθωρισμός κ.ά., η κυβερνητική πολιτική δεν διακρίνεται για το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της. Τέλος, υποστηρίχτηκε ότι, ενόψει των μεγάλων δημογραφικών αλλαγών, τα κρατικά συνταξιοδοτικά συστήματα δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τα δικαιώματα των μελλοντικών γενεών.

Με το νέο πολύ επίπεδο σύστημα της Τράπεζας εξασφαλίζονται:

- α) η βραχυχρόνια χρηματοδότηση των συντάξεων,
- β) η μακροχρόνια βιωσιμότητα των συστημάτων,
- γ) αναπτυξιακά πλεονεκτήματα όπως η αύξηση του ΑΕΠ, της εθνικής αποταμίευσης και της απασχόλησης μέσα από τη μείωση του εργατικού κόστους, την εκμετάλλευση και επένδυση των κεφαλαίων των ταμείων, τη μείωση του κόστους διαχείρισης κ.λπ.,
- δ) η ευρεία αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος όχι μόνο σ' αυτούς που εργάζονται, αλλά σ' όλους τους πολίτες,
- ε) η μείωση της παρέμβασης της πολιτικής και των πολιτικών στη διατύπωση των συνταξιοδοτικών ζητημάτων.

Το μοντέλο αυτό της Παγκόσμιας Τράπεζας προτάθηκε όχι ως ένα μονολιθικό και αμετάβλητο κατασκεύασμα, αλλά ως μοντέλο αναφοράς που η εφαρμογή του εξαρτάται από ένα πλήθος παράγοντες, τις ιδιομορφίες κάθε χώρας,

την πολιτική κατάσταση κ.λ.π. Αυτό αποδεικνύει και η εφαρμογή του στις διάφορες χώρες. Η επικέντρωση όμως της κριτικής στο δεύτερο άξονα, δηλαδή την ιδιωτικά διευθυνόμενη σύνταξη καθορισμένης εισφοράς καθώς και η εμπειρία της Χιλής, γρήγορα παγίωσε την αντίληψη της ταύτισης του συνολικού μοντέλου με τα ιδιωτικά κεφαλαιοποιητικά συστήματα καθορισμένης παροχής.

Τη ζωνή και πλούσια σε επιχειρήματα συζήτηση που ακολούθησε, με κορύφωση τη Συνδιάσκεψη **New ideas About Old Age Security**, που οργάνωσε η Τράπεζα το 1999, ο πρώην επικεφαλής της, γνωστός οικονομολόγος J. Stiglitz αμφισβήτησε έντονα αυτό το μοντέλο ασκώντας κριτική στους «δέκα μύθους» που στηρίχτηκε. Οι δέκα μύθοι ήταν¹⁶ :

Μακροοικονομικοί μύθοι :

1: Οι ανεξάρτητες προσωπικές δαπάνες αυξάνουν την εθνική αποταμίευση.

2: Τα ποσοστά επιστροφής είναι υψηλότερα όταν υπάρχουν οι ανεξάρτητες προσωπικές δαπάνες.

3: Τα μειωμένα ποσοστά επιστροφής στα δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα δείχνουν τα θεμελιώδη προβλήματα .

4: Η επένδυση των δημόσιων κεφαλαίων δεν έχει μακροοικονομικές αντιδράσεις στην οικονομία..

Μικροοικονομικοί μύθοι:

5: Τα κίνητρα αγοράς εργασίας είναι καλύτερα κάτω από τους μεμονωμένους προσωπικούς λογαριασμούς .

6: Η υποχρεωτικά διευθυνόμενη σύνταξη πάντα παρέχει περισσότερα κίνητρα για να αποσυρθούν πρόωρα οι εργαζόμενοι.

7: Ο ανταγωνισμός εξασφαλίζει χαμηλά διοικητικά έξοδα κάτω από ανεξάρτητους προσωπικούς λογαριασμούς .

Μύθοι πολιτικής οικονομίας :

8: Οι διεφθαρμένες και ανεπαρκείς κυβερνήσεις παρέχουν μια λογική κόστους .

9: Η πολιτική εγκατάλειψης σκάφους είναι χειρότερη στο πλαίσιο των δημόσιων καθορισμένων σχεδίων οφελών απ'ό,τι στο πλαίσιο των ιδιωτικών καθορισμένων σχεδίων. Με άλλα λόγια, ο ισχυρισμός ότι η κυβέρνηση θα δοκιμάζει μεγαλύτερη πίεση για την κοινωνική προστασία στο πλαίσιο ενός δημόσιου καθορισμένου συστήματος οφελών από μια ιδιωτική καθορισμένη συμβολή .

10: Η επένδυση των δημόσιων κεφαλαίων εμπιστοσύνης σπαταλιέται πάντα και κακοδιαχειρίζεται.

Ο Stiglitz υποστήριξε ότι τα δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα που

---

¹⁶ Orzang P.,Stiglitz J. ,“ Rethinking Pension Reform: Ten Myths About Social Security System” ,Conference New Ideas About Old Age Security, New York, 1999,σελ.5

υποχρηματοδοτούνται αντιπροσωπεύουν μια πιθανή απειλή όχι μόνο για την υγεία ευρύτερα, για την οικονομική σταθερότητα πολλών αναπτυσσόμενων χωρών. Η μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας, **Averting the old age crisis**, επίστησε την προσοχή σε αυτό το πρόβλημα και θέλησε να το θέσει ως ζήτημα για να βρεθούν συγκεκριμένες πολιτικές. Δεν συζητήθηκαν ευρέως και κατέληξαν να εστιάσουν σε έναν δεύτερο στυλοβάτη που περιορίζεται σε ένα ιδιωτικό, μη-ανακατανομικό, καθορισμένο συνταξιοδοτικό σχέδιο. Οι μύθοι που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι η κριτική που άσκησε ο Stiglitz στη ΠΤ.

Αναλυτικότερα, ενώ υποστηρίζεται ότι τα δημόσια συστήματα που υποχρηματοδοτούνται αποτελούν μια πιθανή απειλή για την υγεία αλλά και για την οικονομική σταθερότητα των κρατών, στη συνέχεια θεωρεί ο Stiglitz ότι η Τράπεζα, με την έκθεση, **Averting the old age crisis**, ενώ θέτει ένα σοβαρό ζήτημα για συζήτηση και αναζήτηση πολιτικών, οι πολιτικές που τελικά ακολουθούνται δεν εμβαθύνουν. Οι προτάσεις τις Τράπεζας που εστιάζουν σε ένα δεύτερο πυλώνα και περιορίζονται σε ένα ιδιωτικό, μη ανακατανομικό σύστημα συνταξιοδότησης δεν είναι η λύση και οι «δέκα μύθοι» που διατυπώθηκαν παραπάνω αποτελούν την κριτική του.

Η άποψη του στηριζόταν στο γεγονός ότι στις αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες η ιδιωτικά διευθυνομένη σύνταξη καθορισμένης εισφοράς δεν υπάρχει πρόθεση να υιοθετηθεί από τις κυβερνήσεις. Ενώ στις λιγότερο αναπτυγμένες δεν γίνεται γιατί δεν είναι ανεπτυγμένη η αγορά, δεν υπάρχουν ενημερωμένοι καταναλωτές και δεν υπάρχει καμία ρυθμιστική ικανότητα έτσι καθιστούν το πεδίο πρόσφορο για κάποια κατάχρηση. Επιπλέον η παρουσία μεγαλύτερης αστάθειας και η έλλειψη διαφόρων τύπων ελεύθερης αγοράς στις συγκεκριμένες οικονομίες κάνουν ακόμα πιο δύσκολη την υιοθέτηση των ιδιωτικών συντάξεων. Διαπίστωνε στο τέλος ότι ο δεύτερος άξονας, η υποχρεωτική ιδιωτικά διευθυνόμενη σύνταξη καθορισμένης εισφοράς, δεν αποτελεί την άριστη λύση και ότι, αντίθετα, τα δημόσια συστήματα εξασφαλίζουν περισσότερα πλεονεκτήματα.

Η κριτική που δέχτηκε από τους πρόμαχους του μοντέλου ήταν σφοδρότατη. Κατηγορήθηκε για αμερικανοκεντρική οπτική, ακαδημαϊκή-θεωρητική προσέγγιση και έλλειψη επαφής με τα προβλήματα των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών ή των χωρών της Ευρώπης που εφαρμόζουν αυστηρά κρατικά συστήματα τύπου Μπίσμαρκ.

Τον έντονα ιδεολογικό χαρακτήρα του μοντέλου της Τράπεζας υπογράμμισε στην κριτική του και το Ινστιτούτο Έρευνας του ΟΗΕ για την Κοινωνική Ανάπτυξη. Στην περίφημη έκθεσή του **Visible Hands** (UNRISD, 2000) υπογραμμίζει ότι η παροχή δανείων της Τράπεζας συνδέεται με την υιοθέτηση ιδιωτικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων. Στη Λατινική Αμερική, το μοντέλο αυτό δεν έγινε δεκτό σε δημοκρατικές χώρες, όπως είναι η Κόστα-Ρίκα, η Ουρουγουάη, η Αργεντινή, το Περού. Στις τελευταίες, μερική ιδιωτικοποίηση

επιτεύχθηκε μόνο με προεδρικά διατάγματα. Στη Χιλή και στο Μεξικό, που έγινε πλήρης στροφή στα ιδιωτικά συστήματα, οι πολιτικές ελίτ(στρατιωτικοί, δημόσιοι υπάλληλοι) παρέμειναν εκτός, προτιμώντας να διατηρήσουν τα προνόμια τους εντός του παλαιού κρατικού συστήματος. Οι κριτικοί αυτών των προγραμμάτων και άλλων πρωτοβουλιών της Τράπεζας επισημαίνουν ότι η ίδια η Τράπεζα, με τις σκληρές συνθήκες και τη διαρθρωτική προσαρμογή των παρεμβατικών προγραμμάτων σχεδόν σε εκατό χώρες είναι ο ίδιος ένα από τα παγκόσμια εμπόδια στη δημοκρατία των χωρών. Κατά συνέπεια, υποστηρίζεται, η ανάμειξη της τράπεζας είναι αντιφατική και διαιώνίζει μόνο το πρόβλημα.

2.4.3. Εφαρμογή Συνταξιοδοτικών Μοντέλων

Σχετικά με το μοντέλο συνταξιοδότησης που υιοθετήθηκε στη Χιλή¹⁷ με τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του 1981, η οποία μετατοπίστηκε από ένα σύστημα χρηματοδότησης που διαχειριζόταν τον δημόσιο σε ένα σε ένα πλήρως χρηματοδοτούμενο, ιδιωτικά διοικούμενο σύστημα, η ΠΤ το θεωρεί σαν παράδειγμα το πώς πρέπει να είναι ένα σύστημα συνταξιοδοτικών οφελών με βάση το δεύτερο πυλώνα. Παράλληλα υπήρξε παγκόσμιο ενδιαφέρον για τη δυνατότητα πραγματοποίησης μιας τέτοιας προσέγγισης και για τα πιθανά οφέλη του. Αυτή η μεταρρύθμιση διαδραμάτισε έναν μεγάλο ρόλο κατά την εκτέλεση της οικονομίας της Χιλής από τη μέση δεκαετία του '80 και έχει ενθαρρύνει τους μεταρρυθμιστές σε όλο τον κόσμο να μιμηθούν, πλήρως ή μερικώς, την προσέγγιση της.

Στη Λατινική Αμερική, την Αργεντινή (1994), το Περού (1993), την Κολομβία (1994), την Ουρουγουάη (1996) και το Μεξικό (1992,1997) έχει αρχίσει ήδη να μετατοπίζεται προς τις υποχρεωτικές χρηματοδοτημένες παροχές, άλλες χώρες, όπως η Κόστα Ρίκα, η Νικαράγουα και η Βενεζουέλα είναι πιθανόν να ακολουθήσουν. Μεταξύ των «μιμητών» είναι και οι άλλοτε κεντρικά προγραμματισμένες οικονομίες της Αν. Ευρώπης, η Κροατία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Πολωνία και η Σλοβενία έχουν λάβει τα προπαρασκευαστικά μέτρα και η Ρωσία και το Καζακστάν έχουν αναγγείλει πρόσφατα τα σχέδια για μια μεταρρύθμιση στα πρότυπα της Χιλής.

Η Τράπεζα εμμένει, παρ'όλες τις κριτικές που δέχτηκε, ότι το μοντέλο των τριών πυλώνων βοηθά στο να εξασφαλίσει ότι οι επαρκείς επεμβάσεις στην ανακούφιση ένδειας και οι βασικές κοινωνικές υπηρεσίες αναλαμβάνονται, και ότι οι ικανοποιητικοί δημοσιονομικοί πόροι παρέχονται. Το 1998, με την τεχνική βοήθεια Τράπεζας και ένα δάνειο \$150 εκατομμυρίων, η Ουγγαρία έγινε η πρώτη ανατολικό-ευρωπαϊκή χώρα που εφάρμοσε ένα συνταξιοδοτικό σύστημα «τριών πυλώνων». Το σύστημα κρίνεται εξαιρετικά επιτυχές¹⁸ μεταξύ των Ούγγρων πολιτών: από τον

¹⁷ Salvo P, "Transition Problems of social security systems: Chiles example", World Bank, Washington, 2003, σελ 6

¹⁸

Ιούλιο του 1998, σχεδόν ένα εκατομμύριο Ούγγροι εργαζόμενοι έχουν επιλέξει το νέο ιδιωτικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Επίσης, το πρόγραμμα κατέδειξε την πολιτική και οικονομική δυνατότητα πραγματοποίησης αυτού του είδους μεταρρύθμισης στην Ανατολική Ευρώπη. Άλλες κυβερνήσεις ακολουθούν τώρα το παράδειγμα της Ουγγαρίας, με την Κροατία και την Πολωνία που προετοιμάζονται, και προγραμματισμό πολλών άλλων χωρών για πολύ-στυλοβατικά συνταξιοδοτικά συστήματα. Η Αυστραλία εξουσιοδότησε πρόσφατα την οργανωμένη αποταμίευση αποχώρησης για τους εργαζομένους εκτός από τις παρεχόμενες συντάξεις της. Οι περισσότερες από αυτές τις χώρες δεν προβλέπουν μια πλήρη μετατόπιση προς τα χρηματοδοτημένα συστήματα.

Η Παγκόσμια Τράπεζα ενθαρρύνει την κίνηση προς ένα υποχρεωτικό σχέδιο δύο μερών : με ένα δημόσια χρηματοδοτούμενο και ένα ιδιωτικά χρηματοδοτημένο μέρος. Οι χρηματοδοτημένες παροχές αποχώρησης υπόσχονται και πολιτικά και οικονομικά οφέλη, που κυμαίνονται από την υψηλότερη αξιοπιστία της ιδιωτικής χρηματοδότησης και στο θετικό αντίκτυπο της ανάπτυξης του οικονομικού τομέα και της εθνική αποταμίευση .Απαιτεί όμως ουσιαστικές αλλαγές στα μη χρηματοδοτούμενα σχέδια (δημόσια συνταξιοδοτικά συστήματα) και τη σημαντική υποστήριξη της φορολογικής πολιτικής.

Υπάρχουν όμως και οι επικριτές του συνταξιοδοτικού συστήματος που εφαρμόστηκε στη Χιλή που υποστηρίζουν ότι οι προθέσεις και οι στόχοι των εμπνευστών της νεοφιλελεύθερης μεταρρύθμισης δεν επαληθεύτηκαν μέσα στα είκοσι χρόνια λειτουργίας του, όπως αποδεικνύει η διεθνής έρευνα: Το κόστος διαχείρισης είναι το πλέον ακριβό σ' όλη τη Λατινική Αμερική, οι αποδόσεις είναι μικρές, ανταγωνισμός δεν υπάρχει μεταξύ των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων καθώς το 70% έχει συγκεντρωθεί σε τρία ταμεία, ο αριθμός των ασφαλισμένων δεν έχει αυξηθεί, τα αποτελέσματα στις χρηματοπιστωτικές αγορές και το χρηματιστήριο είναι περιορισμένα, ενώ δεν εξασφαλίζεται η ισότητα μεταχείρισης των δύο φύλων.

2.4.4. Συναίνεση του Μόντερρευ-MDG

Στενή είναι η συνεργασία της ΠΤ με τον DESA , τον αρμόδιο οργανισμό για τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα του ΟΗΕ παρά τις κατηγορίες για την εμμονή της στα διαρθρωτικά προγράμματα και στο αντίκτυπο που έχουν σε φτωχές χώρες από αλλά αρμόδια γραφεία (UNISEF,UNRISD) .

Ξεχωρίζει η «Διεθνής Διάσκεψη σχετικά με τη Χρηματοδότηση για την Ανάπτυξη» που πραγματοποιήθηκε τις 18-22 Μαρτίου, το 2002 στο Μοντερρέν (Μεξικό),στη διάσκεψη αυτή πήραν μέρος τα θεσμικά όργανα του Bretton Woods ο ΠΟΕ και ο ECOSOC. Το Μοντερρέν επικύρωσε κατά ένα μεγάλο μέρος τις στρατηγικές, τις προτεραιότητες και τις δραστηριότητες της ΠΤ και ΔΝΤ βασισμένους στην προσέγγιση δύο-στυλοβατών: εσωτερικά πλαίσια και πολιτικές των χωρών και ανάμειξη του διεθνούς περιβάλλοντος .

Σε κάθε μια από τις περιοχές που καλύπτονται από την ημερήσια διάταξη της χρηματοδότησης για την ανάπτυξη, η Τράπεζα και το ΔΝΤ αναμένεται να παρέχουν περισσότερη και καλύτερη βοήθεια, οικονομική και τεχνική και τον οικονομικό διάλογο στα πλαίσια της ισχυρής εθνικής ιδιοκτησίας των προγραμμάτων και των συνεργασιών. Συγκεκριμένα, μετά από το Μοντερρέυ, η Τράπεζα και το ΔΝΤ σκοπεύουν να εντείνουν τις προσπάθειές τους σε διάφορες περιοχές εργαζόμενες μέσα στα πλαίσια PRSP και σε συνεργασία με τις βοηθούμενες χώρες καθιερώνουν το μακροοικονομικό, τη διακυβέρνηση και δομικά τα θεμέλια για την αύξηση της ανάπτυξης και τη μείωση της ένδειας. Ειδικότερα, η βοήθεια θα συμπεριλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

1) βοήθεια στις χώρες για να κινητοποιήσουν τους εσωτερικούς οικονομικούς πόρους και να βελτιώσουν την ποιότητα των δημόσιων δαπανών (εργασία για τη διακυβέρνηση, τα φορολογικά συστήματα, τη διαχείριση δημόσιων δαπανών, την αξιολόγηση του οικονομικού τομέα, τον κοινωνικούς αντίκτυπο και τις μελέτες επίπτωσης)

2) βοήθεια στις χώρες ώστε να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό κλίμα επένδυσης και κινητοποιήσουν τις ιδιωτικές ροές (εργασία για τα νομικά και δικαστικά συστήματα, τις αξιολογήσεις του ιδιωτικού τομέα και προγράμματα εργασίας, τις έρευνες κλίματος επένδυσης, κ.λ.π) και

3) βοήθεια στις χώρες ώστε να επιτύχουν την ικανότητα υποστήριξης χρέους και να βελτιώσουν τη διαχείριση του χρέους τους (πρόοδος HIPC, διαχείριση του χρέους, διοικητική πρωτοβουλία κινδύνου προϊόντων).

4) βοήθεια στις χώρες, ειδικά σε αυτές με αναπτυσσόμενες οικονομίες αγοράς, ώστε να προστατευθούν καλύτερα από τους κλονισμούς και τις οικονομικές κρίσεις που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στους φτωχούς

5) προώθηση για βελτιωμένη πρόσβαση στην αγορά και βοήθεια των αναπτυσσόμενων χωρών ώστε να ωφεληθούν από τις εμπορικές συμφωνίες (δημιουργία υποδομής μέσω ενσωματωμένου πλαισίου για τις φτωχότερες χώρες.)

6) προώθηση της βοήθειας για αποτελεσματικότερη χρήση όλων των υπάρχοντων πόρων ενίσχυσης και των νέων υποχρεώσεων για το μέγιστο αντίκτυπο ανάπτυξης, μέσω του καλύτερου συντονισμού, χρησιμοποιώντας τη διαδικασία PRSP, τη βελτιωμένη μέτρηση, τον έλεγχο και τη διαχείριση για τα καλύτερα αποτελέσματα, και την εναρμόνιση και την απλούστευση των διαδικασιών και των απαιτήσεων ενίσχυσης και

7) αντιμετώπιση όλων των ζητημάτων για να εξασφαλιστεί ο συντονισμός και η συνοχή μεταξύ των οργάνων στην πολιτική και λειτουργικά επίπεδα, και για να βρεθούν πιο καινοτόμοι τρόποι ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η αποτελεσματική συμμετοχή όλων των χωρών στα διεθνή φόρουμ (που χρησιμοποιούν PRSPs για να προωθήσει τη συνεργασία, διαβουλεύσεις και συνοχή μέσα στις χώρες και μεταξύ των χορηγών, που στηρίζονται στην εμπειρία IDA- 13 της συμμετοχής από τις χώρες παραλήπτες, και της συνεχούς δέσμευσης με τα Η.Ε και άλλους συνεργάτες, ιδιαίτερα

στην ενσωμάτωση του MDGs στα λειτουργικά επίπεδα και την παρακολούθηση της προόδου).

Η Τράπεζα και το ΔΝΤ φαίνεται να αποζητούνε περαιτέρω τη συνεργασία και το μεγαλύτερο συντονισμό μεταξύ των υπάρχοντων διεθνών οργάνων. Για αυτόν τον λόγο, κάθε χρόνο την άνοιξη πραγματοποιείται σύνοδος μεταξύ ECOSOC και των Οργάνων του Bretton Woods ώστε να προωθηθεί η συνοχή, ο συντονισμός, και η συνεργασία. Προβλέπεται επίσης ότι οι αντιπρόσωποι του ECOSOC και οι διευθυντές των Εκτελεστικών Συμβουλίων της Τράπεζας και του ΔΝΤ θα συζητήσουν περιοδικά για τη συνέχιση της «συναίνεσης Μοντερρέν».

Ενώ το έγγραφο έκβασης FfD δεν εστιάζει ρητά στη χρηματοδότηση για τα παγκόσμια δημόσια αγαθά (GPGs), υπήρξε ιδιαίτερη συζήτηση αυτού του ζητήματος στο Μοντερρέν και ένα αίτημα από διάφορες κυβερνήσεις ότι θα επιθυμούσαν να δουν περαιτέρω πρόοδο σε αυτό. Η Τράπεζα και το ΔΝΤ κινούνται στην κατεύθυνση που συμφωνείται στις προηγούμενες συζητήσεις Επιτροπής Ανάπτυξης (δηλαδή που εστιάζουν στις συγκεκριμένες δραστηριότητες προτεραιότητας παγιώνοντας τις πρωτοβουλίες να επιτευχθεί η αποδοτική χρήση των πόρων και εξασφαλίζοντας ότι οι δραστηριότητες δένονται στις εθνικές καθώς επίσης και παγκόσμιες στρατηγικές).

Παράλληλα η ΠΤ και το ΔΝΤ έχουν επικέντρωση την δράση τους στην εκπλήρωση των στόχων της χιλιετίας (MDGs). Οι MDGs είναι οκτώ στόχοι για την μείωση της ένδειας, την καταπολέμηση ασθενειών, την μείωση της θνησιμότητας και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας. Ενώ λίγοι διαφωνούν με τους στόχους ανάπτυξης χιλιετίας διάφορες ομάδες ανησυχούν για το ότι η Τράπεζα δεν είναι η αρμόδια αντιπροσωπεία για μια τέτοια αναθεώρηση. Αυτό είναι επειδή οι στόχοι είναι πρώτιστα μια δημιουργία των Η.Ε και επειδή η Παγκόσμια Τράπεζα υφίσταται μια σημαντική σύγκρουση συμφερόντων για τη σύνταξη των εκθέσεων για τις πολιτικές των χωρών όπου περιλαμβάνεται η ίδια στη χάραξη πολιτικής. Τα Η.Ε είναι ο επιτηρητής για την εφαρμογή αυτού του φιλόδοξου σχεδίου και παρακολουθεί τις στατιστικές έκβασης των MDG, δηλ. οι αριθμοί παιδιών στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η Παγκόσμια Τράπεζα επικεντρώνεται στην πολιτική και το θεσμικό πλαίσιο για να επιτύχει το MDGs.

Αυτό απεικονίζεται από την εξέλιξη που υπάρχει στα σχετικά προγράμματα που εφαρμόζονται από την ΠΤ και το ΔΝΤ, οδηγεί προσανατολισμός των διαδικασιών, της διαφάνειας και της υπευθυνότητας, και της συνεργασίας. Αλλά υπάρχουν σύμφωνα με την έκθεση περισσότερα που πρέπει να γίνουν. Υπάρχουν τρεις βασικές περιοχές για δράση και περαιτέρω πρόοδο που μπορεί να σημειωθεί :

- **Καθορισμός και ενίσχυση των θεσμικών ρόλων στις χαμηλού εισοδήματος χώρες**, που περιλαμβάνουν την εμβάθυνση της PRSP διαδικασίας, εναρμόνιση των λειτουργικών προγραμμάτων και των πρακτικών γύρω από τις εθνικές στρατηγικές και τα συστήματα, επίσης να συνεχιστεί η προσαρμογή στις προσεγγίσεις και στα όργανα με στόχο τις εξελισσόμενες ανάγκες των μεσαίου εισοδήματος χωρών

- **Προαγωγή της προόδου στην ημερήσια διάταξη αποτελεσμάτων,** συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του προγράμματος δράσης που επικυρώθηκε από τις αντιπροσωπείες στο Μαρακές στη Διαχείριση για τα Αποτελέσματα Ανάπτυξης που πραγματοποιήθηκαν το Φεβρουαρίου 2004,.
- **Βελτίωση της επιλεκτικότητας και του συντονισμού των προγραμμάτων** των αντιπροσωπειών (ΜΚΟ ,κυβερνήσεων) σύμφωνα με τα συγκριτικά πλεονέκτημα και την εξουσιοδότηση των PRSP ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερη συστημική συνοχή και αποτελεσματικότητα.

2.5 Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ιδρύθηκε το 1995 για να αντικαταστήσει τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ). Η απόφαση να καθιερωθεί ο ΠΟΕ λήφθηκε τον Απρίλιο του 1994 στο Μαρακές (Μαρόκο), στην ολοκλήρωση του οκτάχρονου «Γύρου της Ουρουγουάης» των επαναδιαπραγματεύσεων της GATT. Αυτή η πολύπλευρη οργάνωση στοχεύει στα χαμηλότερα δασμολογικούς και τα δασμολογικά εμπόδια ώστε να αυξηθεί το διεθνές εμπόριο. Τα 146 κράτη μέλη συναντιούνται στις υπουργικές συνόδους τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο έτη.

Εντούτοις, ο ΠΟΕ είναι, από τουλάχιστον δύο σημαντικές πλευρές, ποιοτικά διαφορετικός από το καθεστώς της GATT που προηγήθηκε. Δεδομένου ότι ο ΠΟΕ ακολουθεί επιθετική πολιτική για τα «μη δασμολογικά εμπόδια» και δεδομένου ότι ο εμπορικός κανονισμός κάτω από τον ΠΟΕ επεκτείνεται και στον τομέα των υπηρεσιών, αντιπροσωπεύει ένα νέο θεσμικό πλαίσιο, και τα στοιχεία παρελθόντος είναι περιορισμένης σχετικότητας με αυτά της ΓΣΔΕ¹⁹. Ο ΠΟΕ καθιερώθηκε το 1995, υπάρχει μόνο δέκα έτη ως θεσμός και δεν έχει υπάρξει ακόμα πολύς χρόνος στον οποίο να αξιολογήσει το αντίκτυπο αυτού του νέου θεσμικού πλαισίου για το διεθνές εμπόριο. Μερικά μέρη του πλαισίου είναι ακόμα νεώτερα (π.χ χάριν, ήταν το 1997 όταν εβδομήντα μέλη του ΠΟΕ ολοκλήρωσαν μια διαπραγμάτευση οικονομικών υπηρεσιών που καλύπτει περισσότερο από 95% του εμπορίου στις τραπεζικές εργασίες, την ασφάλεια, τους τίτλους και τις οικονομικές πληροφορίες). Παρ'όλα αυτά, ένα μεγάλο μέρος της ανησυχίας για το πλαίσιο του ΠΟΕ είναι για αυτό που θα παραγάγει στο μέλλον - ειδικότερα, οι περιορισμοί που υπονοούνται στις νέες πολιτικές κατευθύνσεις και το αντίκτυπο τους στην κοινωνική πολιτική.

Ο ΠΟΕ είναι ο κατασκευαστής και ο επιτηρητής των κανόνων που περιορίζει τη δυνατότητα κάθε έθνους να κάνει τους νόμους και τις πολιτικές του για να προστατεύσει τα εθνικά συμφέροντά του. Διαχειρίζεται και επιβάλλει περισσότερες από 20 διεθνείς εμπορικές συμφωνίες και οι κανόνες και οι συμφωνίες του ασκούν τεράστια επίδραση σε όλες τις απόψεις της ζωής που έχει επιπτώσεις στα έθνη και τις κοινωνίες συγκεκριμένα, στις οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές σφαίρες. Η κεντρική προϋπόθεση του ΠΟΕ είναι ότι η παγκόσμια φιλελευθεροποίηση των συναλλαγών δεν πρέπει να εμποδιστεί από τις εθνικές κυβερνήσεις ακόμα κι αν οι εθνικές νομοθεσίες έχουν τεθεί σε ισχύ για να προστατεύσουν το περιβάλλον, τις ευάλωτες ομάδες και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Ο ΠΟΕ παρεμβαίνει στη κοινωνική πολιτική των κρατών εμμεσα με συμφωνίες που έχουν υπογράψει από κράτη που ανήκουν στους κόλπους τους. Δυο είναι οι κυριότερες από αυτές : **η συμφωνία σχετικά με τα μέρη της πνευματικής**

---

¹⁹ Anderson, Sarah. "Views from the South: The Effects of Globalization and the WTO on Third World Countries". Oakland, CA: Food First Books and the International Forum on Globalization, 2000.σελ.7

ιδιοκτησίας που αφορούν το εμπόριο (TRIP's) και η γενική συμφωνία για το εμπόριο των υπηρεσιών (GATS). και με την εφαρμογή της «κοινωνικής ρητρας.»

2.5.1 TRIPs

Η TRIPs τέθηκε σε ισχύ το 1995 και επιβάλλει τα κατώτατα επίπεδα στους παρακάτω τομείς των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας πνευματικής ιδιοκτησίας δηλαδή των πνευματικών δικαιωμάτων, των εμπορικών σημάτων, της γεωγραφικής ένδειξης, του βιομηχανικού σχεδίου, και των άγνωστων πληροφοριών (εμπορικά μυστικά) και καλύπτει τις διαφορετικές περιοχές ως προγραμματισμό υπολογιστών και σχέδιο κυκλωμάτων, φαρμακευτικά είδη.

Το TRIPs βασίστηκε στα πρότυπα των ανεπτυγμένων χωρών του Βορρά και συγκρούεται με τα εθνικά συμφέροντα και τις ανάγκες των χωρών του τρίτου κόσμου. Οι περισσότερες φτωχές χώρες απάλλαξαν προηγουμένως τα φάρμακα, τη γεωργία και άλλα προϊόντα από τους εθνικούς νόμους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας αλλά με τη συμφωνία TRIPs σχεδόν όλη η βασισμένη στη γνώση παραγωγή των προϊόντων που είναι κρίσιμα για την υγεία και τη σίτιση τους υπόκειται στη σφιχτή προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα αναπτυσσόμενα έθνη, τώρα πρέπει να ρυθμίσουν τους νόμους τους για να προσαρμοστούν με τις συμφωνίες TRIPs μέχρι το 2000 ενώ οι λιγότερες αναπτυγμένες χώρες μέχρι το 2016. Τα τελευταία θα έρθουν αντιμέτωπα με τους αυστηρούς οικονομικούς και διοικητικούς περιορισμούς .

Ο αρνητικός αντίκτυπος των TRIPs²⁰ αγνοεί τις βαθιές διαφορές στις οικονομικές και τεχνολογικές ικανότητες μεταξύ του ανεπτυγμένου Βορρά και του φτωχού Νότου, και είναι ένα όργανο του τεχνολογικού προστατευτισμού που στοχεύει στην παγίωση ενός διεθνούς τμήματος της εργασίας όπου ο Βορράς παράγει τις καινοτομίες και ο Νότος θα είναι η αγορά για τα προϊόντα και υπηρεσίες. Τα TRIPs έχουν επιπτώσεις στον τρίτο κόσμο με την αύξηση του χάσματος γνώσης και με τη μετατόπιση της διαπραγματευτικής δύναμης προς τους παραγωγούς της γνώσης οι περισσότεροι από τους οποίους είναι στο βιομηχανοποιημένο Βορρά (Koivusalo 1999).

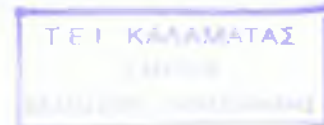
Οι TRIPs γίνονται αισθητές στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των αποτελεσμάτων τους στις τιμές των φαρμάκων. Αν και υπάρχουν κάποια θετικά αποτελέσματα των TRIPs στο Νότο, από το Βορρά, από την άποψη της μεταφοράς τεχνολογίας, της ξένης άμεσης επένδυσης και την καινοτομία έρευνας και ανάπτυξης, η ενίσχυση και η επέκταση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν επιπτώσεις στην πρόσβαση και τη χρήση της τεχνολογίας και την προοπτική του τρίτου κόσμου για βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη .Από την άποψη της εσωτερικής οικονομίας, οι περισσότερες χώρες του τρίτου κόσμου (με εξαίρεση των ασιατικές τίγρεις , την Ινδία και τη Βραζιλία που έχουν ενισχύσει την έρευνα και

²⁰ Koivusalo, "WTO, The Effects on Health", SAGE publications, London ,1999

ανάπτυξη τους) δεν είναι πιθανό να βελτιώσουν την καινοτόμο απόδοσή τους βάσει ενός ισχυρότερου και επεκταθέντος καθεστώτος TRIPs.

Στον τομέα της ιατρικής και της υγείας, η ισχυρότερη και ευρύτερη προστασία των ευρεσιτεχνιών έχει επιπτώσεις στην πρακτική της ιατρικής και τη διάδοση της ιατρικής γνώσης. Αυτό θα οδηγήσει στην ιδιωτικοποίηση της ιατρικής γνώσης, που περιορίζει την πρόσβασή του και που αφαιρεί την ελεύθερη ροή της επιστημονικής ανταλλαγής για το δημόσιο αγαθό. Ο προστατευτισμός της ιατρικής γνώσης και της ιατρικής πρακτικής απειλεί την ευημερία και τη δημόσια υγεία. Τα αποτελέσματα των συμφωνιών TRIPs ήδη αρχίζει και φαίνεται στις ΗΠΑ όπου τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας έχουν καταχωρηθεί για διάφορες ιατρικές τεχνολογίες που έχουν επιπτώσεις στην πρακτική της ιατρικής έχοντας έτσι δυσάρεστες επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και την ευημερία.

2.5.2GATS

Σύμφωνα με τον ΠΟΕ, η GATS καλύπτει περίπου 160 χωριστούς τομείς συμπεριλαμβανομένων των τηλεπικοινωνιών, της μεταφοράς, της διανομής, των ταχυδρομικών υπηρεσιών, της ασφάλειας, του περιβάλλοντος, του τουρισμού, του κλάδου των οικοδομικών και τεχνικών έργων, των βιομηχανιών ακίνητων περιουσιών, της ψυχαγωγίας και του ελεύθερου χρόνου. Επιτρέπει το άνοιγμα των αγορών για τη παροχή υπηρεσιών από επιχείρησης που μέχρι πρόσφατα διαχειριζόταν ο κρατικός μηχανισμός.

Μέχρι τώρα έχουν επιτευχθεί συμφωνίες για την τεχνολογία των πληροφοριών (1996), τις τηλεπικοινωνίες (1997) και τις οικονομικές υπηρεσίες (1997). Στις υγειονομικές υπηρεσίες η συγκεκριμένη συμφωνία δεν έχει υιοθετηθεί από όλα τα κράτη ,μόνο 27 % των μελών του ΠΟΕ έχουν συμφωνήσει να ανοίξουν τις υπηρεσίες νοσοκομείων σε ξένους προμηθευτές και 35% το έχουν κάνει για τις ιατρικές και οδοντικές υπηρεσίες .Οι νέες διαπραγματεύσεις για τις υπηρεσίες υγείας είχαν πραγματοποιηθεί από το Συμβούλιο για το Εμπόριο στο τέλος του Φεβρουαρίου του 2000. Αυτές οι διαπραγματεύσεις επιτυγχάνουν ένα σταδιακά πιο υψηλό επίπεδο φιλελευθεροποίησης να κατευθυνθούν στη μείωση ή την εξάλειψη των δυσμενών αποτελεσμάτων στο εμπόριο στις υπηρεσίες..... ως μέσο παροχής των αποτελεσματικών προσβάσεων στην αγορά..

Σε πολλές χώρες στον τρίτο κόσμο και το Βορρά η υγεία και ο κοινωνικός τομέας των υπηρεσιών είναι παραδοσιακά ευθύνη των κυβερνήσεων. Εντούτοις, με την αυξανόμενη τάση προς την άρση των ελέγχων και την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών που παρέχονται από το δημόσιο τομέα μαζί με την επέκταση των συμβατικών ρυθμίσεων (μέσω των πολιτικών της Παγκόσμιας Τράπεζας και της οικονομικής μεταρρύθμισης στο Βορρά), τίθεται ως στόχος η επέκταση του ρόλου των ιδιωτικών παραγόντων, το πλαίσιο για την ευρύτερη εφαρμογή της επέκτασης θα παρασχεθεί από τις GATs .

Στον τρίτο κόσμο, οι ιδιωτικές υγειονομικές υπηρεσίες παρέχονται σε γενικές γραμμές από τις ΜΚΟ ή φιλανθρωπίες και θρησκευτικές κοινότητες και που δεν οδηγούνται από το κέρδος. Υπάρχει ωστόσο η έντονη ανησυχία ότι η κατάσταση θα αλλάξει όταν επεκτείνονται οι υγειονομικές υπηρεσίες και οι επενδύσεις στην υγεία και ο εταιρικός τομέας ισορροπείται για να διαδραματίσει έναν προεξέχοντα ρόλο ειδικά στις χώρες όπου υπάρχει μια εύπορη ελίτ πρόθυμη να πληρώσει ή όπου υπάρχει μια ιδιωτική βάση υγειονομικών υπηρεσιών: Η λατινική Αμερική, η Νοτιοανατολική Ασία, η Κίνα και ο Ειρηνικός θεωρούνται πιθανές περιοχές για την αύξηση.

Η κίνηση για την ιδιωτικοποίηση της υγείας και άλλων κοινωνικών τομέων, υπονομεύει τη δίκαιη διανομή της υγειονομικής περίθαλψης. Με όργανο τη GATS, οι χώρες θα αναγκαστούν να καταργήσουν όλα τα εμπόδια στην ξένη συμμετοχή στην υγεία και τον κοινωνικό τομέα των υπηρεσιών τους με τις επιπτώσεις στην υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Αυτές οι πολιτικές συγκρούονται με τις αρχές της καθολικής υγειονομικής περίθαλψης και της δημόσιας ευθύνης. Οι εμπορευματοποιημένες υγειονομικές υπηρεσίες οδηγούν συνήθως σε ένα αυξανόμενο χάσμα υγείας την κοινωνία, μεταξύ εκείνων που μπορούν να αντέξουν οικονομικά και ευάλωτες ομάδες που δεν μπορούν. Ήδη η ιδιωτικοποίηση της υγείας σε πολλές χώρες στο Βορρά ²¹ φέρνει αποθαρρυντικά αποτελέσματα.

Η υγειονομική περίθαλψη σε ένα περιβάλλον ανοικτής αγοράς εξουσιάζεται από τις ασφαλιστικές εταιρείες, τις φαρμακευτικές εταιρίες και τις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στις τεχνολογίες για τη θεραπεία και τη διάγνωση. Αυτό θα οδηγήσει στην έμφαση της ιδιωτικής ασφάλειας μέσα στα συστήματα υγείας και την προώθηση των θεραπευτικών τεχνικών αποτυπώσεων παρά τα προληπτικά μέτρα. Τα δημόσια νοσοκομεία που λειτουργούν κάτω από τις σφιχτές μειώσεις υφίστανται τις ελλείψεις του εξοπλισμού, των επιδεινωμένων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, των πιο πολλών ωρών και της λιγότερης αμοιβής για τους εργαζομένους στον ιατρικό κλάδο, και τις μακρύτερους υπομονετικούς σειρές αναμονής και τους καταλόγους αναμονής.

2.5.3. Κοινωνική Ρήτρα

Οι αναπτυσσόμενες χώρες του Νότου με το φθινό ημερομίσθιο, την απουσία κοινωνικών δικαιωμάτων, την έλλειψη συνδικαλιστικού κινήματος, τη μη πληρωμή ασφαλιστικών εισφορών, τη χρησιμοποίηση της πολύ φθηνότερης παιδικής και γυναικείας εργασίας κ.ά. ασκούν ουσιαστικά κοινωνικό ντάμπινγκ και διαθέτουν τα προϊόντα τους στη διεθνή αγορά με πιο ανταγωνιστικούς όρους. Αυτή η «τεχνητή» διαφορά στο κόστος εργασίας πρέπει να συμψηφιστεί με τη λήψη μέτρων που θα

---

²¹ Οι ΗΠΑ, έχουν το υψηλότερο ποσοστό εξόδων υγείας ως ποσοστό του ΑΕΠ, στη γη. Το 1990 οι ΗΠΑ κατανάλωσαν 41 τοις εκατό του παγκόσμιου συνόλου που ξοδεύτηκε στην υγειονομική περίθαλψη (Παγκόσμια Τράπεζα 1993:4). Η παρουσία ισχυρών ιδιωτικών παραγόντων οδηγεί ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού (44 εκατομμύρια από συνολικά 258 εκατομμύρια) ανασφάλιστο και δεν έχει καμία πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη ενώ περισσότεροι από 20 εκατομμύριο άνθρωποι έχουν ανεπαρκή κάλυψη

εξασθενίζουν αυτό το πλεονέκτημα. Ένα τέτοιο μέτρο είναι η συμπερίληψη της «κοινωνικής ρήτηρας» στις συμφωνίες περί εμπορίου. Υποστηρικτές της κοινωνικής ρήτηρας αποδείχθηκαν οι ΗΠΑ, η Γαλλία και τα διεθνή συνδικάτα. Με την κοινωνική ρήτηρα πρέπει ν' αναδεικνύεται ότι μια σειρά κοινωνικά δικαιώματα είναι σεβαστά και ισχύουν στη δεδομένη χώρα. Πολλές χώρες κατά το παρελθόν, όπως οι ΗΠΑ, η Γαλλία, το Βέλγιο, έκαναν μονομερή χρήση κοινωνικών προϋποθέσεων στο διμερές τους εμπόριο. Οι στόχοι ήταν προφανείς και ιδιοτελείς και πολύ λίγο είχαν να κάνουν με την πρόοδο των κοινωνικών δικαιωμάτων στις άλλες χώρες, καθώς π.χ. οι ΗΠΑ αρνούνταν να επικυρώσουν συμβάσεις της ΔΟΕ για τα κοινωνικά δικαιώματα στην ίδια τους τη χώρα.

Στην κοινωνική ρήτηρα αντιτίθενται οι αναπτυσσόμενες χώρες (Ινδία, Βραζιλία, Κίνα κ.α) καθώς ένα από τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα είναι και το φθηνό κόστος εργασίας. Μαζί με τους επιχειρηματίες και τους φονταμενταλιστές του ελεύθερου εμπορίου κατηγορούν τις αναπτυγμένες χώρες για προστατευτισμό και παρεμπόδιση της οικονομικής τους ανάπτυξης, δηλαδή παρεμπόδιση της παγκόσμιας αναδιανομής του πλούτου, που θα έπρεπε να είναι ο αληθινός στόχος μιας παγκόσμιας κοινωνικής πολιτικής.

Ως εξαιρετικά σημαντικά προβλήματα αναδεικνύονται το περιεχόμενο και ο φορέας διαπίστωσης της κοινωνικής ρήτηρας. Από το φόβο ανάληψης μιας τέτοιας πρωτοβουλίας από τον ΠΟΕ, που πιθανόν να μείωνε σημαντικά προς τα κάτω το περιεχόμενο των προστατευομένων κοινωνικών στάνταρντς, και ξεπερνώντας εσωτερικές διαφωνίες, ανέλαβε η ΔΟΕ αυτό το έργο. Σ' αυτό συμφώνησε και η Διεθνής Ένωση Συνδικάτων. Έτσι, στα τέλη του 1996, στη Συνδιάσκεψη υπουργών του ΠΟΕ αναγνωρίστηκε ο ρόλος της ΔΟΕ στην επίβλεψη, κατοχύρωση και διαπραγμάτευση των κοινωνικών δικαιωμάτων. Δεσμεύτηκε ο ΠΟΕ για «διεθνώς αναγνωρισμένα βασικά κοινωνικά στάνταρντς». Ταυτόχρονα βεβαίως υπογραμμίστηκε (και αυτό εκφράζει το συμβιβασμό που επιτεύχθηκε) ότι απορρίπτεται η χρησιμοποίηση των κοινωνικών στάνταρντς για προστατευτικούς εμπορικούς σκοπούς και ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα των χωρών με φθηνό κόστος εργασίας δεν αμφισβητείται κατ' ουδένη τρόπο.

Η συνεργασία εν τέλει της ΔΟΕ με τον ΠΟΕ, δηλαδή της κοινωνικής προστασίας με το διεθνές εμπόριο, ενώ καταπολεμά το κοινωνικό ντάμπινγκ, εξάγει ουσιαστικά κοινωνικά δικαιώματα και κοινωνική προστασία σε χώρες που δεν τα διαθέτουν, ενώ ταυτόχρονα προστατεύει το επίπεδο των κοινωνικών δικαιωμάτων στις αναπτυγμένες χώρες και κατοχυρώνει το κοινωνικό τους κράτος που αμφισβητήθηκε έντονα την περίοδο του νεοφιλελευθερισμού και που άνηκε να απειλείται από την ίδρυση του ΠΟΕ και του αδυσώπητου ελεύθερου εμπορίου.

Πολλοί ΜΚΟ και φτωχές χώρες φοβούνται ότι η περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του εμπορίου θα ωφελήσει μόνο τις πλούσιες χώρες. Οι διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ ευνοούν τα συμφέροντα των επενδυτών και του γεωργικού προστατευτισμού παραμέλησης από τις πλούσιες χώρες. Οι κριτικοί συχνά

χρεώνουν ότι ο ΠΟΕ λειτουργεί μη δημοκρατικά και ότι έχει τις αδιαφανείς διαδικασίες διαπραγμάτευσης που βλάπτουν το συμφέρον των φτωχών.

Μια άλλη κριτική προέρχεται από τα αρμόδια για την κοινωνική πολιτική όργανα του ΟΗΕ, όπου υποστηρίζεται ότι η διατήρηση της γενικευμένης ένδειας στις αναπτυσσόμενες χώρες συσχετίζεται λιγότερο με το χαμηλότερο επίπεδο ένταξής τους στη παγκόσμια οικονομία ή με την ανεπαρκή απελευθέρωση εμπορίου παρά από τη μορφή εμπορικής ολοκλήρωσης. Το διεθνές εμπόριο κατέχει σημαντική σπουδαιότητα στις οικονομίες των λιγότερων αναπτυγμένων χωρών . Κατά τη διάρκεια του 1997-1998, οι εξαγωγές και οι εισαγωγές των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών αποτέλεσαν κατά μέσον όρο 43% το του ΑΕΠ τους. Αλλά ενώ οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας έχουν προωθήσει τα οφέλη της απελευθέρωσης εμπορίου στη μείωση ένδειας, το UNRISD²² έχει επισημάνει ότι η γρήγορη και βαθιά απελευθέρωση εμπορίου έχει συνδεθεί, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, με μια αυξανόμενη επίπτωση της ένδειας. .

---

²²UNRISD, «States of disarray :the social effects of globalization». Report for the world summit on social development, Geneva, 1995. σελ.25

2.6 Ο.Ο.Σ.Α.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Συνθήκης που υπογράφεται στο Παρίσι στις 14\$ Δεκεμβρίου 1960, και που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Σεπτεμβρίου 1961, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) θα προωθήσει τις πολιτικές που σχεδιάζονται: 1) για να επιτύχει την υψηλότερη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση και ένα αυξανόμενο βιοτικό επίπεδο στις χώρες μέλη, διατηρώντας την οικονομική σταθερότητα, και έτσι για να συμβάλει στην ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας 2) για να συμβάλει στην υγιή οικονομική επέκταση στο μέλος καθώς επίσης και τις χώρες μη μέλη στο στάδιο της οικονομικής ανάπτυξης και 3) για να συμβάλει στην επέκταση του παγκόσμιου εμπορίου σε πολύπλευρη, αμερόληπτη βάση σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις. Αρχικές χώρα του ΟΟΣΑ είναι Αυστρία, Βέλγιο, Καναδάς, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Τουρκία, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Οι ακόλουθες χώρες έγιναν μέλη στη συνέχεια μέσω της προσθήκης στις ημερομηνίες που υποδείχθηκαν εφεξής: Ιαπωνία (28η Απριλίου 1964), Φινλανδία (28η Ιανουαρίου 1969), Αυστραλία (7η Ιουνίου 1971), Νέα Ζηλανδία (29η Μαΐου 1973), Μεξικό (18η Μαΐου 1994), η Τσεχία (21η Δεκεμβρίου 1995), Ουγγαρία (7η Μαΐου 1996), Πολωνία (22η Νοεμβρίου 1996) και Κορέα (12η Δεκεμβρίου 1996). Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συμμετέχει στις εργασίες του ΟΟΣΑ (άρθρο 13 της Συνθήκης του ΟΟΣΑ).

Δευτερευόντως, αποβλέπει στην οικονομική επέκταση σε μη χώρες-μέλη και την αύξηση του διεθνούς εμπορίου. Βέβαια, δεν παρέχει δάνεια και χρηματοδοτήσεις όπως το ΔΝΤ και η ΠΤ, εξαρτώμενα από οικονομικούς, κοινωνικούς ή πολιτικούς όρους, η επιρροή του στα κράτη-μέλη ασκείται με τη μετάδοση των εμπειριών των κρατών, με την υψηλού επιπέδου τεχνική βοήθεια και τη μεταφορά της βέλτιστης πρακτικής, των τακτικών επαφών με υψηλούς αξιωματούχους των κυβερνήσεων και τεχνοκρατικά στελέχη του δημόσιου τομέα. Σημαντικό ρόλο σ' αυτή τη δραστηριότητα παίζουν οι επιστημονικές και τεχνικές αναλύσεις, εκθέσεις κατά θέματα, οι τακτικές συσκέψεις και διασκέψεις των υπουργών των κρατών-μελών κ.ά.

Καθώς ο σκοπός του ΟΟΣΑ είναι πρωτίστως οικονομικός, δηλαδή η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική πολιτική αντιμετωπίστηκε ως κάτι δευτερεύον, ως βοηθητικός συντελεστής της συνολικής οικονομικής προσπάθειας. Ακριβώς όπως το ΔΝΤ και η ΠΤ. Η οικονομική πολιτική έχει προτεραιότητα. Σε αντίθεση όμως μ' αυτούς τους τελευταίους, η συνολική πολιτική του ΟΟΣΑ εμφανίζεται να είναι πιο ισορροπημένη, λαμβάνοντας υπόψη οικονομικούς και κοινωνικούς συσχετισμούς, ακριβώς όπως είναι η πολιτική των περισσότερων ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Ο ΟΟΣΑ «προτιμά να ξεκινά την εργασία του από τις πολιτικές πραγματικότητες των χωρών, να προσπαθεί να εξισορροπεί οικονομικές και κοινωνικές πτυχές και μετά να

επεξεργάζεται τις δημοσιονομικές επιπτώσεις». Ενώ το ΔΝΤ προσεγγίζει τα ζητήματα αποκλειστικά δημοσιονομικά εκκινώντας από τον κρατικό προϋπολογισμό²³.

Κατά τη δεκαετία του '80, ο ΟΟΣΑ προέβη στην περίφημη δημοσίευση **The Crisis of Welfare** (1981). Αυτή ήταν αποτέλεσμα μιας αντίστοιχης Διυπουργικής Συνδιάσκεψης που έλαβε χώρα το 1980, μέσα στο κλίμα ενός προελαύνοντος νεοφιλελευθερισμού στις ΗΠΑ και τη Μ. Βρετανία. Η Συνδιάσκεψη και η δημοσίευση διατύπωσαν ως κεντρική θέση ότι οι κοινωνικές δαπάνες, και κατ' επέκταση το Κράτος Πρόνοιας, πρέπει να θεωρηθούν ως εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη. Η οικονομική και δημοσιονομική κρίση που είχε ξεσπάσει μετά τα δύο πετρελαϊκά σοκ, ταυτίστηκε με τη δήθεν κρίση του Κράτους Πρόνοιας. Η θεραπεία που προτάθηκε ήταν η περικοπή των κοινωνικών δαπανών, η συρρίκνωση των κοινωνικών πολιτικών, η μεταφορά ευθυνών χρηματοδότησης στους πολίτες και εργαζομένους, οι ιδιωτικοποιήσεις Κ.ά. Ακολούθησε σειρά δημοσιεύσεων για διάφορα θέματα κοινωνικής πολιτικής στο ίδιο πνεύμα, όπως Π.χ. για τις συντάξεις, την υγεία (1990), την ανεργία (1993).

Αυτή η ακραία νεοφιλελεύθερη αντιμετώπιση της κοινωνικής πολιτικής μεταβλήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '90. Κάτω από την πίεση της αυξανόμενης ανεργίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, ίσως και υπό την επιρροή των μεγάλων οικονομικών επιδόσεων των χωρών της Ασίας όπου ο κρατικός παρεμβατισμός αναγνωρίστηκε ως καθοριστικός για την ανάπτυξή τους, ο ΟΟΣΑ τάχθηκε υπέρ ενεργών στρατηγικών για την καταπολέμηση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης. Ο ιδεολογικός και στρατηγικός αναπροσανατολισμός διατυπώθηκε με τη δημοσίευση **New Orientations for Social Policy** (1994). Οι κοινωνικές δαπάνες θεωρήθηκαν ως επένδυση για την κοινωνία, αναγνωρίστηκε ο παραγωγικός ρόλος της κοινωνικής πολιτικής στη διατήρηση της πολιτικής και κοινωνικής σταθερότητας και υπογραμμίστηκε η ανάγκη ενός μίγματος δημόσιας και ιδιωτικής ευθύνης για την κάλυψη των διάφορων κοινωνικών αναγκών.

Νέοι προσανατολισμοί στην κοινωνική πολιτική

- Συμβολή στην κοινωνική και οικονομική ευημερία χρησιμοποιώντας τις δημόσιες δαπάνες ως κοινωνική επένδυση
- Συμβιβασμός μεταξύ των στόχων της κοινωνικής πολιτικής και των περιορισμών του κρατικού προϋπολογισμού
- Διαχείριση μίγματος δημόσιας και ιδιωτικής υπευθυνότητας ως προς την παροχή υπηρεσιών και αγαθών
- Ενθάρρυνση και διευκόλυνση της ανάπτυξης του ανθρώπινου παράγοντα μέσω ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης
- Επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

---

²³ Deacon B., *Global Social Policy*. Λονδίνο, sage, 1997, σελ 72

Η θέση για την ανάγκη περικοπής των κοινωνικών δαπανών τροποποιήθηκε καθώς αναγνωρίστηκε η ανάγκη «συμβιβασμού της χρηματοδότησης των κοινωνικών προγραμμάτων με τα υπάρχοντα περιθώρια των κρατικών προϋπολογισμών». Ταυτόχρονα, αναγνωρίστηκε η ανάγκη να διασφαλίζεται ότι τα οικονομικά μέτρα βρίσκονται σε συνάφεια με την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων και τους κοινωνικούς στόχους. Για την αύξηση της απασχόλησης, προτεραιότητα δόθηκε στις ενεργητικές πολιτικές.

Η αναβάθμιση του ανθρώπινου παράγοντα αναγνωρίζεται ως αυτοσκοπός αλλά και ως μέσο για την αύξηση της επίδοσης της οικονομίας. Χωρίς να θυσιάζεται το σύστημα της κοινωνικής προστασίας, τα προγράμματα μεταβίβασης πόρων, παροχών (επιδόματα κ.λ.π.) θα πρέπει να αναδιαρθρωθούν, στην κατεύθυνση ενίσχυσης της αυτοσυντήρησης μέσα από τις αμοιβές που προκύπτουν από εργασία.

Τέλος, για τις εφαρμοζόμενες πολιτικές, ο ΟΟΣΑ τάσσεται υπέρ μιας ισορροπημένης σχέσης της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, των πολιτικών στην αγορά εργασίας και την εκπαίδευση, όπως επίσης και μεταξύ των διάφορων επιπέδων διακυβέρνησης.

Η νέα κοινωνική πολιτική του οργανισμού εκφράστηκε και σε μια σειρά άλλα ζητήματα. Έτσι, Π.χ., στην Έκθεση για την ανεργία, το 1996, άσκησε κριτική στο διευρυμένο χάσμα των μισθών στις ΗΠΑ και Μ. Βρετανία, προτείνοντας την καθιέρωση ελάχιστου ημερομίσθιου, ενώ το 1997 απέσυρε τη θέση του ότι τα συνδικάτα ευθύνονται για την ανεργία. Τη στροφή του οργανισμού σε παρεμβατικές, ρεφορμιστικές θέσεις, πολλοί συγγραφείς δεν δίστασαν να την εντάξουν στις κοινωνικές πολιτικές τύπου Μπίσμαρκ, καθώς δίνει προτεραιότητα στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής²⁴.

Η αλλαγή αυτή της στάσης του οργανισμού οφείλεται στη μεγαλύτερη πολιτική αυτονομία που διαθέτει ο ΟΟΣΑ απέναντι των ΗΠΑ, την επιστημονική αυτοτέλεια ορισμένων τμημάτων και ερευνητικών του κέντρων. Κυρίως όμως τονίζεται η αντίστροφη επιρροή που ασκούν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και οι εκπρόσωποί τους στον ΟΟΣΑ και που απηχεί την ευρωπαϊκή πραγματικότητα²⁵. Η έδρα του οργανισμού στο Παρίσι καθώς και το δικαίωμα ψήφου των κυβερνήσεων δεν παίζουν μικρότερο ρόλο σ' αυτή τη διαδικασία αλληλεπίδρασης.

Ο νέος παρεμβατισμός που χαρακτηρίζει την πολιτική του οργανισμού είναι επομένως ευρωπαϊκοκεντρικός, πηγάζει από το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, καθώς υιοθετεί τη σύνθεση των πολιτικών και δέχεται τη στενή σύνδεση μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών. Ακολουθώς παρουσιάζουμε δύο ειδικές πολιτικές του ΟΟΣΑ για την αγορά εργασίας και τις συντάξεις, όπου εξειδικεύεται η ρεφορμιστική πολιτική του.

Η αύξηση της ανεργίας, της φτώχειας και η εμφάνιση των φαινομένων του κοινωνικού αποκλεισμού και της μακροχρόνιας ανεργίας, προκάλεσαν το 1994 την

²⁴ Burden T., *Social Policy and Welfare*. Λονδίνο, Pluto press, 1998, σελ218

²⁵ Deacon B., *Global Social Policy*. Λονδίνο, sage, 1997, σελ72

εκπόνηση μιας Έρευνας για την απασχόληση , με βάση την οποία διατυπώθηκε ακολούθως η Στρατηγική του ΟΟΣΑ για την απασχόληση .

2.6.1. Η στρατηγική του ΟΟΣΑ για την απασχόληση

1) Μακροοικονομικό περιβάλλον

- Διαμόρφωση μιας μακροοικονομικής πολιτικής που θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη και ταυτόχρονα, σε συνδυασμό με κατάλληλες διαρθρωτικές πολιτικές, θα την καθιστά βιώσιμη και μη πληθωριστική

Αναφέρονται στην **Αγορά Εργασίας**, οι ακόλουθες μεταρρυθμίσεις:

- Αύξηση της ευελιξίας του χρόνου εργασίας, με τη συμφωνία εργαζομένων και εργοδοτών, σε εθελοντική βάση

Η πρόταση αυτή στηρίζεται στη θέση ότι η μεγαλύτερη ευελιξία του χρόνου εργασίας συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικότητας με δύο τρόπους: α) επιτρέπει την πιο εντατική χρήση του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και β) αυξάνει την ένταση της εργασίας σε περιόδους με εκτεταμένες δραστηριότητες.

Επιπροσθέτως, αυξάνει τις δυνατότητες απασχόλησης συγκεκριμένων ομάδων του εργατικού δυναμικού, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, καθώς και το γενικότερο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας, αφού οι ώρες εργασίας μοιράζονται σε περισσότερα άτομα.

- Ευέλικτη διαμόρφωση των μισθών και του κόστους εργασίας, με την άρση των περιορισμών οι οποίοι εμποδίζουν τους μισθούς να αντικατοπτρίζουν τις τοπικές συνθήκες και το επίπεδο των ατομικών δεξιοτήτων, κυρίως των νεότερων εργαζομένων

Σύμφωνα με τη μελέτη του ΟΟΣΑ για την απασχόληση, η ευέλικτη διαμόρφωση του επιπέδου των μισθών αποτελεί σημαντικό παράγοντα μείωσης της ανεργίας. Αυτό συμβαίνει γιατί η ευελιξία των μισθών επιταχύνει την προσαρμογή των πραγματικών μισθών στις συνθήκες και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Επιπροσθέτως, συμβάλλει στην εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας σε διεπιχειρησιακό, διατομεακό και διαπεριφερειακό επίπεδο.

Στα πλαίσια αυτά, προτείνονται μια σειρά μέτρων άμεσης και έμμεσης παρέμβασης του κράτους στη βάση της τριμερούς διαδικασίας διαπραγμάτευσης και ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων. Οι κύριοι άξονες της παρέμβασης αφορούν:

- στη διαμόρφωση των φορολογικών επιβαρύνσεων και των μεταβιβαστικών πληρωμών,
- στη ρύθμιση της νομοθετικής προστασίας της απασχόλησης και των εργασιακών σχέσεων,
- στη θέσπιση κατώτατων ορίων των μισθών,
- στην άμεση συμμετοχή του κράτους στις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

Τα προτεινόμενα μέτρα μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνουν:

α) την αποκέντρωση των διαπραγματεύσεων για τη ρύθμιση του ύψους των μισθών,

β) την κατάργηση της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής τους,

γ) τη διαμόρφωση των μισθών ανάλογα με τις δεξιότητες των εργαζομένων,

δ) τη θέσπιση ρητρών για τις περιπτώσεις όπου οι επιχειρήσεις, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, μπορούν μετά από διαπραγμάτευση με το προσωπικό τους να καθορίσουν μισθούς κάτω από το προβλεπόμενο στις συλλογικές συμβάσεις ελάχιστο όριο.

- Μεταρρύθμιση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας οι οποίες εμποδίζουν την επέκταση της απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα

Η μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας σε σχέση με το καθεστώς προσλήψεων και απολύσεων αποσκοπεί στη διαμόρφωση ενός εξισορροπητικού θεσμικού πλαισίου μεταξύ δύο αντίρροπων τάσεων. Από τη μία πλευρά, της εξασφάλισης των δικαιωμάτων των εργαζομένων, της μείωσης του κόστους σύναψης των συμβάσεων εργασίας με την υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων και της διαμόρφωσης του αναγκαίου και κατάλληλου ανθρώπινου κεφαλαίου. Από την άλλη, της επιφύλαξης των επιχειρήσεων και της τήρησης αμυντικής στάσης ως προς την απόλυση και την πρόσληψη προσωπικού, λόγω των περιορισμών που τίθενται από τη νομοθεσία.

- Έμφαση στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και ενδυνάμωση της αποτελεσματικότητάς τους

Η εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας και η ενδυνάμωσή τους σε σχέση με τις παραδοσιακές μορφές επιδοματικής προστασίας, θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των λειτουργιών κατανομής του εργατικού δυναμικού μέσα από προγράμματα τα οποία περιλαμβάνουν:

α) παροχή βοήθειας, από τους δημόσιους φορείς απασχόλησης, για την εύρεση εργασίας,

β) προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης,

γ) οικονομική υποστήριξη για την ανάληψη επιχειρηματικών

δραστηριοτήτων,

δ) επιχορήγηση επιχειρήσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αντιμετώπιση των προβλημάτων ευπαθών ομάδων του εργατικού δυναμικού, όπως μακροχρόνια άνεργοι, οι νέοι και οι γυναίκες, καθώς επίσης και συγκεκριμένων περιφερειών με αυξημένα ποσοστά ανεργίας.

Για την επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας των μηχανισμών εύρεσης εργασίας και τοποθέτησης προτείνεται, στην περίπτωση που οι δημόσιοι φορείς αδυνατούν να ανταπεξέλθουν πλήρως, η συνεργασία τους με αντίστοιχους ιδιωτικούς φορείς.

- Μεταρρύθμιση των συστημάτων ασφάλισης κατά της ανεργίας καθώς και των διασυνδέσεών τους με τα φορολογικά συστήματα έτσι ώστε ο θεμελιώδης κοινωνικός στόχος της ισότητας να επιτυγχάνεται με τρόπους οι οποίοι έρχονται σε όσο το δυνατόν λιγότερη σύγκρουση με την αποδοτική λειτουργία των αγορών εργασίας

Αυτός ο στόχος περιλαμβάνει μια δέσμη πολιτικών οι οποίες αποσκοπούν:

α) στη μείωση της διάρκειας και του ποσοστού αναπλήρωσης των επιδομάτων ανεργίας,

β) στη σύνδεση των προϋποθέσεων παροχής με την ετοιμότητα των ανέργων να αναλάβουν εργασία, την προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία και τη συμμετοχή σε προγράμματα επανεκπαίδευσης και

γ) στη μείωση ή κατάργηση της πρόωρης συνταξιοδότησης και τη σύνδεση των επιδομάτων αναπηρίας με ορισμένες προϋποθέσεις.

Η σκοπιμότητα μείωσης των επιδομάτων ανεργίας δικαιολογείται με το επιχείρημα ότι δεν πρέπει να αποτελούν αντί κίνητρο για την πρόθεση ανάληψης εργασίας, το οποίο λειτουργεί ως μοχλός πίεσης για αυξήσεις των μισθών. Με βάση το ίδιο σκεπτικό, υποστηρίζεται ότι ο περιορισμός των σχημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης και των επιδομάτων αναπηρίας θα μειώσει τα κίνητρα για πρόωρη απόσυρση από την αγορά εργασίας και για παρατεταμένες περιόδους απουσίας από την εργασία.

Ταυτόχρονα προτείνεται, όταν αυτό είναι εφικτό, η μείωση των επιβαρύνσεων της εργασίας λόγω φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών, δεδομένου ότι επιδρούν στην απόφαση του εργατικού δυναμικού για προσφορά και των επιχειρήσεων για ζήτηση εργασίας. Η υψηλή φορολόγηση της εργασίας μειώνει την προσφορά, αυξάνει το κόστος και προκαλεί αντίστροφα αποτελέσματα στην αγορά εργασίας.

Σ' αυτά τα πλαίσια αναπτύχθηκαν δύο άξονες πολιτικών που αποτελούν σημαντική συνιστώσα της στρατηγικής του ΟΟΣΑ και εμπνέονται από το αγγλοσαξονικό παραγωγιστικό μοντέλο κοινωνικής πολιτικής: α) η επιδότηση χαμηλόμισθων εργαζομένων και β) η στροφή από την επιδότηση της ανεργίας στην επιδότηση της απασχόλησης. Σε σχέση με την πρώτη πολιτική, διαπιστώνεται ότι τα τελευταία χρόνια, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, αναπτύσσονται πολιτικές επιδότησης των χαμηλόμισθων εργαζομένων σε πολλές χώρες του κόσμου. Οι πολιτικές αυτές λαμβάνουν τη μορφή της μείωσης του κόστους των εργοδοτών που απασχολούν χαμηλόμισθους και της αύξησης του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων. Η συμβολή τους εστιάζεται στη μέσο-βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση των καταστάσεων που οδηγούν σε αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, αυξάνουν τον κίνδυνο της ανεργίας και μειώνουν το εισόδημα των εργαζομένων. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι οδηγούν σε αύξηση της απασχόλησης και του εισοδήματος των εργαζομένων χαμηλής παραγωγικότητας, με αποτέλεσμα την αποφυγή εμφάνισης φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού και δημιουργίας μιας υπό-τάξης. Σε σχέση με τη δεύτερη πολιτική, τονίζεται η ανάγκη επαγγελματικής

ένταξης των ανέργων με τη στροφή από την επιδοματική πρόνοια (welfare) στην επιδότηση της εργασίας (workfare).

Η Στρατηγική για την Απασχόληση του ΟΟΣΑ, που σκιαγραφήθηκε παραπάνω, υποδηλώνει τη μετάβαση από τις παραδοσιακές παθητικές μορφές κοινωνικής προστασίας, οι οποίες βασίζονται στην παροχή επιδομάτων, σε ενεργητικές μορφές διασφάλισης εισοδήματος μέσω της απασχόλησης. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, το δικαίωμα στην παροχή βοήθειας εξασφαλίζεται μέσα από την απασχόληση του ατόμου. Στη λογική αυτή εντάσσονται προγράμματα που παρέχουν στους ανέργους δυνατότητες επιλογής μεταξύ της απασχόλησης σε κοινοτικές εργασίες, στον ιδιωτικό τομέα ή της παρακολούθησης προγραμμάτων κατάρτισης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε ομάδες υψηλού κινδύνου όπως οι νέοι, οι εθνικές μειονότητες και οι μακροχρόνια άνεργοι.

Η δεύτερη κατεύθυνση της Στρατηγικής για την Απασχόληση επικεντρώνεται στην **Εκπαίδευση και Κατάρτιση**. Η διαπίστωση ότι οι ικανότητες και οι δεξιότητες αποτελούν σημαντικούς παραμέτρους της παραγωγικής δραστηριότητας και συνεπώς της αγοράς εργασίας, οδήγησε τον ΟΟΣΑ στο να δώσει έμφαση στην εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού. Γι' αυτό θεωρήθηκε αναγκαία η βελτίωση των δομών εκπαίδευσης και κατάρτισης ως μηχανισμών επένδυσης στο ανθρώπινο κεφάλαιο.

- Βελτίωση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού μέσω εκτεταμένων αλλαγών στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η προσαρμογή των εθνικών οικονομιών στις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης προϋποθέτει τη «διά βίου εκπαίδευση» όλου του εργατικού δυναμικού. Έτσι, προτείνονται κατευθύνσεις πολιτικής σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, οι οποίες αποβλέπουν:

α) Υποχρεωτική εκπαίδευση:

- στην επιμήκυνση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης
- στη βελτίωση της ποιότητας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού όπως μειονότητες, μετανάστες κ.λπ.
- στην ανάπτυξη καλύτερων προγραμμάτων σπουδών.

β) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση:

- βελτίωση της ποιότητας και επέκταση της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

- μείωση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν την εκπαιδευτική διαδικασία

- σύνδεση της γενικής και της επαγγελματικής εκπαίδευσης
- ενθάρρυνση της μετάβασης προς πιο ομοιογενή εθνικά πρότυπα προσόντων
- βελτίωση της διασύνδεσης της επαγγελματικής με την ανώτερη εκπαίδευση.

γ) Τριτοβάθμια εκπαίδευση:

- σύνδεση του προσανατολισμού των προγραμμάτων των πανεπιστημίων και των αναγκών των επιχειρήσεων

- μείωση της υπερβολικά μεγάλης χρονικής διάρκειας των πανεπιστημιακών σπουδών όπου αυτή υφίσταται
- αύξηση της οικονομικής επιβάρυνσης των ατόμων που φοιτούν στα πανεπιστήμια.

Η τρίτη κατεύθυνση της Στρατηγικής του ΟΟΣΑ για την Απασχόληση εστιάζεται στο **Επιχειρηματικό Περιβάλλον** και κυρίως σε τρεις διαστάσεις οι οποίες το επηρεάζουν και είναι οι ακόλουθες:

-Αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά προϊόντων, με σκοπό τη μείωση των μονοπωλιακών τάσεων και τη συμβολή στην ανάπτυξη μιας πιο καινοτομικής και δυναμικής οικονομίας.

Η ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών υποστηρίζεται ότι βελτιώνει την αποδοτικότητα της οικονομίας καθώς και τις συνθήκες και την απόδοση της αγοράς εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται γιατί ο ανταγωνισμός ανακατανέμει το εργατικό δυναμικό από τους μη αποδοτικούς στους πιο αποδοτικούς τομείς παραγωγής. Με βάση αυτή την υπόθεση εργασίας, προτείνονται μέτρα όπως:

- α) η έκθεση σε πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον και η ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων,
- β) η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου προστασίας του ανταγωνισμού,
- γ) ο περιορισμός των φραγμών στο εξωτερικό εμπόριο με τη μείωση των δασμών
- δ) η άρση των ρυθμίσεων και των περιορισμών εισόδου σε συγκεκριμένα επαγγέλματα όπως οι δικηγόροι.

-Αύξηση της δημιουργίας και διάχυσης της τεχνογνωσίας, μέσω της βελτίωσης των αναγκαίων για την ανάπτυξη της πλαισίων

Η τεχνολογική πρόοδος, σύμφωνα με τη μελέτη του ΟΟΣΑ, συνδέεται με τη δημιουργία πρόσθετων θέσεων απασχόλησης καθώς οι ανάγκες σε νέες ειδικότητες είναι μεγαλύτερες από τις ειδικότητες που απαξιούνται και καταργούνται. Το τελικό αποτέλεσμα εξαρτάται από τη δυνατότητα μεταφοράς πόρων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού, καθώς επίσης και από την ύπαρξη διόδων διάχυσης της καινοτομίας.

Οι άξονες πολιτικής προς την κατεύθυνση αυτή αφορούν:

- α) Στην πραγμάτωση των ωφελειών παραγωγικότητας από την τεχνολογική αλλαγή
  - αύξηση της ευελιξίας στις δομές έρευνας και ενδυνάμωση της συνεργασίας πανεπιστημίων και επιχειρήσεων
  - επαρκής χρηματοδότηση της ερευνητικής δραστηριότητας
  - άρση των εμποδίων στην ανάπτυξη αγοραίων μηχανισμών για τη χρηματοδότηση της καινοτομίας

- ενθάρρυνση του ανταγωνισμού στην αγορά προϊόντων με σκοπό την ανάπτυξη των μηχανισμών διάχυσης της τεχνολογίας.

β) Στη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών έτσι ώστε η τεχνολογική πρόοδος να συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης

- μείωση των ανισορροπιών στην προσφορά και ζήτηση δεξιοτήτων και βελτίωση του πλαισίου υιοθέτησης νέων οργανωτικών πρακτικών από τις επιχειρήσεις

- διευκόλυνση της ανάπτυξης επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν νέα τεχνολογία
- προαγωγή νέων αναπτυξιακών τομέων με την ενίσχυση ευέλικτων τεχνολογικών καινοτομιών.

γ) Στην ενδυνάμωση της αποδοτικότητας και των θετικών επιπτώσεων της καινοτομίας και της διάχυσης της τεχνολογίας

- βελτίωση των τεχνικών και των θεσμών αξιολόγησης
- ανάπτυξη της συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
- ανάπτυξη της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας.

δ) Στην ενσωμάτωση των πολιτικών διάχυσης της καινοτομίας και της τεχνολογίας στο ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής

- καλύτερος συντονισμός με τη μακροοικονομική πολιτική, τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά προϊόντων, εργασίας και χρήματος και το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης

- περισσότερο ανοικτές θύρες στη διεθνή ροή αγαθών, ατόμων και ιδεών, σε συνδυασμό με την εφαρμογή πολιτικών αύξησης της απορροφητικής ικανότητας των εγχώριων οικονομιών

- βελτίωση του διυπουργικού συντονισμού για την εξασφάλιση συνέχειας και αξιοπιστίας στη διαμόρφωση πολιτικής.

-Καλλιέργεια ενός επιχειρηματικού κλίματος, με την εξάλειψη των εμποδίων και των περιορισμών που τίθενται στη δημιουργία και επέκταση των επιχειρήσεων.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα συνήθως συνδέεται με την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Θεωρείται σημαντικός παράγοντας προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης δεδομένου ότι επιτυγχάνει την κατανομή των πόρων στις πιο οικονομικά αποδοτικές δραστηριότητες. Η δημόσια πολιτική μπορεί να τονώσει την επιχειρηματική δραστηριότητα με τρεις τρόπους: α) τη χρηματοδοτική υποστήριξη, β) την παροχή πληροφόρησης, εκπαίδευσης και συμβουλών στους επιχειρηματίες και γ) τη διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που διέπει την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας, έτσι ώστε να μην αποτελεί τροχοπέδη

2.6.2. Κοινωνική Ασφάλιση

Η πολιτική του ΟΟΣΑ για την Κοινωνική Ασφάλιση αναπτύχθηκε παράλληλα με τη Στρατηγική για την Απασχόληση, αλλά διατυπώθηκε αργότερα. Αφετηρία της, όπως και στην περίπτωση της ΠΤ, είναι οι δημογραφικές εξελίξεις. Η ρεαλιστική όμως εκτίμηση της υπάρχουσας πραγματικότητας στις χώρες της Ευρώπης προσανατόλισε τις προτάσεις του στη μεταρρύθμιση και όχι στην ανατροπή του υπάρχοντος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Η μεταρρύθμιση των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων έχει γίνει ένα βασικό ζήτημα πολιτικής σε πολλές χώρες. Επειδή οι συμβατικές προσεγγίσεις στα εισοδηματικά σχέδια αποχώρησης ενός δημόσια χρηματοδότηση κατά ένα μεγάλο μέρος αποδεικνύονται πολιτικά και οικονομικά ασύμφορα, έχει εστιαστεί η προσοχή στην επιλογή μιας μερικής μετατόπισης προς τις χρηματοδοτημένες παροχές. Οι επόμενες γενεές των συνταξιούχων και των εργαζομένων μπορεί να βρεθούν κάτω από ιδιωτικά χρηματοδοτούμενο συνταξιοδοτικό καθεστώς και αυτό θα αποτελεί ένα τεράστιο, κρυμμένο δημόσιο χρέος. Οι περισσότερες χώρες διαπιστώνουν ότι το ζεπλήρωμα του χρέους αυτού και η επιστροφή στη πρότερη κατάσταση των «χρυσών δεκαετιών» για την κοινωνική πολιτική, βρίσκονται πέρα από τις πολιτικές, οικονομικές και φορολογικές ικανότητές τους.

Η μεταρρύθμιση των δημόσιων συνταξιοδοτικών συστημάτων έχει προσελκύσει τη συζήτηση για πολλά έτη. Οι αυξανόμενες αντιλήψεις για τα αρνητικά αποτελέσματα των δημοσιονομικών δυσαναλογιών και των υψηλών ποσοστών συμβολής στην οικονομική επίδοση έχουν εντείνει την ανάγκη να μεταρρυθμιστούν αυτά τα μεγάλα προγράμματα δημόσιων δαπανών, όχι μόνο στις βιομηχανικές χώρες, αλλά και σε πολλές χώρες μέσου και χαμηλού εισοδήματος στην Ανατολική Ευρώπη και τη λατινική Αμερική. Κατά συνέπεια, οι αλλαγές που απαιτούνται :

1) μια μεταρρύθμιση του δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος, που μειώνει το κόστος.

2) ένας επανασχεδιασμός των βασικών χαρακτηριστικών του συστήματος που παραμένει όμως δημόσιο, ελαχιστοποιώντας όμως τυχόν διαστρεβλώσεις στους παράγοντες τις αγοράς.

3) ένα σχέδιο με συγκεκριμένη μορφή, το συγχρονισμό και τις φορολογικές ροές που περιλαμβάνονται για να καταστήσει το χρέος εξαλήψιμο.

4) ένας προσεκτικός υπολογισμός των αποζημιώσεων που θα δίνονται σε μεμονωμένους εργαζομένους που παράλληλα να είναι και αποδοτικό.

Οι επιτακτικοί, πιο εγγύτατοι λόγοι για την πρόωρη και μόνιμη μεταρρύθμιση των δημόσιων χρηματοδοτούμενων εισοδηματικών σχεδίων αποχώρησης είναι επίσης γνωστά : ο πληθυσμός που γερνά λόγω των χαμηλών ποσοστών γονιμότητας και την περαιτέρω αυξανόμενη υπολογιζόμενη διάρκεια ζωής, ωρίμανση συστημάτων σε πολλές χώρες. Η τάση αυτή, σε συνδυασμό με τις αλλαγές που έλαβαν χώρα στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες καθόρισαν ευνοϊκότερες και

ελαστικότερες διατάξεις ως προς τη θεμελίωση δικαιώματος παροχής, ενοχοποιήθηκαν για το υπερβολικό βάρος της κοινωνικής ασφάλισης στους δημόσιους προϋπολογισμούς. τα αποτελέσματα των προηγούμενων πολιτικών αποφάσεων σχετικά με την κάλυψη και επίπεδα τα οφελών. Επίσης οι πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην αγοράς εργασίας, τα υψηλών ποσοστά συμβολής και των ανεπαρκείς συνδέσεις μεταξύ των συνεισφορών και των οφελών και τα αρνητικά αποτελέσματα στην ιδιωτική και εθνική αποταμίευση, που προκύπτει ενδεχομένως από το χωρίς χρηματοδότηση χαρακτήρα των συστημάτων και βεβαίως από τον αντίκτυπο στη δημόσια αποταμίευση των δημοσιονομικών δυσαναλογιών που παράγουν.

Τα συμβατικά μέτρα για να επανορθωθούν οι φορολογικές συνέπειες ενός δημόσια χρηματοδοτούμενου συνταξιοδοτικού καθεστώτος έχουν σοβαρούς περιορισμούς:

- Μείωση στα εισοδήματα μέσω των υψηλότερων ποσοστών συμβολής ή των φόρων. Ο αυξανόμενος διεθνής φορολογικός ανταγωνισμός και τα στατικά καθώς επίσης και δυναμικά υπερβολικά φορτία από μια τέτοια πολιτική αποκλείουν κατά ένα μεγάλο μέρος ένα δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα .

- Χαμήλωμα άλλων δημόσιων δαπανών όπως η εκπαίδευση ή η υπεράσπιση. Μια τέτοια κίνηση θα απαιτούσε για τις ΗΠΑ την κατάργηση όλων των αμυντικών τις δαπανών και για την Ιαπωνία την μείωση των αμυντικών δαπανών και της παιδείας.

- Αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης. Μια αύξηση μέχρι 5 έτη θα καθυστερούσε, κατά προσέγγιση, τη δημοσιονομική δυσαναλογία κατά τη διάρκεια των επόμενων 40 ετών σε πολλές χώρες. Στις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις ακόμη και τα μέτρια βήματα για τη τυποποιημένη ηλικία συνταξιοδότησης ή να σφίξουν τα κριτήρια επιλεξιμότητας για να αυξήσουν την αποτελεσματική ηλικία συνταξιοδότησης έχουν αποδειχθεί εξαιρετικά δύσκολα πολιτικά .

- Κατάργηση των οφελών των συνταξιούχο μέσω των χαμηλότερων αρχικών συνταξιοδοτικών οφελών, υψηλότερη φορολόγηση ή ενίσχυση της εξέτασης των πηγών. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στις δυτικοευρωπαϊκές και άλλες χώρες εφάρμοσαν μερικά ή όλα αυτά τα μέτρα, αλλά είναι δύσκολο να βάλουν τα συνταξιοδοτικά καθεστώτα σε ένα υγιές, μακροπρόθεσμο οικονομικό σχέδιο.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι κατά πόσο είναι δυνατή η διατήρηση της ευημερίας σε μια κοινωνία που γερνάει. Τέθηκαν ζητήματα που αφορούν στη χρηματοδότηση των όλο ένα αυξανόμενων αναγκών των ηλικιωμένων, στην αύξηση της οικονομικής ευημερίας και της παραγωγικότητας και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, αποφεύγοντας τη διάρρηξη του διαγενεακού κοινωνικού συμβολαίου.

Σημαντικοί επιβαρυντικοί παράγοντες της κατάστασης θεωρήθηκαν η μείωση της ηλικίας συνταξιοδότησης, η θεσμοθέτηση μέτρων διευκόλυνσης της πρόωρης συνταξιοδότησης και η ελαστικότητα των διατάξεων για την παροχή συντάξεων,

επιδομάτων ανεργίας και επιδομάτων ανικανότητας. Στα πλαίσια αυτά, ο ΟΟΣΑ εκπόνησε μια μελέτη με τον τίτλο **Maintaining Prosperity in an Ageing Society** (1998), στην έκθεση αυτή τονίσθηκε η ανάγκη για αλλαγή στο συνταξιοδοτικό σύστημα των χωρών του ΟΟΣΑ. Οι αλλαγές αυτές κρίνονταν αναγκαίες για να διασφαλίσουν τη σταθερότητα του συστήματος συνταξιοδότησης και να διασφαλίσουν το επίπεδο ζωής και στις επόμενες γενεές.

Διατυπωνόταν στην έκθεση οι κατευθυντήριες αξόνες που θα έπρεπε να διέπουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης. Οι άξονες αυτοί παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις αναμένεται να επιφέρουν:

- α) συγκράτηση του ρυθμού αύξησης των δαπανών για συντάξεις και υγεία,
- β) επιβράδυνση ή και αναστροφή των τάσεων πρόωρης συνταξιοδότησης,
- γ) παραγωγικότερη επένδυση των ιδιωτικών αποταμιεύσεων,
- δ) μεγαλύτερες δυνατότητες ατομικών επιλογών σε ζητήματα όπως η απόφαση συνταξιοδότησης,
- ε) επαναπροσανατολισμό των δημόσιων πολιτικών, για παράδειγμα, υγείας, απασχόλησης και φροντίδας, με σκοπό την καλύτερη υποστήριξη των ατόμων καθώς γερνούν και την παράταση της παραγωγικής οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Ειδικότερα, προτείνονται οι ακόλουθες επτά παρεμβάσεις:

Βασικές κατευθυντήριες αρχές για τη μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στις χώρες του ΟΟΣΑ

- i. Μεταρρύθμιση των δημόσιων συστημάτων συνταξιοδότησης, φορολογίας και μεταβιβαστικών πληρωμών έτσι ώστε να αρθούν τα οικονομικά κίνητρα που ωθούν στην πρόωρη συνταξιοδότηση.

Στα πλαίσια αυτής της αρχής, επιδιώκεται η άρση των κινήτρων πρόωρης συνταξιοδότησης και η αύξηση της μέσης ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης έτσι ώστε να παραταθεί η περίοδος καταβολής εισφορών και να μειωθεί η αντίστοιχη περίοδος παροχής σύνταξης.

- ii. Σειρά μεταρρυθμίσεων οι οποίες να εξασφαλίσουν περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης στους ηλικιωμένους εργαζόμενους καθώς και προγράμματα κατάρτισης για την απόκτηση των αναγκαίων δεξιοτήτων.

Τονίζεται η αναγκαιότητα επένδυσης στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων για την παράταση της κοινωνικά και οικονομικά παραγωγικής ζωής των ηλικιωμένων. Μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

- πρόσβαση στη διά βίου μάθηση
- αύξηση της πληροφόρησης στην αγορά εργασίας
- άρση των διακρίσεων κατά των ηλικιωμένων εργαζομένων
- εφαρμογή των προτάσεων της Στρατηγικής για την Απασχόληση του ΟΟΣΑ.
- κατάργηση προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης.

- iii. Επίτευξη χρηματοοικονομικής ισορροπίας και μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων, με πιθανή μείωση των συντάξεων και αύξηση των εισφορών.

Η αρχή αυτή αποτελεί προτεραιότητα κυρίως σε χώρες με έντονα στατικά αναδιανεμητικά κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα, υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης και υψηλά επίπεδα δαπανών υγείας. Βασικοί τομείς παρέμβασης αποτελούν:

- η συγκράτηση των δαπανών υγείας και
- η μεταρρύθμιση των συστημάτων συνταξιοδότησης.

- iv. Το συνταξιοδοτικό εισόδημα να παρέχεται από ένα μίγμα φορολογίας και μεταβιβαστικών πληρωμών, κεφαλαιοποιητικών συστημάτων και ιδιωτικών αποταμιεύσεων και εισοδημάτων, με σκοπό τη διασπορά του κινδύνου, την επίτευξη καλύτερης ισορροπίας στις επιβαρύνσεις μεταξύ των γενεών και την παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας ως προς τη λήψη αποφάσεων για συνταξιοδότηση

Η αύξηση των δημόσιων δαπανών για συντάξεις γίνεται προσπάθεια να συγκρατηθεί με μεθόδους όπως η εισαγωγή ιδιωτικών κεφαλαιοποιητικών σχημάτων και η ανάπτυξη συνταξιοδοτικών συστημάτων με πολλούς πυλώνες. Τα προτεινόμενα μέτρα, μεταξύ άλλων, αφορούν:

- στην αύξηση των κεφαλαιοποιητικών στοιχείων στα στατικά διανεμητικά συστήματα

- στην αναπλήρωση του εισοδήματος από σύνταξη σε ποσοστό 60%

- στην υποχρεωτικότητα των συστημάτων που οι συντάξεις σχετίζονται με το εισόδημα

- στη διασύνδεση του ύψους των παροχών με τις εισφορές - στη διαφύλαξη της αξιοπιστίας των ιδιωτικών συνταξιοδοτικών σχημάτων με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου ρύθμισης κι η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των ασφαλισμένων

- στην ενθάρρυνση της χρησιμοποίησης και άλλων πηγών εισοδήματος όπως η ιδιωτική αποταμίευση, ενοίκια κ.λπ.

- v. Στην υγεία και τη μακροχρόνια φροντίδα να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη σχέση κόστους και αποτελεσματικότητας. Οι ιατρικές δαπάνες και η έρευνα πρέπει να κατευθυνθούν προς οδούς οι οποίες μειώνουν τη φυσική εξάρτηση, ενώ θα πρέπει να αναπτυχθούν και πολιτικές για την παροχή φροντίδας στους αδύναμους ηλικιωμένους.

Στόχος είναι η συγκράτηση του κόστους και των δαπανών υγείας με παρεμβάσεις όπως:

- αλλαγή του τρόπου αποζημίωσης των προμηθευτών έτσι ώστε να υιοθετήσουν συμπεριφορές πιο αποτελεσματικές σε σχέση με το κόστος, Π.χ. προοπτική χρηματοδότησης, θέσπιση του γενικού γιατρού ως πυλώρου του συστήματος υγείας κ.λ.π.

- επικέντρωση της έρευνας και της τεχνολογίας στην αντιμετώπιση καταστάσεων που επιφέρουν εξάρτηση, Π.χ. αρθρίτιδα

- έμφαση στις πολιτικές πρόληψης
- εφαρμογή μεθόδων οικονομικής αξιολόγησης των παρεμβάσεων.

Σε σχέση με τη μακροχρόνια φροντίδα προτείνεται:

- η εναρμόνιση της μακροχρόνιας φροντίδας με τη μεταρρυθμίσει στον τομέα της υγείας
  - η ενθάρρυνση ενός συστήματος παροχής υπηρεσιών πολλαπλών πυλώνων, με έμφαση στις υποστηρικτικές υπηρεσίες και υποδομές
  - η διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κατ' οίκον και ιδρύματα.
- vi. Ανάπτυξη κεφαλαιοποιητικών συνταξιοδοτικών συστημάτων σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου και αποτελεσματικού ρυθμιστικού πλαισίου των χρηματοοικονομικών αγορών.

Η ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών αγορών αποβλέπει στην αποδοτικότερη επένδυση των ιδιωτικών αποταμιεύσεων για την κάλυψη των αναγκών του γήρατος

Ειδικότερα:

- ανάπτυξη επαρκούς ρυθμιστικού και ελεγκτικού πλαισίου για τα συνταξιοδοτικά σχήματα
  - ανάπτυξη νέων αγορών και χρηματοοικονομικών οργάνων
  - καλύτερη παρακολούθηση της συμπεριφοράς των συνταξιοδοτικών κεφαλαίων στη χρηματοοικονομική αγορά
  - συνέπεια των διάφορων πολιτικών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο
- vii. Διαμόρφωση στρατηγικών πλαισίων σε εθνικό επίπεδο, για την εναρμόνιση των παραπάνω μεταρρυθμίσεων (συμπεριλαμβανομένου και ενός χρονοδιαγράμματος εφαρμογής), και οικοδόμηση της αναγκαίας κατανόησης και υποστήριξης του κοινού Η ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών αγορών αποβλέπει στην αποδοτικότερη επένδυση των ιδιωτικών αποταμιεύσεων για την κάλυψη των αναγκών γήρατος.

Ειδικότερα:

- ανάπτυξη επαρκούς ρυθμιστικού και ελεγκτικού πλαισίου για τα συνταξιοδοτικά σχήματα
- διαμόρφωση επαρκών κανονισμών που να διέπουν τις επενδύσεις των συνταξιοδοτικών κεφαλαίων
- ανάπτυξη νέων αγορών και χρηματοοικονομικών οργάνων

Κρίνοντας συνολικά την κοινωνική πολιτική του ΟΟΣΑ σήμερα διαπιστώνουμε ότι κυριαρχεί ένα μίγμα μεθόδων και πολιτικών που εκφράζει την ευρύτητα των αναζητήσεων. Στο θέμα της αγοράς εργασίας και των εργασιακών σχέσεων υιοθετείται η πλήρης απορρύθμιση και ελαστικοποίηση τους. Για την απασχόληση προτείνεται ένας νέος παρεμβατισμός υπέρ ενεργητικών μέτρων και επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό. Τέλος, στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης ουσιαστικά επιδοκιμάζονται τα υπάρχοντα κρατικά διανεμητικά συστήματα τύπου Μπίσμαρκ και υποδεικνύονται τρόποι εξασφάλισης της βιωσιμότητάς τους, μέσα από την αύξηση των ορίων ηλικίας και της μείωσης των συντάξεων περίπου στο 60%. Κεφαλαιοποιητικά και ιδιωτικά συνταξιοδοτικά προγράμματα προτείνονται σε επικουρική βάση, έτσι ώστε να οικοδομηθεί τελικά ένα πολυεπίπεδο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης συγκροτούμενο από τρεις πυλώνες: κρατικές, επαγγελματικές

και ιδιωτικές συντάξεις. Αυτή η προσέγγιση διαφοροποιεί ουσιαστικά τον ΟΟΣΑ από την Παγκόσμια Τράπεζα και επιβεβαιώνει το ρεφορμιστικό-παρεμβατικό χαρακτήρα της πολιτικής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Εισαγωγή

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται από πολλές απόψεις, αλλά η κύρια ιδέα είναι η προοδευτική ολοκλήρωση των οικονομιών και των κοινωνιών. Οδηγείται από τις νέες τεχνολογίες, τις νέες οικονομικές σχέσεις και τις εθνικές και διεθνείς πολιτικές, στη διαδικασία της παίρνουν μέρος κυβερνήσεις, διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί, των επιχειρήσει, και φυσικά η κοινωνία των πολιτών.

Η αυξανόμενη δύναμη των διεθνών οικονομικών οργανισμών στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης έφερε ραγδαίες αλλαγές στον τρόπο ζωής όλων των πολιτών του κόσμου. Η αποδυνάμωση του ρόλου του εθνικού κράτους στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και η αντικατάσταση του από οργανισμούς με μεγαλύτερη ισχύ είναι πλέον γεγονός .

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι διάφορες ιδεολογικές απόψεις που επικρατούν σήμερα για το ρόλο των διεθνών οικονομικών οργανισμών στη πολυσύνθετη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης .

3.2 Παγκοσμιοποιημένη κοινωνική πολιτική και ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών

Η κοινωνική πολιτική των δεκαετιών του '50 και του '60 άλλαξε ριζικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο έως τριών δεκαετιών του εικοστού αιώνα. Οι λόγοι ήταν κυρίως δυο. Πρώτον η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης που ξεκίνησε τη δεκαετία του '80 ήταν πρώτιστα ένα νεοφιλελεύθερο πολιτικό πρόγραμμα γεννημένο στο ύψος της υπερατλαντικής συμμαχίας Θάτσερ- Ρέιγκαν και έπειτα η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων και δεκαετία του '90 που συμπίπτει με την άνοδο του νεοφιλελευθερισμού και έδωσε μια περαιτέρω ώθηση στο μύθο της ελεύθερης αγοράς.

Οι αντιληπτές αρνητικές κοινωνικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης παρήγαγαν μια νέα ανησυχία. Σε συνολικό επίπεδο, οι κοινωνικές δαπάνες μειώθηκαν απότομα στη δεκαετία του '80, μαζί με τις κρατικές δαπάνες, αμέσως μετά την κρίση χρέους, και ως ποσοστό του ΑΕΠ και ακόμα περισσότερο στους απόλυτους όρους. Στη δεκαετία του '90, ανάκτησαν πάλι και μέχρι το 1999 έφθασαν σε ένα επίπεδο ελαφρώς επάνω από αυτό του 1980.

Συγχρόνως, οι μεταρρυθμίσεις των κοινωνικών πολιτικών αύξησαν το ρόλο του ιδιωτικού τομέα στην παροχή των συντάξεων και υγειονομικής περίθαλψης και υπογράμμισαν τη στοχοθέτηση των κοινωνικών πολιτικών για τις φτωχότερες ομάδες. Εν μέρει, τέτοια στοχοθέτηση ήταν αποτελεσματική οι λιγότεροι πόροι θα πήγαιναν στο φτωχότερο, αλλά για πολιτικούς κυρίως λόγους χρησίμευσε ώστε να κρύψει μια γενικότερη μείωση των κρατικών υποχρεώσεων και περαιτέρω φιλελευθεροποίηση των αγορών.

Η νεοφιλελεύθερη σχολή σήμερα υποστηρίζει ότι οι φόβοι για την παγκοσμιοποίηση ότι θα καθόριζε την εθνική κοινωνική πολιτική και παντού θα έπαιρνε έναν νεοφιλελεύθερο χαρακτήρα έχουν καθησυχαστεί. Υποστηρίζει ότι από την άποψη του πραγματικού αντίκτυπου της οικονομικής παγκοσμιοποίησης επάνω στην κοινωνική πολιτική στις βιομηχανικές και αναπτυγμένες οικονομίες προκύπτει μια συναίνεση που υποστηρίζει και καταδεικνύει ότι η παγκοσμιοποίηση δεν είναι απαραίτητο να οδηγήσει στην ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής παροχής.

Η νεοφιλελεύθερη προσέγγιση υποστηρίζει επίσης ότι η αποτελεσματική επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό είναι ένα βασικό συστατικό της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης και της αυξανόμενης παραγωγικότητας. Ένας υγιής, ικανός και μορφωμένος πληθυσμός είναι ένας στόχος καθώς επίσης και αγωγός στην επιταχυνόμενη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η πρόκληση που αντιμετωπίζεται από τις φτωχότερες χώρες στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού τους μέσω της ανάπτυξης εκπαίδευσης και δεξιοτήτων και της βελτίωσης των συνθηκών υγιεινής υπερβαίνει συχνά τις εθνικές ικανότητες και απαιτεί την ενισχυμένη υποστήριξη από τη διεθνή κοινότητα.

Θεωρούν ότι πρέπει να ενισχυθεί και να γίνει αποτελεσματικότερος ο πυρήνας της κοινωνικής επένδυσης στις φτωχότερες χώρες, που χτίζουν επάνω και συντονίζοντας μια διμερής και πολύπλευρη ενίσχυση με τις προσπάθειες των χωρών μέσω της διαδικασίας PRSP, με τον έλεγχο των αποτελεσμάτων τους και το άνοιγμα των αγορών τους. Εμμένοντας στο σχέδιο του προγράμματός τους, οι IFIs πρέπει να βοηθήσουν τις κυβερνήσεις των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών για να προστατεύσουν τις δαπάνες τους στους βασικούς κοινωνικούς τομείς.

Αυτό σημαίνει την κοινωνική πολιτική όπως ασκείται σήμερα από την Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ, το «δίκτυ ασφαλείας» με την στρατηγική της ιδιωτικοποίησης μαζί με τη βοήθεια που παρέχεται από τους διεθνών ΜΚΟ στην παροχή της βασικής εκπαίδευσης, υπηρεσίες υγείας και οικονομικών πόρων που ειδάλλως να παρασχεθούν από το κράτος και η ώθηση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για μια ανοικτή παγκόσμια αγορά στις υγειονομικές υπηρεσίες, την εκπαίδευση και την κοινωνική ασφάλεια.

Παράλληλα με τις τάσεις αυτές υπάρχει μια προφανή μετατόπιση στην πολιτική της παγκοσμιοποίησης από τον ορθόδοξο οικονομικό φιλελευθερισμό στο παγκόσμιο κοινωνικό προβληματισμό. Αρχίζοντας με την αναθεώρηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζονται από τις χώρες που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την κοινωνική ευημερία των πολιτών στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης. Στο Βορρά, η παγκοσμιοποίηση έχει θέσει τα κράτη κοινωνικής πρόνοιας στον ανταγωνισμό το ένα με το άλλο. Επιπλέον, τα διαφορετικά είδη κρατους κοινωνικής πρόνοιας προκαλούνται διαφορετικά από την παγκοσμιοποίηση, και έχουν αποκριθεί διαφορετικά. Οι αγγλοσαξωνικές χώρες, που ιδιωτικοποίησαν τη παροχή του κρατους κοινωνικής πρόνοιας, είναι εν αρμονία με τη φιλελευθεροποίηση της παγκοσμιοποίησης, αλλά με κόστος τη δικαιοσύνη. Στο Νότο, η παγκοσμιοποίηση έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στην ικανότητα των κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν την εκπαίδευση, την υγεία και την κοινωνική προστασία. Έχει απειλήσει τα κοινωνικά πρότυπα εργασίας, και έχει δημιουργήσει μεγάλες κοινωνικοοικονομικές ανισότητες που αποκλείουν τα όποια οφέλη της παγκοσμιοποίησης.

Ο ρόλος που τα διεθνή οικονομικά όργανα διαδραματίζουν στη διαδικασία είναι ολοένα αυξανόμενος λόγω της φύσης του οικονομικού συστήματος. Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα με τα προγράμματα PRSP, HIPC, και τα δίκτυα ασφαλείας που εφαρμόζουν δημιουργούν την εντύπωση ότι προωθούν βιώσιμες λύσεις για την πάταξη της ενδείας και την ανάπτυξη σε φτωχές και αναπτυσσόμενες χώρες παράλληλα προωθούν συνταξιοδοτικά προγράμματα σε χώρες τις Ασίας και της Λ.Αμερικής. Υπάρχει όμως η έντονη ανησυχία ότι προωθούν συμφέροντα πολυεθνικών και ανοίγουν στην ουσία νέες αγορές. Ο ορθόδοξος οικονομικός φιλελευθερισμός και οι σκληρές διαρθρωτικές προσαρμογές εμφανίζονται να έχουν σχέση στην Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ με τις κοινωνικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει έναν συμβουλευτικό ρόλο και όχι δεσμευτικό και βεβαιώνει ότι η παγκοσμιοποίηση μπορεί να οδηγήσει στην ανάγκη για περισσότερες, και όχι λιγότερες, κοινωνικές δαπάνες.

Οι απόψεις του ΠΟΕ επιθυμούν μιας παγκόσμιας αγοράς στην υγεία και την κοινωνική παροχή υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλιση κ.α. Προωθεί αυτή τη παγκόσμια φιλελευθεροποίηση με συμφωνίες που έχουν υπογράψει τα μέλη του, τα οποία ανήκουν κατά το πλείστον στο ανεπτυγμένο Βορρά..

Παρά την μετατόπιση από τον ορθόδοξο νεοφιλελευθερισμό στο κοινωνικό προβληματισμό, υπάρχει ανησυχία για συγκεκριμένες τάσεις που παρατηρούνται στους κόλπους των διεθνών οικονομικών οργανισμών, που θα υπονομεύσουν ακόμα μια δίκαιη προσέγγιση στην κοινωνική πολιτική και την κοινωνική ανάπτυξη.

Αυτές οι τάσεις είναι:

-Η συνεχόμενη πεποίθηση της Παγκόσμιας Τράπεζας ότι οι κυβερνήσεις πρέπει μόνο να παρέχουν το ελάχιστο ή βασικό επίπεδο της κοινωνικής παροχής και της κοινωνικής προστασίας.

-Η ανησυχία της βοηθητικής Επιτροπής Ανάπτυξης του ΟΟΣΑ (που προσυπογράφεται στη Γενεύη 2000 από τα Η.Ε καθώς επίσης και την τράπεζα και το ΔΝΤ κάτω από το έμβλημα των στόχων χιλιετίας) για να χρηματοδοτήσει μόνο τη βασικές εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη με τους νέους διεθνείς στόχους ανάπτυξής του.

-Οι διεθνείς ΜΚΟ που συνεχίζουν να προσπαθούν να αντικαταστήσουν τις κυβερνητικές κοινωνικές υπηρεσίες και συνεργάζονται στενά με τους IFIs

-Τις κινήσεις που γίνονται μέσα στον ΠΟΕ για να επιταχύνουν την παγκόσμια αγορά στην ιδιωτική υγεία, τις κοινωνικές υπηρεσίες προσοχής, εκπαίδευσης και ασφάλειας η ανησυχία που μου είναι η ακόλουθη. Όπου το κράτος παρέχει μόνο τις υπηρεσίες ελάχιστης και βασικής υγείας επιπέδων και κοινωνικής προστασίας και θα υπάρχει αγορά των ιδιωτικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, της ιδιωτικής δευτεροβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης και της ιδιωτικής φροντίδας επιπέδων νοσοκομείων ιατρικής.

Αυτή είναι η προοπτική για πολλές χώρες που υιοθετούν αυτό το νέο παράδειγμα ανάπτυξης. Με άλλα λόγια ενώ στην πράξη τα βόρεια κράτη κοινωνικής πρόνοιας μπορούν να είναι βιώσιμα παρά τη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση η παγκόσμια ηγεμονική προσέγγιση στη χάραξη κοινωνικής πολιτικής στα πλαίσια της ανάπτυξης είναι να υιοθετηθεί ακόμα ένα δίχτυ ασφάλειας. Το αποτέλεσμα είναι προβλέψιμο. Οι υπηρεσίες για τους φτωχούς είναι φτωχές υπηρεσίες, ότι εκείνες οι αναπτυγμένες χώρες που δεν έχουν την καθολική παροχή δημόσιας υγείας σε όλα τα επίπεδα και τη δημόσια παροχή εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα είναι όχι μόνο ανισότερες αλλά και επισφαλέστερες.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΞΕΝΕΣ

BWI BRETTON WOOD's INSTITUTION
CSO Civil Society Organization
DESA Department of Economic and Social Affairs
ECOSOC Economic and Social Council
ESAF Enhanced Structural Adjustment Facility
FfD Financing for Development
GATS General Agreement in Trade Services
GATT General Agreement and Trade
GPGs Global Public Goods
HIPC Highly Indebted Poor Country Initiative
IFI International Financial Institutions (World Bank and IMF)
IMF International Monetary Fund
INGO International Non-governmental Organization
NEPAD New Partnership for Africa's Development
NGO Non-governmental Organization
PRGF Poverty Reduction Growth Facility
PRSP Poverty Reduction Strategy Paper
PRS Poverty Reduction Strategy
PSIA Poverty and Social Impact Assessment
SAP Structural Adjustment Program
TRIP Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

ΓΣΔΕ Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
ΔΟΕ Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΠΟΕ Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου
ΟΗΕ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ασφάλειας
ΔΝΤ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΠΤ Παγκόσμια Τράπεζα
ΜΚΟ Μη-κυβερνητικοί οργανισμοί

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson, Sarah. "Views from the South: The Effects of Globalization and the WTO on Third World Countries." Oakland, CA: Food First Books and the International Forum on Globalization, 2000.

Burden T., "Social Policy and Welfare." Λονδίνο, Pluto press, 1998.

Castells, Manuel. "Information Technology, Globalization and Social Development." Geneva: United Nations Research Institute for Social Development, 1999.

Clark, Robert P. "Global Life Systems: Population, Food, and Disease in the Process of Globalization. Lanham, MD: Rowman and Littlefield", 2000.

DESA, "The Monterrey Consensus" ,Report For Monterrey Summit 2002, New York ,2002

Doh, Jonathan P., and Hildy Teegen. Globalization and NGOs: Transforming Business, Governments, and Society. Westport, CT: Praeger, 2003

Hong Evelyne "Globalisation and the Impact on Health", Third World Network, Penang, 2000

IMF, "Dimensions Of The IMF's Policy Dialogue", Washington ,2000

IMF/OECD/UN/WB/WTO "A Better World For All. Progress Towards The International Development Goals ", Washington ,Paris ,2000

Koivusalo "WTO, The Effects on Health", SAGE publications, Helsinki, 1999

OECD, "The Creative Society of the 21st Century. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development", 2000.

OECD, "Maintaining Prosperity in an Ageing Society", Paris, 1999.

OECD, "A caring World :the New Social Policy Agenda.", Paris ,1999

Orzang P., Stiglitz J. , " Rethinking Pension Reform: Ten Myths About Social Security System" ,Conference New Ideas About Old Age Security, New York, 1999

Hepple, B. A. "Social and Labour Rights in a Global Context: International and Comparative Perspectives". Cambridge: Cambridge University Press, 2002

Nelson J.M., "Poverty, Equity and the Politics of Adjustment" The Politics of Economic Adjustment, Princeton University Press ,Princeton, 1992

Salvo P, “Transition Problems of Social Security Systems: Chiles example”, World Bank ,,Washington, 2003.

Townsend P. και Donkor K., “Global Restructuring and Social Policy: an alternative strategy: establishing an international welfare state”,University of Pavia,Italy,1995.

UNRISD, “Visible Hands, Taking Responsibility For Social Development”,Report,2000,Geneva ,2000

World Bank, “Embracing The Future”, Policy Statement, Washington, 1994

World Bank, “World Development Report”. The State in a Changing World, Washington, 1997

World Bank, “World Development Report”, Washington, 2000.

World Bank, “Assistance Strategy To Reduce Poverty”, Washington,2000